

OGRINCS PÁLNÉ BARLABÁS VALÉRIA

90 ÉVES
A BÉKÉSCSABAI POSTAPALOTA
(1927–2017)

VÁLOGATOTT CIKKEK,
VISSZAEMLEKEZÉSEK, TANULMÁNYOK

OGRINCS PÁLNÉ BARLABÁS VALÉRIA

90 ÉVES
A BÉKÉSCSABAI POSTAPALOTA

(1927–2017)

Válogatott cikkek,
visszaemlékezések, tanulmányok

OGRINCS PÁLNÉ BARLABÁS VALÉRIA

90 ÉVES
A BÉKÉSCSABAI POSTAPALOTA
(1927–2017)

Válogatott cikkek,
visszaemlékezések, tanulmányok

Csabai História 8.

A könyv kiadását támogatta: Bukris Vince

A kötet megjelenéséhez hozzájárult a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub és pártolói.

Írta és gyűjtötte: Ogrincs Pálné, Barlabás Valéria

Szerkesztette, a szöveget gondozta és jegyzetekkel ellátta: Szalay Ágnes

Lektorálta: dr. Lovászi József

Az elülső borítón lévő képet Tuska János József magángyűjtő bocsátotta közre. (A postapalota Szent István tér felőli homlokzata az építést követő térrendezés idején. Képeslap, 1927.)

Borítóterv: Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Tevan tanműhely

Kiadja: Csabagyöngye Kulturális Központ, Munkácsy Mihály Emlékház

Felelős kiadó: Sente Béla igazgató

Nyomdai kivitelezés: Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Tevan tanműhely

ISBN 978-615-00-0744-1

ISSN 1217-694X

Készült 140 példányban.

Nyomda: Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Kollégiuma, Tevan tanműhely

Előszó

Tisztelt Olvasó!

Egy település életében mindig jelentős szerepet játszott a posta. Így van ez Békéscsaba esetében is. A város közel 230 éves postatörténetének a feldolgozása, bemutatása nem könnyű feladat.

Legutóbb 2013-ban, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum kiadásában dr. Lovászi Józseffel közösen írt „A csabai posta 225 éve” c. kiadványban kísérletet tettünk bemutatni a kezdetektől, 1788-tól az első postaállomás nyitásától napjainkig bekövetkező változásokat, a postaépületek elhelyezkedését, postamestereket és vezetőket, a szolgáltatások fejlődését. Tisztelettel emlékeztünk azokra a korabeli postásokra, akik magas szakmai tudással végezték a postai szolgáltatást a város előljáróságának, a kereskedőknek, és valamennyi igénybevevőnek.

Akkori kutatásaim a Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára gyulai anyagára, az MNL BÉML Békési Fióklevéltárra és a Békés Megyei Könyvtár gyűjteményére, az ott dolgozó szakemberek segítségére épült. Az anyaggyűjtés és kutatás lehetőségei azonban újabb eszközzel bővültek 2016 őszétől azáltal, hogy a Békés Megyei Könyvtár állományában fellelhető korabeli helyi, megyei újságok anyaga, valamint a Postamúzeum sok értékes szaknaptára, Postaügyi Értesítők, Évkönyvek, digitalizált formában is elérhetők és hiteles forrásként felhasználhatók.

Ezt a lehetőséget használtam ki, hogy a város életében nagy szerepet játszó Magyar Királyi Postapalota építésének a körülményeiről, a postások munka- és életkörülményeiről betekintést kapjanak azok a ma is élő postás dolgozók, akik abban az épületben kezdték a munkát, és a legnagyobb szeretettel emlékeznek vissza az ott töltött éveikre, a fiatalságukra. A régmúlt kutatásai közben kiderült az is, hogy a város postásai milyen aktív közéleti szerepet töltek be a sport, színjátszás, ének, fotózás vagy bábozás területén.

A ma és a múlt postásai mellett a várost szerető polgárok is betekintést nyerhetnek a közel 30 éves küzdelemben, ami a Nagyváradai Postaigazgatóság, később a Szegedi Postaigazgatóság és Békéscsaba város előljárósága között zajlott.

Sajnos a postapalota működésének évtizedeiben nem készültek fényképek, vagy nem kerültek elő, ahogyan az ügyféltérről, a távírdáról, és egyéb szolgáltatások irodáiról, postamesteri lakásokról sem. Az eredeti tervrajz alapján és az átadás-kor megjelent tudósításokból tudunk következtetni a posta szolgáltatásait és az ügyfelek szempontjait figyelembe véve megtervezett épület ügyfélterének a bútorzatáról, és egyéb helyiségek elrendezéséről. De nagyon szívesen emlékeznek vissza a postás szülők gyermekei, akik - akkori diákként - a nyári szünidőben dolgoztak postai hírlapkézbetűhelyettesi vagy táviratkézbetűi munkakörben.

1927-ben nyílt meg a postapalota, és 1979. szeptember 10-ig működött benne a szolgáltatás. Ekkor költözött a Szent István téri (akkori nevén: István király téri) postapalotából a Szabadság tér 1-3. szám alá a postai szolgáltatás. Az épületben a távközlési szolgáltató folytatta a munkáját, aztán folyamatosan ők is kiköltöztek. Fotókat itt már a dolgozók nem készítettek. Azonban Tuska János József képeslapgyűjtő az előző évekhez hasonlóan most is örömmel ajánlotta fel közlésre az 1927-ben, a palota átadása idejében készült képeslapokat, amit ezúton is megköszönök neki.

A korabeli sajtótudósításokat adjuk most tehát közre, amelyek tematikusan és kronológiai sorrendben mutatják be, hogyan lett Békéscsabának olyan, városképi szempontból jelentős, patinás épülete, mint a postapalota. Ezeknek a sajtótudósításoknak a helyesírását korrigáltuk, hogy ne zavarja az olvasót, de egyes régies kifejezéseket megtartottunk, hogy érzékeltessük némiképp a századelő hangulatát.

A sajtóforrások mellett sokat segítettek a postapalotában dolgozók visszaemlékezései és az akkori postás szülők gyermekei, akik az 1960-as években óvoda helyett napközben a szüleikkel együtt bent voltak a postán. Köszönjük, hogy személyes visszaemlékezéseikkel hozzájárultak az újságcikkekből kirajzolódó kép gazdagításához, árnyaltabbá tételéhez. Továbbá köszönetet mondok Mészáros Zsuzsannának, a Munkácsy Emlékház művészeti vezetőjének, aki segítette a kiadvány megjelentetését, Szalay Ágnes történésznek, ugyanígy Sente Bélának, a Csabagyöngye Kulturális Központ igazgatójának. Végül, de nem utolsósorban köszönetet mondok dr. Lovászi Józsefnek, a Magyar Posta nyugalmazott kommunikációs munkatársának, aki tapasztalatával, szakmai véleményével és meglátásaival járult hozzá a sikeres könyvkiadáshoz. Meg kell köszönnöm Bukris Vincének, hogy anyagilag támogatta a könyvet, annak emlékére, hogy szülei a postapalotában kezdték a szakmát, és kiadványunk az ő emléküket is felidézi.

A helytörténeti kiadvány város- és postatörténeti értéket képvisel. A postás szakma képviselőin kívül a város lokálpatrióta polgárainak is nagy tisztelettel ajánlom. Minden Tisztelt Olvasónak kellemes emlékezést és kapcsolódást kívánok a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub tagjai és pártolói nevében!

Ogrincs Pálné szerző

I. Bevezetés

Csaba, Békéscsaba postaépületei 1787–2017 között

Mielőtt a forrásokat közölnénk, röviden vázolnunk kell, hogyan alakult ki a biztonságérzet, amelyet a posta épületei sugároztak a településeken és a város központjaiban. Mert hogy a II. világháborút követő időkig a postai alkalmazottak és az épületek, melyekben dolgoztak, a biztonságot és a megbízhatóságot jelentették az ügyfeleknek.

Kezdetben a küldemények és az utak vándorai azonos közlekedési nyomvonalon haladtak, így a postaállomás fogalma egyet jelentett a pihenő-, étkező- és lóváltó helyekkel, ami a küldeményeknek és az utasoknak is védelmet nyújtott. Ezzel összhangban a XV–XVII. században még nem is beszélhetünk önálló postaépületekről. Csak a XVIII. századtól jelentek meg egyesítési törekvések e téren, mivel egyértelműen, jól megkülönböztethető eszközökkel kellett kifejezni a szerepüket. Alkalmazkodniuk is kellett a falu vagy a korabeli város környezetéhez.

Talán a westernfilmekből ismerhetjük leginkább a fogadó-, fő-és melléképületekkel, istállókkal körülzárt udvar képét, ez egyúttal védelmet jelentett az hírvivők és az utasok számára az időjárás és a rablók ellen. Ezek erődítményszerű, vastag falú, kifelé zárt építmények voltak, amelyben a postai szolgáltatás meglehetősen kevés feladatot kapott. Ilyen korabeli postakocsiállomás található Medgyesegyházán, ma a helyi ÁFÉSZ iroda működik az épületben, Kétegyházán egy üzletet találunk a volt postakocsiállomáson belül, Mezőhegyesen pedig egy iskolát, valamint egy kollégiumot. Ezeknek eredetileg a biztonságot és a megbízhatóságot kellett kifejezni, a tiszta, gondozott épületeknek, a célszerű, időtálló bútorzatnak, a postások egyenruháinak és a tároló, szállító eszközöknek egyaránt.

Hasonló lehetett az első csabai postaállomás, amit az első postamester Masnitius (Omaszta) János Tóbiás¹ a város szélén nyitott meg. A kor igényeinek megfelelően elől a hivatali helyiségeket alakították ki, majd a postamesteri lakást, az alsó épületeket, a lovak számára az istállókat és a veteményes kertet leválasztó állattartási épületeket. Ezek fogták körbe a postaudvart.

A posta tekintélyének növekedésével és országos hálózata kiterjedésével jelentős fejlődés következett be. Megfigyelhető, hogy az újonnan nyitott postaépületek a települések központjához egyre közelebb épültek.²

¹Az eredeti családnév a latinus Masnitius volt. Később változtatta ezt meg a család, és az Omaszta nevet később kezdte használni. Ezért került zárójelbe. Ők is, mint Csaba lakosságának zöme, felvidéki eredetűek és szlovák ajkúak voltak.

²Ez Békéscsabán is jól látható.

A magyar mérnökök nagy szakismerettel készítettek ezekhez szebbnél szebb tervrajzokat a kiegyezés (1867) utáni Magyarországon. Ezeket már nyugodtan nevezhetjük postapalotáknak, hiszen a városi főterek és főutcák legjelentősebb közintézményei voltak.

A közintézmény jelleg hangsúlyozása fontossá vált, ezt egységes formanyelvvel emelték ki külső és belső építészeti megoldásaikat valamint a külső szín- és jelzésrendszert és belső berendezéseiket tekintve. Egységessé váltak a színhordozók tekintetében, ez a magyar posta esetében a piros és a zöld kombinációja volt. Ugyan Európában általában a sárga és feket színeket használták, de a kiegyezés után a magyar posta megkülönböztetésül az osztrák postától más színhordozókat választott.

Azonos stílusú formai elemek jelentek meg az épületek homlokzatain, mint például a védőrácsok, sárkaparók, zászlótartók, kerékpártámaszok. A történelmi szimbólumokkal és a különböző homlokzati tartozékokkal ellátott postai jelzésrendszer szintén egységesen és kihangsúlyozva jelent meg. Biztonsági szempontból komoly követelményeknek kellett megfelelni az építkezések során, a többrétegű ajtó, a külső biztonsági zsalutábla, az acéllemez ajtó és a védőrács meghatározó elemei voltak hosszú időn keresztül a postaházaknak, postapalotáknak.

A közönségbejárat és az ügyféltér hangsúlyos része lett az épületeknek. Ezek a kezdeti időhöz viszonyítva később formai változásokon mentek keresztül. Az emeletes városi postaházaknál kiemelt szerepet kapott az emeleti rész fölötti címer, a zászlótartó és a szolgálati lakáshoz tartozó erkély is. Ugyanennél a változatnál az ügyfelek által használt helyiségek az utcafront-ra néző földszintre kerültek, a postamesteri lakás pedig az emeleten kapott helyet.³

A békéscsabai első Magyar Királyi Postapalotát Kármán Géza Aladár építész tervezte és 1927-ben épült fel. A fent felsorolt általános postaépítészeti jellemzőknek eleget tett, jól kiemelt postai jelzésrendszerével hangsúlyos közintézményévé vált a városnak. Belső térkiképzésével és térfelosztásával az ügyfelek és a dolgozók számára is biztosította a kényelmes ügyintézés és nyugodt munkát. Építészeti formanyelvvel lehetővé tette, hogy jól igazodjon a település rangjához, színvonalához, környezetébe beilleszkedve fejezze ki saját jellegét és karakterét. Ez abban is megmutatkozik, hogy a város patinás épületeit, mint az evangélikus templomok (1745, 1824), a katolikus templom

³ Általános postaépítészeti jellemzők: Bene-Gergely-Kamody 1992. 8-10.

(1769), a Fiume Szálló (1867), a Városháza (1871), a Vigarda (ma: Jókai Színház; 1879) a postapalota tervezője figyelembe vette, ezek egy részéhez hasonlóan pl. megjelent az üvegezett bejárat, a jól világított üzlettér és portál.

A postapalota emeletén 4 szobás szolgálati lakást alakítottak ki. A távközlés megjelenésével a műszaki helyiségeket telepítették ide, ezek hatására alakult ki a homlokzat jellege is. Városképi szempontból jelentős szerepet kapott a lovaskocsik, gépkocsik behajtójának elrendezése, szerkezeti kialakítása a József Attila utca felől (melyet 1927-ben még Apponyi utcának hívtak). Ez az épület az akkori kor követelményeinek mindenben eleget tett és mai napig büszkesége a városnak és a postás dolgozóknak.

A 2005-évből átadott, Munkácsy utcai postaépület már korszerűbb, de modernebb biztonság-technikai felszerelésekkel épült az ügyfelek és az alkalmazottak testi épségének megóvására, a szolgáltatóra bízott postai küldemények épségben történő szállításához, továbbításához, valamint a postai technológia biztonságos működéséhez megfelelően. Mi most a békéscsabai első Magyar Királyi Postapalota építésnek a körülményeit, nehézségeit követhetjük nyomon a korabeli újságokból.

A CSABAI POSTAÁLLOMÁSOK

1. Vásártér (1787)

1787-ben épült először postaállomás Csabán, amely az akkori Vásártéren⁴, a Gyulai út külső részén, a Bogár utca (ma: Berzsenyi utca) sarkán állt. Az első postamester Omaszta Sámuel volt, aki egy expeditőr⁵ és postakocsis segítségével látta el az igen gyér postai teendőket. Magyarázata ennek annyi, hogy miután a budai Helytartótanács 1787-ben tájékoztatta Békés vármegyét, hogy Szentesen, Orosházán át Aradra kell postautat létesíteni, Orosházánál oldalág nyitását rendelte el Csabán és Gyulán át Nagyvárad felé. Ezek 1788-ban nyíltak meg a csabaival együtt, melynek élén Omaszta Sámuel állt 1832-ben bekövetkezett haláláig.⁶

Sokat köszönhetünk Haan Lajos evangélikus lelkésznek, történetírónak (1818-1891), aki így ír Békéscsaba című könyvében a középületekről:

„Ha csak a' nyolczvan év előtt élt ősök is sírjaikból feltámadnának, bizony alig ismernének Csabára, annyira megváltozott az, nem csak terjedelemben, de az épületekre, nevezetesen a' középületekre nézve is. Milly csekélyes kinézésű lehetett e' község a' múlt század közepén is, midőn egyetlen egy erősebb anyagból épült ház sem volt benne. Milly különbség a' mostani és a' hajdani Csaba közt a' menyire én arra gyermek koromból emlékezem, midőn még a' Canalison túl nem volt a' postán és annak két szomszéd házán kívül semmi ház, hanem baloldaltól [az] evang[élikus] és katholikus temető, jobb oldalról pedig parochialis kertek.”⁷

A városhoz tartozó területeknek ez a része - akkor 2. tizedként jelölték - nagyobb részben az Omaszta család tulajdonában volt. A postaállomás berendezése a család saját tulajdonú házában történt meg. Így Csaba volt az egyetlen olyan hely, ahol a postaállomás felállításához szükséges ingatlanok biztosítása körül semmiféle vita nem volt. Fekvése a forgalom lebonyolításának szempontjából előnyösnek volt mondható.

A „Canalison túli” terület a város határán kívül helyezkedett el még ekkor, lakott területen kívül, de közvetlenül a postaútvonal mellett állt a postaház, a városközponttól alig néhány száz méterre, így az mindenki által nagyobb nehézségek nélkül megközelíthető volt. A Városházáról

⁴ A Gyulai úttól a Békési útig terjedő terület, melybe a következőként említett utcák is beletartoztak. (Czeglédi 2000. 209. „Vásártér (1)” szócikk.)

⁵ Az, aki az áruk, levelek, csomagok elküldését, feladását végzi.

⁶ Ogrincs-Lovászi 2013. 8-13.

⁷ Haan 1858. 116.

- ahová a forgalom jelentősebb részét jelentő hivatalos levelek érkeztek, és ahonnan a továbbítandó küldemények túlnyomó részét feladták - még térdig érő sárban is rövid idő alatt a postaállomáson lehetett a küldönc.⁸

Az Omaszták később sem okoztak gondot a csabai bírácoknak. 1802-ben fogalmaztak meg egy kérést, hogy a postaállomás szomszédságában lévő öreg temetőből a postalovak jobb elhelyezésének érdekében építendő istállóhoz biztosítsanak számukra területet. A kérést nem teljesítették, mert a temetőt 30 év eltelte előtt nem lehet más célra felhasználni.⁹

2. Gyulai út 17. - Omaszta Zsigmond postamester háza

A postamesterséget az Omaszta család mintegy 100 éven át uralta Békéscsabán. 1886 után a levélforgalom növekedése miatt a kereskedők kezdték követelni a postahivatal közelebbi helyezését a városközponthoz. Omaszta Zsigmond postamester ezért közelebb hozta a városhoz a postaállomást, a Gyulai út 17. szám alá, ahol a saját háza volt. Ádám Gusztáv egykori városi mérnök (1859–1946) összefoglalójában ezt olvashatjuk erről és a posta helyének későbbi változásairól:

„A posta ezelőtt circa 70 évvel is még a gyulai út 17 sz. telken ma is meg-lévő »Pósta házban« volt elhelyezve. Azután számtalan bérelt magán házban talált elhelyezést. Az erősen megnövekedett posta forgalom lebonyolítása már lehetetlenné válván, az állam a várostól vett telken, a Sz István tér és

⁸ A rossz útminőség magyarázata az, hogy Csabán nem voltak szilárd út- és járdaburkolatok ebben az időben. Csak a város központi részén voltak tölgyfapallók lerakva, azon folyt a gyalogos forgalom. Munkácsy Mihály festőművész (1844-1900), aki gyermekkorának jó részét Csabán töltötte, így emlékezett erre vissza: „Az utcára csak csizmá-san lehetett kilépni, azt is jól a lábhoz kellett szíjazni. Mert ha nem, a csizma ott ragadt a sárban, és a láb beesüllyedt a pocsoltyába. Így van ez az egész magyar Alföldön. Kő nincs semerre, a téglák sok pénzbe kerül, az utak ki vannak téve az évszakok és az időjárás kényének-kedvének. Azok szabályozzák az állapotát. Télen sártenger, nyáron portenger. Eredeti dolog a gyalogút: a házak előtt két sor párhuzamos palló, egyik a jövőknek, másik a menőknek. De csak a jobb módot jelentő városnegyedekben van így, ahol a falu arisztokráciája lakik. Másutt elegendő egy szál palló is. És a pallók mellett a halál leskelődik, különösen az országút felé, ahol félméteres-méteres szélességű árok húzódik végig.

A járkálással való tornázás nagyon mulattatott. Legelől mentem, nagybátyám a hátam mögött vi-gyázott rám, mert valóban nagy ügyesség kellett hozzá, hogy az egyenetlen és csúszós deszkákon lépkedhessünk.” (Munkácsy 2016. 20.)

⁹ Gecsei 1972. 110.

*Apponyi utcza sarkán Kármán Aladár tervei szerint 1927-ben felépítette az egyemeletes új posta épületet teljesen új modern felszereléssel Lipták János vállalatában.*¹⁰

A Gyulai úti postaépület pontos helyét dr. Czeglédi Imre is felkutatta, igaz, mintegy mellékesen, a Munkácsy Mihály és Békés megye kapcsolatát feltáró munkájában. Csaba 1843. évi kataszteri térképén jól látható az épület, mely az Élővízcsatornán átívelő Gyulai úti hídon túl, a várostól távolodva volt megtalálható. A Steiner-kúrián túl állt, amely mellett közvetlenül Omaszta József városi főjegyző háza állt, ezen túl pedig apjának, Omaszta Zsigmond postamesternek háza, amely a postaállomás épületével is meggyezett.¹¹ Róla is megtudhatunk többet Haan Lajostól: „Zsigmondot, ki eleinte hites ügyvéd képen élt Csabán, később jegyző lett, azután bátyja halála után a' postát kapta.”¹²

Nem mehetünk el amellett, hogy meg ne említenénk, miért tudunk e helyen olyan sokszor kapcsolódni Munkácsy Mihályhoz, aki bizonyára kisgyermekként nem csak Steineréket vagy az Omaszta család több tagját ismerte, de nagy valószínűséggel a postaállomáson is megfordult, bár erre nincsenek hiteles forrásaink. Amikor 1852-ben, 8 éves korában elárvult, a kis Miskát a Csabán lakó nagybátyja, Reök István vette magához. De mivel agglégényként nem vezetett háztartást, Steinerék házába jártak ebédelni. Az épületet Steiner Jakab, az Apponyi-uradalom intézője építtette, aki emellett 1837–1853 között a csabai evangélikus egyház felügyelője is volt. Az igen tehetős férfi nem csak arról volt nevezetes, hogy az „öreg Omaszta Zsigmond nemesi laka mögött” valamikor az 1840-es évek végén egy klasszicista kúriát emelt. De arról is, hogy felesége Munkácsy édesanyjának nővére, Reök Sarolta volt.

Az épületet 1854-ben vásárolta meg Omaszta József jegyző (Omaszta Zsigmond postamester fia) és felesége Kállay Róza. Családjuk az 1950-es évekig lakta a házat, később a szocialista korszak tejbegyűjtő állomása, majd pártháza lett, kisebb lakásokra szabdalták az egykor pompás épületet, felparcellázták, beépítették a nagyszerű parkot. Ám a család utolsó tagjának - Omaszta Ilonának - sikerült az értékek egy részének megmentése, képeit, bútorait magával vihette egy szűkös Lázár utcai albérletébe. Ezeknek zöme vissza is került, miután a festő születésének 150. évfordulóján Munkácsy Mihály Emlékházként nyitotta meg a kapuit 1994-ben

¹⁰ Ádám 1930. 33. is beletartoztak. (Czeglédi 2000. 209. „Vásártér (1)” szócikk.)

¹¹ Czeglédi 2004. 17., 20-21.

¹² Haan 1858. 53. Kiemelés: Haan

a Gyulai út 5. szám alatt. Így a Munkácsy Mihály Emlékház kettős örökséget hordoz, részben az Omaszta postamesterek leszármazottai laktak benne, részben a nagy festő képeit mutatja be a közönség részére.

3. Apponyi utca - Búzapiac tér sarok - Omaszta Gusztáv postamester háza

Ennek a hivatalnak a működtetése Omaszta Gusztáv (1823–1910), Omaszta Zsigmond „hites ügyvéd” fia és felesége, Bartóky Ilona nevéhez fűződik. A Békés c. hetilap így tájékoztat minket róla: *”Új épület. A posta hivatali épület, melyet még a mult évben megkezdték építeni, már teljesen befejeztetett, jelenleg ott van az új takarékpénztár és a posta hivatal julius elején teszi át hivatalát.”*¹³

Miután 1858-ban megindult a helyi vasúti közlekedés, Csaba forgalma minden szempontból megélénkült. Megindult a városiasodás útján, szükségessé vált modern középületek emelése. De új postaépületre is igény támadt, hiszen a küldeményeket már a vasút is szállította, ráadásul olcsón és gyorsan. Így a forgalom növekedése miatt 1866-tól a kereskedők egyre türelmetlenebbül kezdték követelni, hogy a postahivatalt a Gyulai út 17. sz. alól a városközpontba helyezték át.

Az új középületek új városrendezési stratégiát is követeltek. Új utcák nyíltak, ilyen volt az 1870-ben kialakított Apponyi (ma: József Attila) utca a Búzapiac tér (ma: Szabadság tér) tőszomszédságában. Az Apponyi grófok egykor itt álló tisztartói lakának helyét felparcellázták, a város elárvereztette őket, és ezeken a házhelyeken jelentős új épületek emelkedtek.¹⁴ Így vált lehetséges Omaszta Gusztávnak is, hogy az utca és a tér találkozásánál 1871-ben felépítse, 1872-ben megnyissa az új postát. 1872-től 1911-ig ugyanebben a házban működött a Csabai Takarékpénztár Egyesület is, akkor Kugel Sándor vegyes- és vaskereskedő és felesége vásárolták meg. Amikor vejük, Róna Gusztáv megvette tőlük, 1927–28-ban építtette fel a helyén a ma is látható lakó- és üzletházat.¹⁵ Az ere-

¹³ Békés. I. évf. 12. sz. (1872. június 23.) p. 2.

¹⁴ Czeglédi 2000. 102. „József Attila utca” címszónál.

¹⁵ <http://csabai hazak.blog.hu> (2017-08-09) A csabaiak számára onnan lehet ismerős ez az épület, hogy falán emléktábla hirdeti, az 1956-os kommunista uralom alatt ennek pincezárkáiban kínozták a forradalom résztvevőit, majd vitték innen börtönbe vagy kivégzésre.

deti postaépület tehát már nem áll, de ez az új épület azóta is szép dísze a városnak.

Nem tudjuk, meddig működött itt a postahivatal. Az anyakönyvi bejegyzések alapján Omaszta Gusztáv 1910. február 9-én, 88 éves korában hunyt el, a Körösöntúli (ma: Bogárházi) temetőben¹⁶ helyezték végső nyugalomra, ahogyan arról a Békéscsabai Evangélikus Gyülekezet Levéltárának anyakönyvi bejegyzése tanúskodik.

4. Negyedik és ötödik épület

A negyedik postának tekinthetjük a vasútállomáson 1872-ben¹⁷ nyílt hivatal. Mivel a forgalom megsokszorozódott, a küldeményeknek már zömében vasúton történt a szállítása, és ott helyben akár gyorsan is lehetett küldeményt feladni, ésszerűnek tűnt itt is nyitni egy postát. Ennek nagy előnye, hogy az időközben igen népszerűvé vált képeslapok is elérhetővé váltak,¹⁸ melyekre gyakran egy település jellegzetes építményeinek fotója került. Ezek fontos adalékkal szolgálnak egy város fejlődésének állapotáról, megőrizték egy-egy épület eredeti képét, mint amilyen pl. a csabai vasútállomás, vagy a később felépült Postapalota is volt átadásakor.

Visszatérve a városközpontban található postahivatal történetéhez, az Omaszta postásdinasztia mintegy 100 éves működése után Omaszta Gusztáv a saját házában működő postai szolgáltatást (az akkori Gabona tér, a mai Szabadság tér sarkán) megszüntette. Az ő nyugdíjba vonulása után körülbelül negyven évig a Magyar Királyi Posta pedig még nem építette fel kincstári épületét a városunkban.¹⁹ De nem is engedhette meg, hogy ne tartson fenn szolgáltatást, mivel Békéscsaba a XIX. század második felére igen jelentős, kb. 24 ezer fős településsé fejlődött. Így ebben az időszakban bérlemben működött a szolgáltatás.

„A posta köréből. A nagyváradai postaigazgatóság a csabai postahivatal részére a tavasszal hivatalos helyiség építésére hirdetett pályázatot. Hat ajánlat érkezett be, de az igazgatóság célszerűbbnek találta az eddigi hivatali helyiségre a szerző-

¹⁶ A mai Bajza utcán.

¹⁷ Ogrincs-Lovászi 2013. 23.

¹⁸ Az Osztrák-Magyar Monarchiában elsőként 1869-ben jelent meg a levelezőlap, az 1870-es évektől a képes levelezőlap is elérhetővé vált a postákon.

¹⁹ Habár 1867. május 1-én önálló intézmény lett. (Ogrincs-Lovászi 2013. 21.)

dést dr. Szondy Lajos úrral újabb tíz évre 3200 korona évi bérrel megkötni. Ezt a szerződést a kereskedelmi miniszter is jóváhagyta.”²⁰

1895-től 1927-ig, dr. Szondy Lajos főorvos házában, az Andrássy út 12. sz. alatti bérleményben üzemelt tovább a belvárosi posta, amely a Nagyvárad Postaiszolgálat hatáskörébe tartozott.²¹ Itt kapcsolták be az első távbeszélő központot, de ehhez köthetően villanyvilágítást is kapott:

„Villamos világítás a csabai postán. Hónapokkal ezelőtt nyert már részbeni befejezést az a kérdés, hogy a csabai postahivatalt villamos világítással látják el. A község megállapította már azokat a feltételeket is, amelyek ellenében áramot hajlandó szállítani, de az igazgatóság késedelmesen dönt ez ügyben. A község nemrég megsürgette ez ügyet s most azt feleli az igazgatóság, hogy a feltételeket hamarosan átrevideálja²² és a szerződést megköti.”²³

A város megnövekedett postaforgalma miatt már 1909-ben megkezdődtek a tárgyalások a nagyvárad postaiszolgálat és a békéscsabai előljáróság között, ezek azonban eredménytelenül záródtak. 1925-ig több helyre is tervezett a város belvárosi postapalotát, többhöz tervrajzok is készültek, de ezek közül egyik sem valósult meg. Az első tervezet szerint az Apponyi utca és a Főtér találkozásánál egy sarki épületet emeltek volna a posta számára. Ez a telek egyezik azzal, ahol jelenleg is áll a belvárosi Postapalota. A magas költségek miatt azonban ezt a tervet elvetették.

Ezután dr. Szondy Lajos háza tűnt ideálisnak, aki felajánlotta a Nagyvárad Postaiszolgálatnak, hogy az előző tervekhez képest olcsóbban építtet egy modern hivatali épületet. Ezt viszont nem lehetett volna bővíteni. Ötleteknek azonban nem volt híján egyik fél sem, egy újabb ajánlat érkezett be, ebben a mai Andrássy út 24. sz. alatti épület helyére javasoltak postaépületet emelni.²⁴ Ez a kedvező költségtervezet ellenére sem valósult meg, nem csak a tervezőmérnökség kiválasztásának problémája, de politikai ellenszél is megakadályozta a kivitelezést. A posta - a sok magánszemély ajánlata mellett - fontolóra vette saját költségén felépíttetni egy hivatalt, és a mai Bartók

²⁰ Békésmegyei Közlöny. XXIX. évf. 86. sz. (1902. október 26.) p. 4.

²¹ Ezt az épületet a mai csabaiak is jól ismerik, hiszen itt található ma az Egri Borozó. A városban egyidőben működő harmadik postahivatal 1886-ban, Erzsébethelyen nyílt.

²² Felülbírálja, átértékeli, módosítja.

²³ Békésmegyei Közlöny. XXXV. évf. 47. sz. (1908. június 11.) p. 4. A város villamosításának ügye valójában már 1894-ben szóba került, de az csak 1904-ben épült fel, s ugyanezen év december 1-én adták át közhasználatra, ekkortól van utcai villanyvilágítás Békéscsabán, és csak utána kezdtek el növelni a teljesítményét, hogy közintézmények is kapjanak áramellátást onnan. A telep igazgatója sokáig Ádám (Áchim) Gusztáv mérnök volt. (Gécs 2008. 152-155.)

Béla úton alkalmasnak is talált egy saroktelket erre, de mivel ez a központtól igen távol esett, a városvezetés elállt a dologtól. Végül aztán mindegyik fél megegyezett abban, hogy igenis a Főtéren kell az új postapalotát létesíteni. Csakhogy kitört az első világháború, ami megakadályozta ezt is.

A háború és a trianoni békeszerződés (1920. június 4.) után új posta-épületek megépítésére évekig alig került sor. Az országban ugyanis megindult az infláció, a korona értéke rohamosan romlott. Csak 1924-ben kezdett stabilizálódni, majd 1927. január 1-jén bevezették a pengőt. A csabai postapalota épületét 1925-ben még korona pénznemben tervezte Kármán Géza Aladár, mire az épület megépült és átadásra került, addigra már a pengőt vezették be.

Az infláció és az új pénznemre való áttérés befolyással volt a tervezés kapcsán az épület méreteire is. Az épülettervezés során nemcsak annak alapterülete, de a benne foglalt helyiségek légterének űrtartalma, a légköbméter mennysége is fontos szempont volt. A légköbméter ár pedig a háború előttinek 200-szorosára ment fel. Az átszámítási nehézségek miatt gyakran aranykoronában fejezték ki a köbméter árat.²⁵

Az anyagi nehézségek ellenére vissza kellett térni az ügyre, hiszen megfelelő postaépülete nem volt a városnak, ami volt, romos állapotba került. Postaközigazgatási átszervezésre is sor került, Békéscsaba postáit a trianoni döntés után Nagyvárad helyett a Szegedi Postaigazgatósághoz rendelték. Ehhez fordult 1920 után a város az új postaépület dolgában. Az újabb tervek szerint még impozánsabb, kétemeletes építményt terveztek emelni. A tárgyalások és egyeztetések utolsó szakaszában a főispán vezetésével Budapestre utazott egy küldöttség, amely a legmagasabb helyeken sürgette meg az ügyet, megunván a további várakozást és ígéretéseket, így sikerült keresztülvinni a postaépítés ügyét.

Ebben az időszakban a historizáló stílus vált uralkodóvá az építészetben, a korábbi művészettörténeti korszakokra jellemző reneszánsz és klasszicista stílusok elemeinek az alkalmazását pedig a békéscsabai a Postapalotán is megfigyelhetjük. Ez lesz majd a hatodik posta, aminek keletkezéstörténetét követjük nyomon a következőkben a korabeli források alapján, majd pedig a postamesterek és vezetők, valamint az alkalmazottak mindennapjaiba tekintünk be.

²⁴ Az egykori Lepény-féle ház telkén.

²⁵ Bene-Gergely-Kamody 1992. 49–50., 56.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

ÁDÁM (ÁCHIM) Gusztáv

1930 *Békéscsaba műszaki vonatkozású alkotásai*. Szerzői kiadás. Elektronikus kézirat. (<http://ek.bmk.hu/>; eredetileg oldalszámozás nélkül; a megnyitáshoz használt program általi oldalszámokat adjuk meg)

BAKÓ Zsuzsanna

1994 Bevezető. *Munkácsy Békéscsabán. Munkácsy Mihály művei a békéscsabai Munkácsy Mihály Emlékházban*. A Munkácsy Mihály Emlékház kiadása, Békéscsaba. 5–26.

BENE Gábor, GERGELY László, KAMODY Miklós

1992 *Postaépítészet Magyarországon*. Távközlési Könyvkiadó, Budapest.

CZEGLÉDI Imre

2000 *Békéscsaba Megyei Jogú Város közterületi nevei*. Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata, Békéscsaba.

CZEGLÉDI Imre

2004 *Munkácsy Békés megyében*. SZATMÁRI Imre, NAGYNÉ VARGA Éva szerk. A Békés Megyei Múzeumok Közleményei, 26. Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, Békéscsaba.

GECSEI Lajos

1972 *A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850*. Békéscsaba Városi Tanács, Békéscsaba.

GÉCS Béla

2008 *Csabai bírók - csabai históriák*. 1717-1918. Typografika Kft., Békéscsaba.

HAAN Lajos

1858 (1991) *Békés-Csaba. A város története a kezdetektől a XIX. század harmadik harmadáig*. GECSEI Lajos szerk. „Fekete könyvek” kultúr-történeti sorozat 14. Békés Megyei Közgyűlés Önkormányzati Hivatala. Békéscsaba.

KOVÁCS Attila Zoltán s. a. r.

2016 *Munkácsy Mihály. Emlékeim. Naplótöredékek. Levelek.* Szépmíves Kiadó, Budapest.

LOVÁSZI József szerk.

2013 Ogrincs Pálné–Lovászi József. *A csabai posta 225 éve. A postai szolgáltatás története Békéscsabán. 1788–2013.* ANDO György szerk. Munkácsy Mihály Múzeum Közleményei 1. Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba.

<http://csabaihazak.blog.hu> – Békéscsaba építészeti emlékeiről.

II. Forrásgyűjtemény

1. KORABELI TUDÓSÍTÁSOK A VASÚTI POSTA ÉPÍTÉSÉRŐL

1.1

Épül a csabai vasútállomás

Őszre már kész lesz a postapavilon

Egy régen szorgalmazott kérdés, a csabai Máv. állomási épület kiépítése nyer ez évben végre megoldást.

Mint már mult számunkban jeleztük is, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter határozata folytán, a Békéscsaba pályaudvaron levő második számú m. kir. posta- és távirda hivatal kincstári kezelésbe fog vétetni és ezen cél érdekében a jelenlegi postamestert, Sarkadi Ignácot a diósgyőrvasgyári első osztályú m. kir. posta- és távirdahivatalhoz helyezte át a fentnevezett minisztérium. Az áthelyezésre az szolgáltatott okot, hogy a csabai minden képzeletet felülmuló forgalom növekedése jóval meghaladta azt a keretet, a melyen belül a postamesteri kezelésnek forogni lehet. Azonfelül a Baja - báttaszék - dunai áthidalással az egész forgalmi politika gyökeresen át fog változni, amennyiben a jelenlegi összes délkeleti, valamint erdélyi posta- és csomagforgalom, a mely eddig csak Budapesten keresztül érhetett el a dunántuli részekre és a tengerpartra, ezentul átmenetileg mind Békéscsabát fogja terhelni és ezzel egyszersmind az ország csak nem legnagyobb pályaudvari postahivatalát megteremteni.

Minthogy a házhoz való csomagkézbesítés kedvezményétől, a többi nagy városokhoz hasonlóan, Csabát sem lehet kivonni, ennél fogva a jelenleg már pályázatra kiírott és október 15-ére készen átadandó postapavillon használatba való vételével a csomagoknak házhoz való kézbesítése is be fog rendeztetni.

Egyidejűleg a levelek gyűjtésére nézve, a gyorsabb végrehajtás céljából, azon újítás fog életbe lépni, hogy a hivatal területén elhelyezett összes gyűjtőszekrényekből kocsis utján fogják begyűjteni a leveleket és a begyűjtött anyagot a jelenlegi szokástól eltérően, nem a belső, hanem a pályaudvari postahivatal fogja feldolgozni.

A pályaudvari hivatal egyelőre csak mint az egyes számú hivatal kirendeltsége fog működni és 14 főből álló kezelőszemélyzetét is onnan nyeri. Önálló hivatal csak akkor lesz, ha az új nagyszabású épület, melyre már a versenytárgyalás ki van írva, rendeltetésének átadott.

A pályázatra kiírt postapavilon tervei akként vannak megállapítva, hogy a belsejében alkalmazást nyerő hivatalos helyiségek méreteiknél fogva 25 évre előre biztosítják a forgalom zavartalan lebonyolítását.

Sajnos azonban, nem nyer ugyanilyen célirányos átépítést az állomásnak felvételi épülete, a váróterem, a peron, a vendéglő helyiség. Az eredetileg tervbe vett lerombolást hír szerint elejtették és mintegy 250 ezer korona költséggel csak az állomás átalakítása és kibővítése fog végrehajtatni.

Mindenek fölött kidobják a jelenleg alkalmazott falépcsőzeteket. Az összes váróterem és hivatali helyiségek megnagyobbíttatnak és az állomás homlokzata utca felőli részének egész hosszában a közönség befogadására alkalmas, nagy zárt üveg folyosó fog fölépülni, a honnan a jegyváltó pénztárhoz lehet majd jutni.

Ilyenformán az átalakítás után a várótermekbe és a perronra csak menet- vagy perronjegy megváltása által lehet majd be-, illetve kilépni, úgy, mint minden nagy állomáson. Ezáltal megszűnik az a mostani rossz szokás, hogy a sok bámész embertől sokszor az igazi utas nem tud helyet szorítani magának.

Az állomás belső részében az első vágányt teljesen felszedik és a belső folyosó annak szélességéig terjeszkedik ki. A vágányberendezések száma tíz új párral bővül. A pályaudvarnak egész területe ujjabb 25 villamos ívlámpa alkalmazásával lesz megvilágítva.

Az állomás végében levő jelenlegi faalkotású raktár helyébe egy 75 méter hosszú kőből épített, tűzmentes raktárhelyiség jön és ezáltal a mindinkább kiterjedést nyerő áruforgalom befogadására alkalmas helyiség emeltetik. Természetesen az általános átalakítás következtében az átmenetet képező rombolási következményeket nagyon meg fogják sínyleni azok, akik az építkezés tartama alatt is szolgálatot fognak teljesíteni az állomáson.

Az építkezési munkálatok fokozatosan történnek, hogy a forgalom valamiképpen fennakadást ne szenvedjen. Mint előbb említettük: először a postapavilon készül el, az ártézi kútnak szánt hely közelében, utána a nagy állomási raktárhelyiséget építik s csak azután kerül a sor magára az állomási épületre. Mint a leírt átalakítási tervzetből is láthatjuk tehát, a csabai állomási épület nemcsak a legnagyobb, de a legcsinosabb vidéki állomások között is fog helyet foglalni. A teljes újjáépítést a kereskedelmi kormány nem tartotta szükségesnek, mert a jelenlegi épület elég szilárd alkotású.

Békésmegyei Közlöny XXXVI. évf. 11. sz. (1909. február 7.) 2-3. o.

1.2.

A csabai pályaudvar kibővítése

A postapavillonra s a raktáépületre beérkezett ajánlatok

Közöltük volt már lapunkban, hogy a csabai vasúti állomás postahivatalát a kincstár vette át s hogy a Báltaszék - fiumei vonal megnyitásával a csabai postahivatal a dunántúli²⁶ postaforgalom gócpontja lesz, valamint a csabai kézbesítés körül nagyszabású reform lép életbe. A kincstár e cél szolgálatára a vasúti állomáson 45 ezer korona költséggel postapavilont épített. Ezzel egyidejűleg épül fel a hatalmas állomási raktárhelyiség is. Az államvasutak aradi üzletkezelőségéhez a kiírt határidőig a következő ajánlatok érkeztek be:

A postapavilonra:	kor.	fill.
Székely és Bohn, Kecskemét	44 638	48
Molnár János, Csaba	39 415	50
Nyemecz Lajos, Csaba	43 212	50
Kázmér és Társai, Csaba	42 317	88
Robelli Aladár, Szeged	44 621	22
Kruvslík P. és Fia, Hvasárhely	44 289	22
Lipták J. és Társa, Csaba	38 747	59
Steiner József, Arad	39 963	42
Kocsit Lajos, Arad	46 720	40
Koncz Pál, Hmvásárhely	38 992	10

Az állomási raktárra:

Székely és Bohn, Kecskemét	64 985	80
Kázmér és Társai, Csaba	56 963	–
Molnár János, Csaba	58 009	60
Lipták G. Pál, Csaba	61 758	20
Lipták J. és Társa, Csaba	60 305	50
Ungár Mór, Miskolc	76 390	27
Kepes Lajos, Budapest	65 833	25
Fodor és Reisinger, Arad	63 243	58
Robelli Aladár, Szeged	69 740	85
Steiner József, Arad	58 213	53
Koncz Pál, Hmvásárhely	55 712	50

²⁶ Az eredeti szövegben: „tuladunai”.

Mint e számadatokból láthatjuk, mindkét épületre a legolcsóbb ajánlatot Koncz Pál hódmezővásárhelyi építőmester nyújtotta be. Az ő ajánlata különösen a raktárépületre vonatkozólag mélyen alatta áll összeg tekintetében a többi ajánlatoknak. Hozzátehetjük azonban, hogy utána mindjárt a csabai építőmesterek következnek. Különösen a postapavilonnál nincs is valami nagyon számbavehető különbség az árak között. Ennélfogva reméljük, hogy az üzletvezetőség, mint más állami építkezéseknél is szokás, tekintettel lesz a helybeli építőiparra, a csabai munkásokra és nem fogja megtenni azt, hogy a két építkezést idegen város építőmestereire bízza.

Hiszen annak, hogy a csabai építőiparosok nem tudtak olcsóbb ajánlatokkal előállni, elsősorban az itteni rossz munkásviszonyok az okai. Hódmezővásárhelyen például 42 fillér a munkások óradíja, míg Csabán legkevesebb 50 fillér. Vidéki munkáknál még 54 fillért is kell fizetniök a mestereknek óránként. Ezek a rossz munkásviszonyok az okai elsősorban annak, hogy a csabai építőiparosok még vidéki vállalkozókkal szemben sem eléggé versenyképesek.

Az üzletvezetőségnek már szociális szempontból is tekintettel kell lennie erre. Hiszen nagyobbarányú építkezések javítanak úgy az építőmesterek, mint a munkások helyzetén.

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 18. sz. (1909. március 4.) 3. o.

2. AZ 1909–1928-IG ELTELT IDŐSZAK TÖRTÉNETE AZ ÚJ BELVÁROSI POSTA ÉPÍTÉS-TÖRTÉNETE

A) Levezetés a Nagyváradi Postaigazgatóság és Békéscsaba nagyközség elöljárósága között

2. A) 1.

A Nagyváradi Postaigazgatóság megkeresése a mai kornak megfelelő postapalota tárgyában

A község érdemes elöljáróságnak, Békéscsaba.

A Békéscsaba 1 számú posta és távirda hivatal részére egy a mai kor követelményeinek megfelelő új hivatali helyiséget óhajtanék bérelni.

Ezen ügyben a helyszínen járt megbizottamnak, Krammer Károly posta távírda felügyelőnek Korossy László főjegyző úr szíves volt kilátásba helyezni, hogy hajlandó volna az érdeemes előjárói tanácsnak egy új posta távírda épület építése iránt olyan tervezetet előterjeszteni, a mely szerint az érdeemes előjáróság a város Főtér és Apponyi utcai sarok telkén a maga érdekeinek is megfelelő építkezést végezhetne.

Ezen követelmény szemmel tartása mellett a tervezetet elkészítettem és a vázlatrajzot ide csatolva megküldöm.

A tervezet a posta távírda számára a teleknek jobbára a mellékutcába eső részét veszi igénybe s a főtéri homlokzatból éppen csak annyit, a mennyit a hivatali helyiség szélessége és a célszerűségi szempont megkíván a tekintetben, hogy a közönség a posta távírda hivatalba a főtérről járhasson be.

A főtéri homlokzat többi részén az építményt üzletek és az emeleten magánlakások céljára érdeemes Elöljáróság jól értékesíthetné.

Van szerencsém tehát az érdeemes előjáróságot fölkérni, hogy a posta távírda távbeszélő részére szükséges, a tervrajz szerinti helyiség építése, a bérösszeg és föltételei kérdésében határozni, becses elhatározását velem közölni és a helyiség bérbeadására nézve ajánlatát megtenni szíveskedjék.

A Békéscsaba 1 sz. posta távírda hivatal részére új helyiség szerzésére azért határoztam el magamat, mert a jelenlegi helyiséget a város közönsége kulturális igényeinek, a nagyobb lendületet vett kereskedelem és ipar által okozott forgalom helyes lebonyolítására alkalmasnak nem tartom.

Szándékom megvalósulását azonban csak úgy remélhetem, ha az új helyiségért igényelt bérösszeg a posta távírda hivatal fenntartására fordítható kiadások keretében marad.

Kétségtelen, hogy a posta távírda távbeszélő sikeres működése a város közönségének figyelmet érdemlő gazdasági és kulturális előnyöket biztosít.

Ezen előnyöket a gondjaira bízott város részére biztosítani az érdeemes előjáróságnak egyaránt nemes feladata és kulturális érdeke.

Ezen kettős célt szolgálná az érdeemes előjáróságnak olyan értelmű határozata, a mely a fizetendő bér összegének méltányos megállapítása által engem szándékom végrehajtásában támogatna.

Ezen meggyőződésemben az érdeemes Elöljáróságot és a remélt támogatást már eleve hálásan köszönve kérem, hogy közös érdekünkben velem együtt munkálni és ezzel a közös cél elérését a maga részéről lehetővé tenni szíveskedjék.

Elhatározásomnál kérem figyelembe venni, hogy a jelenlegi helyiség bérletét szerződés szerint ápril és október hó 1–15 között félévre bármikor felmondhatom. Ha az új helyiséget a jövő év ápril havában már el lehetne foglalni, akkor a bérletet már az év október 1-én föl kellene bontani. Mivel az új bérlet megkötéséhez a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr engedélyét kell előzetesen kikérni, a hosszabb időt igénylő tárgyalást csak azon esetben vélem idejében lebonyolíthatni, ha az érdemes előjáróság szíves volna a kérdésben még a jövő hó folyamán állást foglalni.

Ha az évi bér olyan összegben állapíttatnék meg, a melynek alapján az érdemleges tárgyalást meg lehet kezdeni és a mennyiben szükségesnek mutatkoznék, a dolgok tüzetes megbeszélése végett hajlandó volnék Békéscsabára utazni.

A posta távírda házbérleteknél a kincstár által kikötni szokott föltételeket a szerződés minta tartalmazza.

A tervrajz csupán a posta távírda távbeszélő részére szükséges helyiségek méreteiről, berendezéséről és összefüggéséről kíván tájékoztatni. Építészeti szempontokból netán szükséges módosítások elől nem zárkózom el. - Úgy-szintén elfogadok esetleg más tervezést is, a mely más kivitelben a tervezet által contemplált²⁷ követelményeket biztosítja.

Az udvarnak olyan nagynak és főként olyan szélesnek kell lenni, hogy az udvar felé eső kezelési helyiségek kifogástalan világosságot nyerhessenek s a postakocsik akadálytalanul közlekedhessenek. A jövőben a forgalom emelkedés, esetleg több kocsinak az udvarban egyszerre fölállítását és közlekedését is szükségessé teheti.

Nagyvárad, 1909. június 11.

MNL BéML V. B. 302. c. Bcs. Nk. ir. Tgy. 401/1909. (1909. június 16.)

2. A) 2.

A Nagyváradai Postaigazgatóság megkeresése a mai kornak megfelelő postapalota tárgyában hozott határozat

Kiirt cikk

Békéscsaba nagyközség építészeti Bizottságának 1909. évi július hó 1-én tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből.

²⁷ Szándékos, célzatos, valamilyen célra szánt.

(...)

Határozottatott:

Minthogy a részletes terv és költségvetés nélkül teljesen pontos számítást tenni nem lehet, véleményeztetik, keresse meg a község a nagyváradi posta és távírda igazgatóságát, hogy oly részletes tervet és költségvetést készítsen mely magában foglalná az üzletek és bérlakások építését is, és tekintve hogy a község a mostani épület használatától és bérjövödelmétől elesik, a leendő bérösszeg oly nagy legyen hogy a beépített összegnek legalább 8 % át jövedelmezze.

MNL BéML V. B. 302. c. Bcs. Nk. ir. T. gy. 401/1909. (1909. július 9.)

2. A) 3.

Békéscsaba nagyközség építészeti Bizottságának 1909. évi július hó 1-én tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből

Tekintetes Tanács!

A Nagyváradi m. kir. posta és távírda igazgatóságának 24516/1909. sz. alatt f. hó 11-én kelt megkeresésére a főtéri Schwartz féle telken építendő posta épületre a következő előterjesztést teszem.

A küldött vázlat terv szerint egy emeletes épület volna építendő a posta részére, emeleten főnöki lakással. A terv szerint azonban az árvaszéki helyiség cirka 15 mtr fronton maradna meg s mintegy 2 mtr levágnék belőle.

A mintegy 770 [négyzet]méter területű új épület a 150 kor[onás négyzet]méter áron számolva] circa 116 000 koronába kerülne, a melyért 6%-kal 6960, kereken 7000 korona bér volna szerintem mint minimum kérendő. Ha most kellő udvar nyerése céljából szükséges ócska épület bontásokat, új kerítések, udvarkövezést is hozzá vesszük, ami durván számítva is legalább 4000 koronát igényel, a 120 000 korona befektetésnek 6%-kal már is 7200 kor. évi bér felelne meg.

Azt hiszem, hogy az aradi iparbank és az új posta épület között 15 mtr hosszúságú földszintes épület már nem fog megmaradhatni. Tehát a postával egyidejűleg ezt is emeletesre kell építenünk. A földszinten három üzlethelyiség, az emeleten két utcai két udvari szoba az árvaszék részére, egy utcai szoba, udvari konyha, kamra a hajdú részére és az udvari rövid szárnyban árnyékszék és irattári

szoba lenne, mely alatt a földszinten az üzletek árnyékszéke és egy mosókonyha nyerne elhelyezést. Ezen épület circa 250 [négyzet]mtr beépített terület mellett mintegy 38 000 koronába kerülne.

Ennek bérértéke: 3 üzlethelyiség à 600 kor²⁸ = 1800 kor, az árvaszéki helyiség bérértéke 1800, összesen 3600 korona ami 9,7% -nak felel meg.

Mivel sem kidolgozott terv és költségvetés nincsen csupán vázlat terv a posta épületről, természetesen számításom is csak megközelítő.

Nézetem szerint a további tárgyalások alapját az képeznék, hogy hajlandó e a posta minimum 7200 korona bért, s amennyiben az építkezés akár 770 m²-nél nagyobb, akár a költség 116 000 koronánál (tényleges építésként értve) nagyobb lenne, legalábbis 6%-ot fizetni s ha igen, úgy elkészítendő volna a posta igazgatóság által a végleges terv és költségvetés hogy világosabb képet nyerjünk a befektetendő tőke nagyságáról. Az épület homlokzati kiképzésére én már a fenntartás és a r. kath. templomra való tekintetből is szárazon sajtolt nyers téglafalazatú kiképzést kívánnék, az udvari részen pedig egyszerű vakolatossal falazást.

Megjegyzem végül hogy a 6%-os bér mellett is az adó, fenntartás, és kölcsön pénzt véve figyelembe a község tulajdonképpen ráfizet, áldozatot hoz, s ez csak 8%-os bér mellett volna elkerülhető.

Békéscsaba 1909 VI. 18.

Áchim G[usztáv] községi mérnök

Ma a volt Schwartz-féle ház bérjövödelme 2182 korona. Ezen kívül az árvaszék most 1400 koronás lakásban van elhelyezve 1197 koronát jövedelmezne ma az egész ház úgy ahogy van 3582 koronát. - Egyebekben pedig a mérnöki jelentés házbér jövedelmi számítása helyes.

Wilim István²⁹

A megküldött bérszerződés minden egyes pontjaiban a községre nézve súlyosak s az azokon való változtatás annak idején a tárgyalások során kívánatos lesz.

Wilim István

MNL BéML V. B. 302. c. Bcs. Nk. ir. T. gy. 401/1909. (1909. július 18.)

²⁸ Helyiségenként 600 koronával számítva.

²⁹ Gazdasági intéző volt a békéscsabai előljáróságban.

B) A belvárosba tervezett postapalota építésügye a korabeli sajtó tükrében

a) A világháború előtti viták (1909–1913)

2. B. a) 1.

A csabai postapalota

A csabai postahivatal jelenlegi épülete szűk, célszerűtlen és egyáltalában nem felel meg sem egy ilyen nagyforgalmi város folyton fejlődő igényeinek, sem a modern idők követelményeinek. Ezért a nagyváradi postaigazgatóság már régebben foglalkozik azzal a tervvel, hogy valami útonmódon egy modern berendezésű postapalotát építtet Csabán. Siket Traján postaigazgató tárgyalásba is bocsátkozott a községi előljárással, melynek azt az ajánlatot tette, hogy a főtéren, a mostani árvaszéki épület telkén, az Apponyi-utca sarokrészén építtessen egy szép egy emeletes palotát a saját költségén és a posta majd bérbe veszi huzamosabb időre, legalábbis addig, míg az arra a célra felveendő kölcsön le nem törlesztődik. A palota mintegy 160 000 koronába kerülne s a bérösszeg jóval magasabb volna a tőkekamattörlesztés összegénél, úgy, hogy a községre még haszon is áramlana belőle. Az épület földszintén lenne a posta, az emeleten a távírda és telefonhivatal. Míg a jelenlegi árvaszéki hivatal helyén üzlethelyiségek és bérlakások lennének s ezeket a község szintén bérbe adná. Az ajánlat fölött a jövő heti képviselőtestületi közgyűlés fog határozni. A célszerűség és a város szépülése érdekében mindenesetre kívánatos volna, ha a postapalota minél hamarabb létesülne.

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 58. sz. (1909. július 22.) p. 4.

2. B. a) 2.

A csabai postapalota ügye

Újabb ajánlat a postaigazgatósághoz

Alig vetődött felszínre az az eszme, hogy a mostani emberkínzó, egészségtelen postahivatal helyett egy, a modern idők követelményeinek minden tekintetben megfelelő postaépületet kell emelni: már is élénk beszéd tárgyát képezte mindenfelé Csabán. Csak ekkor tűnt fel mindenki előtt, hogy a hivatal mostani helyzete tarthatatlan. Olyan nagy forgalom, amelyet a csabai posta

lebonyolít s amely évrőlévre növekedőben van: nagyszámú személyzetet igényel. És mégis, ez a kincstári hivatal olyan kis helyre van összeszorítva, hogy külön helyisége van minden valamirevaló postamesterségnek. A hivatalnokok heringmódra összezsúfolva végzik felelősségteljes teendőiket. Nyár idején a meleg tűrhetetlen. Ha pedig kinyitják az ablakokat, olyan légvonat támad, hogy halálos betegséget szerezhet magának minden bennülő. Égető szükség van tehát már alkalmasabb helyiségre.

A nagyváradai postaigazgatóság tudvalevőleg először a községet kérte fel ajánlattételre s ki is szemelte már az alkalmas területet az Apponyi-utca sarkán levő s községi tulajdont képező telekben. A község meg is tette ajánlatát, amely szerint az ott építendő díszes emeletes épület nagyobbik szárnyáért 9600 korona évi bért kellene fizetnie a kincstárnak. Az igazgatóság még eddig nem nyilatkozott arról, hogy elfogadja-e az ajánlatot, vagy nem?

Nagyon kétséges azonban a dolog, mert a községé után Szondy Lajos dr. járásorvos, a postahivatal jelenlegi épületének tulajdonosa, sokkal olcsóbb ajánlatot tett az igazgatóságnak. Kijelentette, hogy az épületet kész a kívánalmaknak megfelelően felépíteni. Itt ám az a baj, hogy a Szondy-féle telek be van szorítva és nem alkalmas terjeszkedésre. Már pedig 30 év alatt amennyire a bérleti szerződés szólna, Csaba postaforgalma előreláthatólag igen magasra fog emelkedni, ami természetesen maga után vonja a hivatal növekedését és a személyzet számának megszorodását is.

Mint értesülünk, pár hét előtt újabb ajánlat is érkezett a postaigazgatósághoz. Ez az ajánlat nemcsak írásbeli. Mellékelve van hozzá egy díszes egyemeletes középületnek részletekre kiterjedő tervrajza is.³⁰ Az igazgatóságnak hír szerint, ez a terv tetszik legjobban. Az új postapalota a Vasút-utcán³¹ épülne, messze a mostani hivatalhoz, a Schwarc-féle volt Lepény-féle ház telkén. A tervet egyik Csabán tartózkodó, budapesti építész készítette.

Ez utóbbi terv már annyira előrehaladott stádiumban van, hogy a postaigazgatóság a kereskedelmi miniszter elé terjesztette, aki, ha jóváhagyja, az ősz folyamán már hozzá is fognak építkezéshez.

Hírünket a legmegbízhatóbb forrásból merítettük s így nagyon valószínű, hogy sem a község, sem a dr. Szondy ajánlatát nem veszi figyelembe a postaigazgatóság. Az előbbi mindenesetre kár, mert nemcsak a Fő-tér szépítéséhez nagyban hozzájárult volna a postapalota, hanem a központban lenne.

³⁰ Lásd: 2. A) 1-3.

³¹ Ma: Andrássy út.

A község ajánlata azonban olyan drága, hogy azt a postaigazgatóság nem fogadhatja el.

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 75. sz. (1909. szeptember 19.) pp. 3–4.

2. B. a) 3.

Közgyűlés Békéscsabán

Érdekes tárgyak

Mindenképen igen érdekesnek ígérkezik Békéscsaba képviselőtestületének december 16-án, csütörtökön tartandó közgyűlése. Tárgysorozatában szerepel néhány olyan ügy, amelyek már előre biztosíthatnak mindenkit arról, hogy ez a közgyűlés nem fog a szürke, unalmas gyűlések közé tartozni, mint például a múlt hónapi volt, ahol alig hangzott fel valamelyes vita. Ilyen elsősorban a nagyváradi postaigazgatóság átírtata a postapalota ügyében. A csabai postahivatal helyiségei ellen már évek óta számtalan panasz merült fel. Egészségtelenek, sötétek, szűkek, egyszóval célszerűtlenek ezek a helyiségek s egyáltalában nem méltók egy olyan nagy forgalommal bíró városhoz, mint Csaba. Jól tudja ezt a postaigazgatóság is és szükségesnek tartotta a lehetetlen állapot orvoslását. Pozitív lépést azonban csak ez év tavaszán tett, amikor meg kereste Csaba elöljáróságát, hogy milyen feltételek mellett volna hajlandó megfelelő és díszes postapalotát építeni. Az elöljáróság azonnal foglalkozott ezzel a kérdéssel és meg is állapodott abban, hogy a Főtér és Apponyi-utca sarkán levő földszintes régi ház helyén hajlandó a postapalotát felépíteni, de csak abban az esetben, ha a kincstár 9600 korona évi bért fizet érte. Ehhez a javaslatához szótöbbséggel a képviselőtestület is hozzájárult s a határozatról értesítették a postaigazgatóságot.

Az ajánlat azonban olyan drága, hogy az igazgatóság abban a formájában nem fogadhatta el. Alig terjedt híre ennek, azonnal akadtak néhányan, akik kedvezőbb ajánlatokat nyújtottak be az igazgatósághoz. Úgy, hogy most már négy ajánlat fekszik az igazgatóság előtt, melyek közül három jelentékenyen olcsóbb a községénél. Ennek dacára a kereskedelmi miniszter utasította a nagyváradi postaigazgatóságot, hogy elsősorban a községgel bocsátkozzék tárgyalásokba. A miniszter e rendelkezésének megfelelőleg az igazgatóság most megkereste a képviselőtestületet az iránt, hogy régi, el nem fogadható határozata helyett hozzon újabb és olyan határozatot, amelyet a további tárgyalások alapjául el lehet fogadni. E megkeresés kapcsán fogja csütörtökön újból

tárgyalni a képviselőtestület a postapalota ügyét és legnagyobb valószínűség szerint meg fogja változtatni előbbi határozatát. Mindenesetre nemcsak gazdasági, de a Főtér szépítése szempontjából is előnyös volna, ha a község méltányosabb és olcsóbb ajánlatot tudna tenni a postaigazgatóságnak. (...)

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 99. sz. (1909. december 12.) p. 4.

2. B. a) 4.

Közgyűlés Gyulán

Ott is felszínen a postapalota ügye

(...)

A Csabán immár csak nem tengerikígyóvá vált postapalota kezdése legújában Gyulán is felmerült. A mostani postahivatal bérleti szerződése ugyanis a lejáráshoz közeleg. A nagyváradi postaigazgatóság nem akarja a bérleti szerződést meghosszabbítani, mert az a postahivatal is azokkal az erényekkel dicsekszik, amelyekkel a csabai. Tudniillik, szűk, sötét juk (sic!) és minden tekintetben célszerűtlen. Még hozzá drága is. Az igazgatóság ennél fogva megkereste a városi tanácsot, hogy építsen a hivatal számára megfelelő és alkalmas helyiséget. A mai közgyűlés fog e megkeresés fölött határozni. E tekintetben példaként lebeghet a képviselőtestület előtt a csabai postapalota ügye, mely, isten tudja mikor jut dűlőre. Számolni kell az államnak azzal a megrögzött szokásával, hogy sokat kíván, de keveset szeret fizetni. (...)

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 104. sz. (1909. december 30.) p. 3.

2. B. a) 5.

Postapalota Gyulán

A képviselőtestület ajánlata

Hasonló Csabáéhoz

Múlt számunkban említettük már, hogy a postaépület ügye Gyulán is felszínre vetődött. A gyulai postahivatalnak is az a baja, ami a csabainak... (...) A javaslat szerint a város hajlandó a posta számára 90, vagy 100 ezer korona költséggel egy megfelelő és díszes épületet emelni, de csak abban az esetben, ha a postakincstár évi 8000 korona bért fizet a helyiségekért s ezenkívül bérlakások és üzletek is helyet foglalhatnak benne.

Ez az ajánlat hasonló, sőt, mondhatni, drágább is, mint Csaba első s a postaigazgatóságtól el nem fogadott ajánlata. A csabai postapalota körülbelül 120 000 koronába kerülne s a belőle elfoglalt helyiségekért Csaba nyolc százalékot kért, ami 9600 korona évi bérnek felel meg. A postaigazgatóság mégis soknak találta ezt az összeget és átiratilag kérte meg a csabai képviselőtestületet, hogy hozzon újabb határozatot és tegyen olcsóbb ajánlatot. A csabai postahivatalnak pedig nagyobb helyiség kell, mert nagyobb a személyzete és nagyobb a forgalma. Gyula ajánlata tehát előreláthatólag szintén hasonló sorsban fog részesülni.

E hasonló ügyek tárgyalását hallva, érdekes különbséget lehetett tenni a két képviselőtestület között. Olvasóink még emlékezhetnek rá, hogy valahányszor a postapalota Csabán a közgyűlésen szóba került: a rémségesen okos parasztpárt mily vehemensen ágált ellene. Hogy így-úgy, az újabb teher, nagy teher a „nép” vállára stb. És képesek lettek volna, sőt lennének ma is arra, hogy magánemberek kezébe juttassák azt a hasznot, amely e postabérpalotából kétségtelenül háromolna a községre. A község érdeke itt semmi, itt mindenki a magáét félti és a maga zsebét akarná tömni. Gyulán ám más szellem hatja át a képviselőtestület tagjait. Komolyan, lelkiismeretesen, minden vehemencia nélkül foglalkoztak ezzel a fontos kérdéssel és meglátaszott minden felszólalón, hogy a város érdekeit igazán szívükön viselik. (...)

Békésmegyei Közlöny. XXXVII. évf. 1. sz. (1910. január 1.) p. 3.

2. B. a) 6.

Békéscsaba közgyűlése

Érdekes ügyek

Békéscsaba képviselőtestülete e héten, csütörtökön tartja meg január havi közgyűlését. A közgyűlésnek lesz néhány igen érdekes tárgya. Ezek közül is ki kell azonban emelnünk a postapalota ügyét, mely most a vármegye két első helyiségét, Gyulát és Csabát foglalkoztatja egyszerre. Az ügy előzményei a „Békésmegyei Közlöny” olvasói előtt ismeretesek már, mert nem egy ízben foglalkoztunk vele. Röviden csak annyit jelzünk, hogy a nagyváradi postaigazgatóság nem fogadta el a község ajánlatát, amely szerint a postapalota építési költségének, 120,000 koronának a nyolc százalékát kérte évi bérül, ami 6600 koronának felel meg. Közben magánosok részéről is érkeztek

be olcsóbb ajánlatok, a postaigazgatóság azonban a kereskedelmi miniszter utasítására mégis tovább folytatja a községgel a tárgyalásokat és múltkori átíratában méltányosabb, olcsóbb ajánlattételre kérte fel a képviselőtestületet.

Az előljáróság még egyszer beható tanulmányozás tárgyává tette ezt a fontos kérdést. Számításokat tett és ennek alapján sikerült olyan megoldást találnia, amelyet ha elfogad a képviselőtestület, talán létrejön a megegyezés a postaigazgatóság és a község között. A megoldás alapja az, hogy az e célra kijelölt saroktelken egy monumentális emeletes épület emelendő, ami 160,000 koronába kerülne. Ennek nagyobbik szárnyában foglalna helyet a postahivatal, másik, kisebbik szárnyában pedig bolthelyiségek és magánlakások lennének. A nagyobbik szárny egymaga körülbelül 120,000 koronát emésztene föl.

Már most, tekintettel arra, hogy manapság lehet 50 évre 95-ös árfolyam mellett 6 százalékos kölcsönt kapni: oda adható az a nagyobbik szárny a postának 7 százaléért, azaz évi 7800 koronáért. Ez jelentékenyen, 1800 koronával olcsóbb az előző ajánlatnál. Olyan jelentős engedmény, amelyet a postaigazgatóság előreláthatólag el fog fogadni. Hiszen a mai drága lakásviszonyok mellett, amelyek idők folyamán még folyton drágulnak, nem képes magának olcsóbb bérért olyan modern és célszerű helyiséget kapni a posta, mint amilyen az fog lenni. Az államnak pedig valósággal kötelessége, hogy inkább a községeket juttassa valamelyes jövedelemhez, ha csekély áldozatok árán is, mint a magánosokat.

Előreláthatólag a tanácsnak ez a javaslata is támadásnak lesz kitéve parasztpárti részről, amely párt nem lát tovább az orránál és minden okos beruházásban kételkedik. Bízunk azonban az intelligencia és a józanul gondolkozó polgárság erejében, hogy keresztül fogja hajtani ezt a javaslatot. (...)

Békésmegyei Közlöny. XXXVII. évf. 5. sz. (1910. január 16.) pp. 3-4.

2. B. a) 7.

Csaba két új középületének ügye

A járásbíróóság. A postapalota

Csaba újabbkori nagyarányú föllendülésének mindenesetre jelentős tényezője lesz az a két szép középület, amelyeknek ügye már régóta vajúdik. Egyik a járásbíróóság új épülete, másik a postapalota. Mind a két épület felállítása elé akadályok gördülnek még mindig, amely akadályokat Isten tudja mikor lehet elhárítani.

(...)

A postapalotára vonatkozólag még nem igen tudunk újabb verziókat. Bent van a község új ajánlata a postaigazgatóságnál, bent vannak a magánosok ajánlatai is, akik ugyancsak veszedelmes versenytársai a községnek, mert ugyancsak dolgoznak azon, hogy a postapalotát ők építsék fel. Az igazgatóság még nem tudott határozni. Egyébként már az első lépés is rossz volt az igazgatóság részéről. Neki előzőleg fel kellett volna hívni a községet és a magánosokat is javaslattételre s a beérkezett ajánlatok beható elbírálása után meghozni a döntést. Most a magánosok hír szerint kedvezőbb ajánlatai dacára is esetleg kellemetlen helyzetbe kerülhet az igazgatóság Csaba községgel szemben.

Békésmegyei Közlöny. XXXVII. évf. 15. sz. (1910. február 20.) p. 4.

2. B. a) 8.

A csabai postapalota

Tavasszal épül

Döntött a miniszter

Nem egy ízben említettük már, hogy a nagyforgalmi csabai postahivatal nagy személyzete kénytelen egy alacsony, szűk teremben szorongani és egészségük örökös kockáztatásával végezni a fárasztó és felelősségteljes munkát. A hivatali helyiség elhelyezése olyan, hogy ha az ablakok és ajtók nyitva vannak, olyan hatalmas légvonat támad, hogy a tisztviselőket majd kirepíti a teremből. Elképzelhető most már, hogy ez az állapot mily nagy hasznára van az egészségnek. Emellett a berendezés is célszerűtlen, mert egy teremben van a telefon, a távíró, a le- és feladás, az utalványok kezelése, az értékcikkek árusítása, egyszóval minden.

A nagyváradai postaigazgatóság belátván e helyzet tarthatatlanságát, még a múlt év végén megkeresést intézett a községhez az iránt, hogy milyen feltételek mellett volna hajlandó a város központi részében egy kényelmes, modern és higiénia követelményeinek minden tekintetben megfelelő postapalotát építeni és az államnak bérbeadni. Az előjáróság foglalkozván a kérdéssel, felmerült az a terv, hogy a postapalotának legalkalmasabb hely volna az Apponyi-utca és a Főtér sarkán levő hatalmas telek, ahol most az árvaszék foglal helyet. Terv és költségvetés is készült. E szerint a telken 160,000 korona költséggel egy díszes, emeletes épület volna emelendő, amelynek kisebbik, körülbelül 60,000 koronát érő szárnyában üzlethelyiségek és lakások lennének, a másik nagyobb, 120,000 koronát érő szárnyát pedig a posta- és távírdahivatal foglalná el. Ezt a részt hajlandó volt a község az államnak bérbeadni akkor, ha a 120,000 korona 8 százalékát évi bérül megfizeti.

Alig hozta meg a községi képviselőtestület ezt a határozatot, mindjárt akadt néhány csabai polgár, akik lényegesen olcsóbb ajánlatot tettek a postaigazgatóságnak. Az igazgatóságot azonban áthátolta, úgy látszik, az az igen helyes meggyőződés, hogy sokkal előnyösebb erkölcsi testületekkel szerződéses viszonyban lenni, mint magánfelekkel. Ennélfogva nem is reflektálva a magánosok olcsóbb ajánlataira, újból megkereste a községet és a szépen megindokolt megkeresésben arra kérte, hogy olcsóbb ajánlatot tegyen. Ez meg is történt, amennyiben a képviselőtestület 7 százalékot kért évi bérül. Ezt az ajánlatot már úgy a postaigazgatóság, mint a kereskedelmi miniszter akceptálta.

A kereskedelmi miniszter ugyanis most leirt Csaba községéhez, hogy készíttesse el a postapalota terveit és terjessze fel hozzá minél előbb, mert a minisztérium arra rendelt közgei nagyon el vannak jelenleg foglalva. A miniszternek ezt az utasítását azonban nem igen hajthatja végre az előjáróság, mivel a postahivataloknak speciális berendezésük van, tehát a terveket csak ahhoz értő szakközvegek tudják céltudatosan elkészíteni. A községnek kár volna kiadni 5–6000 koronát olyan tervért, amelyen a minisztériumban előreláthatólag tetemes módosításokat eszközölnének, vagy mást készíttetnének.

Mint értesülünk, az előjáróság felterjesztésben fogja erről értesíteni a minisztert, továbbá arról is, hogy vár a minisztérium munkatorlódásának megszűntéig, azaz őszig. Akkor a minisztérium elkészíti a terveket és hozzá lehet legkésőbb tavasszal fogni a díszes postapalotához, mely nagyban hozzá fog járulni Csaba szépítéséhez.

Békésmegyei Közlöny. XXXVII. évf. 63. sz. (1910. augusztus 7.) p. 3.

2. B. a) 9.

A csabai postapalota ügye

Nagy vita a közgyűlésen

Múlt vasárnapi számunkban már megírtuk, hogy a csabai postapalota kérdése végrevalahára a megvalósulás stádiumába jutott, amennyiben a kereskedelmi miniszter elfogadta Csaba ajánlatát. Örömmel adtuk hírül ezt a fordulatot abban a hitben, hogy a postapalota felépítésének semmi akadály se lesz többé s hogy a csabai Főtér egy díszes középülettel lesz gazdagabb. A csütörtöki közgyűlésen azonban sajnálattal kellett meggyőződünk arról, hogy még mindig akadnak képviselőtestületi tagok, akik részint önzésből, részint rövidlátásból a postapalota építését perhorreszkálják³² s benne valóságos csapást látnak Csaba adófizető polgárságára nézve. Különösen Csaba nagynevű követe ágált rettentő dühvel ellene. Mostani szereplésével szomorú bizonyosságát adta annak, hogy hiába ígérte mandátuma átvételekor a békét, Csaba haladásának munkálását: az csak szóbeszéd volt és ő maradt a régi, az orra hegyéig látó agitátor, aki ellenséget lát mindenkiben s aki Csaba fejlődésének ügyét szívében egyáltalában nem viseli. Hiszen ki volt mutatva már nem egyszer számadatokkal, hogy a postapalota felépítése Csabára nézve csak jövedelmező beruházást jelent, amelyből semmi hátrány sem háramlik a lakosságra. Ő ezt azonban egyáltalában nem akarta elismerni és színészi pózokkal játszotta el a tagadás szellemének szerepét. Szerencsére a képviselőtestület nagy többsége nem az ő álláspontjára helyezkedett s így a tanács javaslata keresztül ment szépen.

Korosy László főjegyző olvasta fel a kereskedelmi miniszter leiratát, mely szerint a miniszter elfogadja Csaba képviselőtestületnek az építési költség hét százalékanak évi bér gyanánt történendő fizetésére vonatkozó határozatát s egyben utasítja a képviselőtestületet, hogy mivel a minisztérium illetékes ügyosztálya más tervek készítésével van most elfoglalva, készíttesse el Csaba a költségvetést és a terveket terjesszen elő részletes bérajánlatot, mennyiért és mennyi időre hajlandó a felépítendő postapalota nagyobb részét az államnak bérbe adni. A tanács javaslata erre vonatkozólag az volt, hogy keressék fel a minisztériumot a terv elkészítésére, mivel az Csabának megint néhány ezer korona újabb kiadást okozna.

³²Nem fogadják el.

E javaslat fölött meginduló vitában Áchim L. András volt az első szónok. Áchim nem ellensége annak, ha Csaba szépül, ha díszes középületeinek száma szaporodik, de ne menjenek ezek a lakosság kárára. A postapalota felépítéséhez is épen azon okból nem járul hozzá, mert benne a polgárság megkárosítását látja. Csaba vezetőségének minden hasonló kezdése kudarcra végződik. A villanytelep felállítását is át kellett volna engedni a Ganz-gyárnak, hadd élvezte volna az a jövedelmét s hadd sírt volna az a veszteségek fölött. Abba ő sohasem megy bele, hogy Békéscsabán díszes paloták emelkedjenek, amelynek tövében a nép nyomorogjon. Ha nem megfelelő a posta mostani helyisége, építsen másikat a kincstár, vagy építsenek a magánosok, de a község ne kövessen el ilyen ballépéseket. Az a telek, amely a postapalota számára ki van szemelve, most mégér 60–70,000 forintot s olyan értéket könnyelműség volna odaajándékozni a kincstárnak. Jól tudja, hogy az egész csak pár ember kedvéért történik, akik a klikkhez tartoznak.

Korossy főjegyző: Ez gyanúsítás!

Áchim: Ne adjon nekem utasításokat a főjegyző! Rendreutasítást csak a bírótól fogadok el! (Dühösen.) Maga csak alkalmazott, sajnos, dúsan fizetett alkalmazottja a községnek!

Erre a durva kijelentésre nagy zúgás támadt, de a nép atyja tovább menydörgött meglehetősen rekedt hangon:

– Nem engedem a község vagyonát elherdálni! Építsen oda a község boltokat, lakásokat, azok többet jövedelmeznek. De a postapalotának odaépítése ellen tiltakozni fogok mindig!

Id. Kociszky Mihály nem osztja ugyan előtte szólónak a villanytelepre vonatkozó véleményét, de a postapalota telkére vonatkozó nézetét magáévá teszi. Annak a teleknek az ára most is nagy és rövid idő múlva még ez az értéke is megduplázódik.

Szeberényi Zs. Lajos szerint fölösleges most a vita, mert, ha jól emlékszik, egy régebbi képviselőtestületi közgyűlés már határozott ebben a kérdésben. Nem áll Áchimnak az az érvelése, hogy a postapalotának a főtérre való hozatala egyes urak érdekében történik. Mai napság már nincsen úr. Ez a fogalom csak a régi időkből maradt fenn, mikor kiváltságos osztályok voltak. Most csak foglalkozásbeli különbség van az egyes emberek között. A szegény ember is úr lehet a maga emberségéből és a maga körében, ép úgy, mint a gazdag. Az előljárárság már régebben javaslatot tett a nagyváradi postaigazgatóság útján a kereskedelmi miniszternek, tehát nem illenék most egy meggondolatlan határozattal végét vetni a további tárgyalásoknak.

Ezért hozzájárul a tanács javaslatához.

Korosy László főjegyző szerint szintén nem indokolt és nem is illik, hogy a képviselőtestület megmásítsa régebbi határozatát. Ez dezavualó³³ lenne egy erkölcsi testületre nézve. A nagyváradi postaigazgató személyesen meg szemlélte annak idején úgy a magánosok által felajánlott telkeket, mint a községét és mindenképpen ez utóbbit találta legalkalmasabbnak. Ebből is látható, hogy a községre nézve semmi kárt se jelent a postapalota építése, mert a posta érdeke elsősorban, hogy jelenlegi helyéről távozzék.

Reisz Simon elfogadja a tanácsi javaslatot, bár az ő lakásához közelebb van mostani helyén a posta. Előtte fő azonban a község érdeke, aminek minden magánérdeket alája kell helyezni.

(...)³⁴

Áchim L. András személyes [kér]désben kér szót és válaszol Reisz Simonnak. A múlt ülésen egy kezdő ipartelep támogatásáról volt szó, amely mellett kardoskodni erkölcsi kötelességének tartotta. De most a kincstárral állunk szemben, mely gazdag, hatalmas, melynek a posta igen jól jövedelmező üzlete,- minek kell annak kedvezményt adni! Építse máshova a község a postapalotát. Ott van a Petőfi-liget. Annak is el lehet egyik sarkát venni erre a célra. Legfeljebb a bakák máshova mennek akkor szerelmeskedni.

A huzamos ideig tartó vita után a képviselőtestület nagy többsége hozzájárult a tanács javaslatához.

Békésmegyei Közlöny. XXXVII. évf. 65. sz. (1910. augusztus 14.) pp. 2–3.

2. B. a) 10.

A csabai postapalota ügye

Az Orosházi-utcán lesz

Évek óta húzódó ügy jutott nemrég egy lépéssel közelebb a megvalósuláshoz. A postapalota ügye, amellyel lapunkban már olyan sokszor foglalkoztunk. Minden csabai ember tudja, hogy a posta jelenlegi helyiségei semmiképpen nem felelnek meg a követelményeknek. Egészségtelenek, szűkek, sötétek, úgyhogy a tisztviselőknek nem is kell nagy fantázia ahhoz, hogy börtönnek

³³ Meghazudtoló, cáfoló, tekintélyét csorbítaná.

³⁴ Sérült dokumentum miatti hiány.

képzéjük. A nagyváradi postaigazgatóság régen tudta már ezt és körülbelül négy évvel ezelőtt meg is kereste a községet az iránt, hogy építse fel a postapalotát. Sok kavarodás támadt emiatt nemcsak a képviselőtestület, hanem a törvényhatósági bizottság közgyűlésein is. Az előjáróság és az intelligens képviselőtestületi tagok teljesíthetőnek találták a postaigazgatóság kérelmét és az Apponyi-utca, meg a Főtér sarkán levő régi földszintes ház helyén akarták felépíteni a postapalotát, amelyért a posta megfelelő bérösszeget adott volna, - de az akkori parasztpárt hallani sem akart róla, azzal érvelvén, hogy az a sarok nagyon értékes és a község azt másképen is felhasználhatja.

Alig lett nyilvánvalóvá, hogy a postapalota körül a képviselőtestületben ellentétek uralkodnak, mindjárt akcióba léptek a magánosok. Különösen akkor, mikor a postaigazgatóság nem tudott megegyezni a községgel és végre is arra kellett elhatároznia magát, hogy maga építi fel. Az ajánlatok egész tömegével lepték meg a postaigazgatóságot. Az egyik telket kínált, a másik felépített házat akart bérbe átadni. Valamennyi ajánlat megegyezett azonban abban, hogy mind nagyon drága volt. A ház és telektulajdonosok egész naivul azt hitték, hogy a postakincstár csak úgy dobálódzik a pénzzel, mivel van neki elég ós olyan árakat kértek a telkeikért mintha azok valahol Budapesten a Koronaherceg-utcában lennének. A posta is takarékos ám. Nagyon megnézi, hogy hova tegye a pénzét. Tárgyalt az ajánlattevőkkel, de azok a tárgyalások sehogy sem akartak eredményre vezetni. A telektulajdonosok nem engedtek, a posta pedig nem akart beugrani.

Ez a sok tárgyalás és bizonytalanság húzta el ennyire a postapalota ügyét. A publikum folytonosan érdeklődött, hogy hol lesz már az a postapalota, azonban erre a kérdésre még az ügynevezett illetékes tényezők se tudtak biztos feleletet adni egészen a legújabb időkig. Pedig az elsőrendű fontosságú kérdés, hogy hol lesz a postapalota? Ezt a kérdést még a postaigazgatóságnak se lehet lekicsinyelni, mert a közönség, a város érdekeit neki is figyelembe kell venni. Tagadhatatlan, hogy a Főtér, vagy az Andrásy-út felső része volna legalkalmasabb a postapalota elhelyezésére, mert Csabának úgyszólván egész üzleti forgalma ott bonyolódik le, oda futnak össze az utcák a szélrózsa minden irányából, szóval az képezi Csaba központját. Azonban, mikor a község nem épít, a magánosok meg horribilis árakat követelnek, a postaigazgatóság akarata ellenére, kénytelen volt letenni erről a gondolatról és másfele kereskedni. Először az Andrásy-út mellékutcaiban nézett széjjel, de ott sem tudott a háztulajdonosokkal egyezsége lépni. Azok is Budapestnek képzelték Csabát. Így jutott el az Orosházi-utcára, amely Csabának már

most is egyik legnagyobb, de mindenesetre legszebb jövőjű útvonala. Nincs messze az Andrássy-úttól, minden oldalról könnyű szerrel megközelíthető, tehát a postapalota elhelyezésére nagyon is alkalmas. Az igazgatóság két házát szemelt ki megvételre, a 17. számú Hrabovszki-féle és a 19. számú Klein Géza féle házat. Ez utóbbi saroktelek és ezért is nagyon alkalmas volna. Még eddig azonban csak Hrabovszki Jánossal sikerült megegyezni. Az ő házát vette meg a postakincstár 18,878 koronáért. Klein Gézáék nagyon sokat kérnek, pedig maga a ház nem képviseli az összeget.

A postaigazgatóság el van tökéelve, hogy ha Kleinékkal a megegyezés nem sikerül, a Hrabovszki-féle portán építi fel a díszes, emeletes postapalotát. A saroktelek megvétele esetén csak magas földszintes házat építtetett volna. Az orosházi-utcai háztulajdonosok természetesen örülnek a kitűnő szomszédságnak.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 13. sz. (1913. február 13.) p. 2.

2. B. a) 11.

Békéscsaba közgyűlése

Mi lesz a postapalotával

A képviselőtestületi tagok meglehetősen csekély érdeklődést tanúsítottak a csütörtöki közgyűlés iránt. Pedig az nagyobb érdeklődést is megérdemelt volna, mert néhány igen fontos kérdés merült fel. (...) Egy indítvány kapcsán ismételten szóba került a postapalota kérdése is, amellyel csütörtöki számunkban foglalkoztunk. Most nem tetszik a városatyáknak, hogy a postakincstár az Orosházi-utcán akarja felépíteni a postapalotát. Valóságos jeremiádák³⁵ hangzottak el. Hangoztatták, hogy a város közönségének érdekei ellen van a postakincstár törekvése, mert az Orosházi-utca mellékutca, messze esik a központtól satöbbi. Ezek a siralmak most már későn vannak. Utóvégre a posta mindent elkövetett arra nézve, hogy a polgárság érdekeivel egybehangzóan oldja meg a postapalota kérdését. Éveken át alkudozott, tárgyalt a községgel és magánosokkal. A község nagy hetykén azt felelte, hogy ő nem épít, építsen a kincstár, a magánosok pedig a telkekért horribilis árakat követeltek, mert azt hitték, hogy az anélkül is vagyonos postakincstár fizet akár egy milliót is négyszögöléért. De csalódtak. Manapság már a milliomosok is a foguk-

³⁵Siralomének.

hoz verik a garast. A tárgyalások meghiúsultak egymásután, csak az Orosházi-utcán sikerült tisztességes árért kapni megfelelő portát. És nincs is az messze, alig 500 méternyire a jelenlegi postahivataltól. És az Orosházi-utca se mellékutca. Sőt pár év múlva a legszebb és legforgalmasabb utcája lesz Csabának. És még szép, hogy a posta nem valahol az Őszőlőkben vett portát. Mert azt is megtehetette volna méltó felháborodásában teljes joggal. Utóvégre reá van szüksége a lakosságnak és kénytelen felkeresni akárhova megy. A község az egyes polgárok önző és szűkkeblű viselkedésére ez lett volna a legméltóbb felelet. Az Orosházi-utca nem esik messze a központtól. Nem lesz ott rossz helyen a posta.

Máskülönben nagyon szeretnénk és nagyon is a polgárság érdekében állónak tartanánk, ha a képviselőtestület megszívlelné Fábry Károly igen helyes felszólalását, még egyszer és utoljára fontolóra venné a dolgot s elhatározná a postapalota felépítését.

A közgyűlésről az alábbi tudósításban számolunk be:

(...)

A havi jelentések kapcsán felszólalt dr. Holländer Lipót és előhozta a postapalota ügyét. Nagy kárára volna, szerinte a város polgárságának, ha, a hogy a lapok írják, a postapalotát az Orosházi-utcában építené fel a postakincstár. Annak idején, mikor a postapalota felépítéséről volt szó, a képviselőtestület többsége bizonyos maradi álláspontot foglalt el. Ha nem úgy viselkedett volna, Csaba már gazdagabb volna egy szép középülettel, megfelelő helyen, a város középpontjában. Az Orosházi-útra a posta nem való. Mindent el kell követni, hogy oda ne kerüljön. Indítványozza, hogy a képviselőtestület egy küldöttséget menessen a kereskedelmi miniszterhez és kérje, hogy az adásvételi szerződést ne hagyja jóvá.

Pollák Arnold hozzájárul az indítványhoz.

Fábry Károly fontosnak tartja, hogy a közintézmények a város középpontján legyenek, mert olyan fejlődő városnál, mint Csaba, elsősorban is a központot kell fejleszteni. Ő még mindig abban a nézetben van, hogy helyesebb volna, ha a postapalotát a község építené fel, még pedig a most semmire se használt Apponyi-utcai portán. Hasznos befektetése volna az a városnak. Annak idején azt a telket 50,000 koronára értékelték. A község kaphatna 55 százalékos kölcsönt, sőt esetleg olcsóbbat is az államtól. A telekkel és az építkezéssel együtt belekerülne a palota 200,000 koronába. A postaigazgatóság pedig még régebben kijelentette, hogy hajlandó az érték 7 százalékát azaz 14,000 korona évi bért fizetni. Lenne tehát

a községnek 5-6000 korona évi jövedelme és emellett 25 év múlva övé volna egészen, adósságmentesen a ház. Növelni kell a község jövedelemforrásait a képviselőtestületnek, nem pedig örökösen csak a kiadásokat növelni. Tudomása szerint a női kereskedelmi szaktanfolyam ügyében már van kiküldve egy bizottság a miniszterhez. Az a bizottság egyúttal eljárhatna abban is, hogy a miniszter megakadályozza a postapalotának az Orosházi-utcán való építését.

E felszólalásokra vonatkozólag nem hozhatott a képviselőtestület érdemleges határozatot, mert a tárgysorozatban a postapalota ügye nem szerepelt. Ennélfogva csak a helyeslő tudomásulvételre szorítkozott a közgyűlés.
(...)

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 14. sz. (1913. február 16.) pp. 1-2.

2. B. a) 12.

Csabai postapalota és a női kereskedelmi tanfolyam

Vasárnapi számunkban a múlt heti csütörtöki közgyűlésről írott tudósításunk részletesen ismertette azokat a felszólalásokat, amelyek a postapalota ügyében elhangzottak. Most, hogy a postakincstár a három évi meddő alkudozás után a határozott cselekvés terére lépett és az orosházi-utcán megvásárolta a Hrabovszky-féle portát: megrökönyödtek a város urai, szánták-bánták azt a nemtörődömséget, mellyel annak idején a postaigazgatóság ajánlatát kezelték. Hangoztatták, hogy a postapalota nem az orosházi-utczára való, hogy annak a központban, például az Apponyi-utczában kell lennie. Ez utóbbi véleményre főképen Fábry Károly felszólalása hangolta a képviselőtestületet, aki számadatokkal mutatta ki, hogy a községre nézve csak haszonnal fog járni, ha az Apponyi-utczában felépítteti a postapalotát. Ezzel kapcsolatosan aztán elhatározta a képviselőtestület, hogy küldöttséget meneszt sürgősen a kereskedelmi minisztériumhoz, amelynek kötelességévé teszi, hogy a postapalota ügyében igyekezzék más elhatározásra bírni a minisztériumot és egyben a női kereskedelmi tanfolyam engedélyezése ügyében is eljárjon.

A küldöttség nem is késlekedett soká. Hétfőn Zahorán György bíró, Korosy László főjegyző, dr. Tardos Dezső, Reisz Hermann, Csillag Ignác felutaztak Budapestre és kedden eljártak a minisztériumoknál.

A küldöttség a postapalota ügyében Follért Károly postafőigazgatóval értekezett, mivel Beöthy László kereskedelmi miniszter akkor Bécsben tartózkodott. Épen a tizenkettedik órában érkeztek meg a csabaiak. Egy csekély késedelem eldöntötte volna a postapalota sorsát. Így azonban kaptak némi ígéretet. Azonban nagyon sürgős elhatározásra és intézkedésre van szükség, mert a postapalota építésének ügyét a kereskedelmi minisztériumban nem akarják sokáig halasztani. Ezért a képviselőtestület szombaton délután három órára értekezletre hívták össze, melyen a küldöttség beszámol részletesen budapesti útjának eredményéről és ehhez képest megbeszéli a további sürgős teendőket.

Tekintettel arra, hogy a képviselőtestület parasztpárti érzelmű tagjai sem idegenkednek már az Apponyi-utcai postapalota eszméjétől, remélhető, hogy egyértelmű eljárással talán sikerülni fog a képviselőtestületnek a minisztérium elhatározását megváltoztatni. (...) Ilyen eredménnyel járt a csabai küldöttség Budapesten.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 15. sz. (1913. február 20.) pp. 2-3.

2. B. a) 13.

A csabai postapalota ügye

Értekezlet a városházán

A postapalota építése ügyében a postakincstár a nála járt küldöttségnek kimondotta az utolsó szót. Szívesen épít a község Apponyi-utcai telkén, a Szent István tér frontján, ha azt részére méltányos áron átengedik. Három éven át tárgyalt ez ügyben a községgel, de tovább erre nem hajlandó.

Mielőtt e kérdésben a képviselőtestület határozná, a község előljárósága megtudandó a képviselőtestület ez ügyben való mostani állásfoglalását, értekezletre hívta egybe szombat délutánra a városatyákat. Mintegy negyvenen jelentek meg. A felszólalók legtöbbször most már a telek átengedése mellett érvelt, csak a telekért kérendő összeget kevesellte, vagy sokallta egyik másik. Szerencsére a határozat egyhangú lett s most már a postakincstáron áll, hogy megadja a 400 öles telekért kért 80,000 koronát.

Korossy László főjegyző nyitotta meg az értekezletet és röviden vázolta a postapalota három éves történetét. A legutóbbi közgyűlésen felmerült ama kívánsága: ha lehetséges volna az, hogy a posta ne az Orosházi úton, hanem

a központban, az Apponyi-utcában épülne: Zahorán bíró, dr. Tardos Dezső, Reisz Hermann és ő eljárak ez ügyben Budapesten a posta főigazgatójánál. A község kérelmére a postakincstár annyit megígért, hogy az orosházi telkekre nézve rövid ideig függőben tartja az elhatározását. Az Apponyi-utcai szintre nem építene, mert nem kapna elég világosságot. Hajlandó 400 négyszöglet az 500 helyett elfogadni, hogy így a községnek egy 400 öles értékes telke maradjon. Az értekezletnek azt kell elhatározni, hogy átengedi-e a kért telket és mennyiért? A postakincstár majd leküld becsüsöket, akik véglegesen megállapítjuk a telkek értékét.

Elsőnek Lipták Pál szólalt röviden, hogy a kért telket nem adná el.

Dr. Tardos Dezső, aki részt vett a küldöttségben nem talál elég támpontot arra, hogy a kincstár a már kész orosházi telkek szerződésétől elállna, mert maga a miniszter írja egyik ily aktára, hogy a posta azokon a telkeken épüljön. Megkísérelné mégis, hátha a község építene s méltányos bérszerződést ajánlana. Javasolja, tegyen a község ajánlatot a külső és belső telkek építésére és magára a fronttelekre.

Hangok: 80–100,000 korona!

Fábry Károly nem akar alkudozni. A tekintetben kell állást foglalni, adja-e község a kért telket, vagy nem. El nem adná a postának, hanem építene. Lehetne úgyis, ha a frontot kívánja, hogy alul üzlethelyiségek volnának.

Reisz Hermann, aki részt vett a küldöttségben, részletesen vázolta a postakincstár álláspontját. Az utcai telket nem fogadná el semmi körülmények között. A főtéri frontot igen, de méltányos áron. Inkább teljesen eláll a további tárgyalástól. Mikor a gócponti fekvéssel érveltek, a főigazgató azt felelte: Ahol a posta, ott keletkezik a gócpont. Azt hiszi, a telekért megadja a kincstár 75–80000 koronát.

Kraszkó Mihály nagy dolognak tartja az ez ügyben hozott határozatot, mert ez a nép érdeke. Nem építene egyik helyen sem, hanem csak a Vasút-utcán. Az értékes telkekre szüksége lesz a községnek.

Dr. Holländer Lipót, ki a közgyűlésen is e kérdést szóvá tette, hosszabb felszólalásban indokolta álláspontját. E fontos kérdésben áldozatot kell hozni a községnek a kereskedelem és ipar érdekében. Ezeknek kell naponta többször a posta és nem a földművelőknek. Végre is a most oly magasra tartott telkek nem hozza meg a kamatját. Nem építene, hanem a frontot átengedné a kincstárnak 70 ezer koronáért, a megmaradó részt is jól lehet értékesíteni. Nem is komplikálná a fontos kérdést vagylagos ajánlatokkal.

Bohus M. György: Eddig ellene volt a telek átengedésének, de most, mi-

kor az utolsó szót kell mondani, nincs ellene, hanem legalább százezer koronát tenne. Ugyan így érvelt Pollák Arnold is.

Dr. Székely Lajos ez ügyben a közérdeket tekinti, gócponton kell a postának lenni. Ha a posta felépül a megmaradt telek még értékesebb. Ajánlja a telek átengedését, az ár tekintetében most ne alkudozzanak.

Fábry Károly újra felszólalt. Most már eladja a telket, de mégis vagylagos ajánlatot tenne. Inkább felépítené és bérbe adná.

Varságh Béla: A kérdést tisztán látja. A kincstár építeni akar és a város telke legjobban tetszik neki. Nem tenne vagylagos ajánlatot, hanem átadná a telket. Sokallja a 100 ezer koronát, de vigyázni kell, hogy a postakincstár újabban meg ne aprehendáljon.³⁶ Az építkezésre most nehéz pénzt szerezni.

Erre felzúgott, hogy a telket átadják egyhangúag. Mennyiért?

Brüller Ármin azt hiszi, ha sokat kérünk, nem lesz semmi a postaépítésből.

Korossy főjegyző: E kérdésben most az utolsó szót kell mondani. Ha túlkövetelők leszünk, a postakincstár e megvett orosházi területen épít. Építsen a kincstár, mert a munkás és pénzviszonyok nagyon rosszak. Azt tartaná, hogy ne kérjünk magas árat, hanem 80 ezer koronát.

Az értekezlet végül elhatározta, hogy a telket 80 ezer koronáért átengedi. A jövő héten rendkívüli közgyűlés lesz, melyen ilyen határozatot hoznak. Erről értesítik a postakincstárt, mely majd leküldi telekbecslőit.

Ha azok kedvezőbbre értékelik, akkor majd újra alkudoznak?

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 16. sz. (1913. február 23.) p. 4.

2. B. a) 14.

Csaba a postapalotáért

Képviselőtestület közgyűlése

A szemlélőnek öröm volt nézni azt a szinte szokatlan megnyilvánulását az egyakaratra, amely kedden délelőtt uralkodott a csabai városháza közgyűlési termében. A postapalotáról volt szó. A postapalotáról, amellyel három év óta olyan sokat foglalkoztunk, mint semmi mással. Most, mikor a kereskedelmi miniszter a sok meddő kísérletezés után elhatározó lépesre szánta el magát és telket vett az Orosházi-úton: végre felébredtek a csabai városatyák is és más hangon kezdenek beszélni a postakincstárral, mint azelőtt, amikor

³⁶ Neheztel, haragszik.

mereven elzárkóztak a kincstárnak minden közeledése elől. Hiába, a posta nagy úr, nem igen tűri, hogy sokáig packázzanak vele. Utóvégre ő akárhol építi fel a postát, mindenhol felkeresik, mert a postára van szüksége a közönségnek, nem pedig a közönségre a postának.

Vasárnapi számunkban már megemlékeztünk a képviselőtestületi tagok szombat délutáni értekezletéről, amelyen az a felfogás lett végrevalahára uralkodóvá, hogy a község átengedi a postakincstárnak a Főtér és Apponyi-utca sarkán levő telek egy részét, de nem ingyen, hanem 80,000 koronáért. Még egy évvel ezelőtt ilyesmiről hallani sem akartak a városatyák, csak hevertetni akarták azt a telket holt tőke gyanánt. Az értekezleten megnyilatkozó hangulatból már előre lehetett tudni, hogy mi lesz a képviselőtestület határozata.

Mivel igen sürgős intézkedésre van szükség, a képviselőtestület már kedden délelőtt összeült. Csaknem teljes számban megjelentek a közgyűlésen a városatyák. Zahorán György bíró megnyitotta a rendkívüli közgyűlést és felkérte Korosy László főjegyzőt a szőnyegen fekvő ügy ismertetésére.

Korosy László főjegyző részletesen beszámolt a budapesti küldöttség útjának eredményéről. Az út sikerrel járt, mert a kereskedelmi minisztériumban kijelentették, hogy ha a község elfogadható árért odaadja a már régóta kért telek főtéri részét, akkor hajlandó a postakincstár elállani attól, hogy a postapalotát az orosházi-utcára helyezze. Ennélfogva nagyon üdvösnek tartaná, ha a képviselőtestület azt az ajánlatot tenné a miniszternek, hogy a telekből 400 négyszöglet hajlandó 80,000 koronáért átadni.

Lipták L. Pál a szombati értekezleten még ellenezte a nagyon értékes telek átengedését. Belátta azonban azóta, hogy a postapalotának a forgalmi gócpontban kell lennie. Ezért szintén nem emel kifogást a telek egy részének eladása ellen.

Dr. Szondy Lajos kevésnek tartja azt az összeget, amit a község kér a telekrészért. Nagyobb árt kell kérni, hogy a község kárt ne szenvedjen.

Pollák Arnold: Most nem azt kell nézni, hogy a községnek kára, vagy haszna lesz e, hanem a közönséget. Fő, hogy a posta központban legyen.

Lipták L. Pál célszerűnek tartaná, ha a község 100,000 koronát kérne a telekrészért, mert abból el lehetne engedni 20,000 koronát. Így azonban a 80,000 koronából is le fognak alkudni.

Korosy László főjegyző: Nem azt kell most nézni, hogy a község jó üzletet csinál-e vagy rosszat. A hozandó határozatban ki lehet fejezni azt, hogy a község közérdekből áldozatot hoz, mikor 80,000 koronát kér a telekrészért. Akkor nem is fog alkudni a minisztérium.

Varga András annak az aggályának ad kifejezést, hogy a Hrabovszky-féle telek a község nyakába szakad.

Fábry Károly szerint attól nem lehet tartani, mert az adásvételi szerződés még nincsen jóváhagyva. Addig pedig semmis. Hozzájárul szintén ahhoz, hogy a község 80,000 koronáért adja el a telekrészt. A megmaradt 405 négy-szögölnyi telekrészen pedig szerinte leghelyesebb volna a felsőbb leányiskolái internátust létesíteni, amellyel Csaba jó híre ismét terjedne.

Dr. Holländer Lipót: A határozatba bele kell venni azt is, hogy a telekre a posta csak emeletes, palota szerű épületet emelhet. Szükségesnek tartja, hogy a bíró és főjegyző személyesen vigyék fel a határozatot minél hamarabb a minisztériumba.

A képviselőtestület tehát elvben hozzájárult a telek átengedéséhez. Végérvényesen azonban a törvény szerint csak 30 nap múlva, névszerinti szavazással fog határozni.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 17. sz. (1913. február 27.) p. 3.

2. B. a) 15.

Leányotthon Csabán

Egy életrevaló eszme

(...) A keddi közgyűlésen Fábry Károly vetett fel egy eszmét, amely felkarolandó lenne, mint alkalmas arra, hogy nemcsak kulturálisan, de anyagilag is emelje a közérdeket, a közjót, a község előhaladását. A községi képviselőtestület nagy anyagi áldozattal járult ahhoz, hogy a postapalota a község centrumában helyeztessék el. A község nem azért vette meg a Szent István tér és Apponyi-utca sarkán levő nagy telket, hogy azt valamikor haszonnal eladja, hanem bölcs előre látásból - azért, hogy ha a város közigazgatásának fejlődése folytán ilyen központban levő telekre szüksége lesz, - akkor az készen legyen. És még sem lehet ellene szólni, ha most eladja a postakincstárnak, mert az - is községi előkelő érdek, hogy a posta központban legyen.

Nem az egész telket adja el a község, hanem csak felét, fele megmarad az Apponyi-utcában s most gondolkozni kell a felett, hogy a belső telket mire lehetne célszerűen és hasznosan felhasználni?

Természetes, hogy lehet többféleképpen is, mert olyan központi fekvése van, hogy mindenfélére alkalmas. Egy jó eszme az is, amit Fábry Károly vetett fel.

Mi úgy tudjuk, hogy már volt is szó erről, ha jól tudjuk, a tiszántúli ev. egyházkerület foglalkozott már azzal a gondolattal, hogy Békéscsabán egy felsőbb leányinternátust létesítsen. (...) Meglehetne csinálni az ilyen internátust községi alapon is, - mert az anyagi haszonnal jár, - és az állam is szívesen járul hozzá segéllyel. És meglehet csinálni mellette, vagy ezzel kapcsolatban az állami, vagy községi polgári leányiskolát is. (...)

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 18. sz. (1913. március 2.) p. 3.

2. B. a) 16.

A csabai postapalota ügye

Megtörtént a telekbecslés

A csabai postapalota ügye most már szinte rohamos gyorsasággal halad a megvalósulás felé. Maga a község is, amelyről pedig épen nem lehetne elmondani, hogy nagy barátja a rohamos haladásnak: bámulatos gyorsaságot fejt ki, mióta a postapalota orosházi-utcai telkével ráijesztett a kereskedelmi miniszter. Tudja mindenki, hogy mikor lapunk útján nyilvánosságra került a postakincstár orosházi-utcai telekvétele, mily gyorsasággal szedelőzködött össze egy küldöttség a minisztériumnak más nézetre való hangolása céljából.

Odafenn csak félig meddig biztató ígéretet kapott a küldöttség, mégis a lehető leggyorsabban összeült a képviselőtestület és elhatározta azt, amit már a kezdet-kezdetén kellett volna megtennie, hogy a Főter és az Apponyi utca sarkán levő igen értékes telekből 400 négyszögölet hajlandó átengedni a postakincstárnak 80 ezer koronáért. Ez, a mai pénzviszonyok mellett, még azért a telekért is tekintélyes összeg, mégis hangzottak el a közgyűlésen olyan vélemények, hogy többet kellett volna kérni azért a telekért.

A képviselőtestület ugyanakkor mikor e határozatot meghozta, utasította a bírót és a főjegyzőt arra is, hogy a határozatot minél hamarább juttassa a postaigazgatóság kezébe. Korosy László főjegyző fel is utazott a közgyűlés után pár nappal Budapestre, ahol a kereskedelmi minisztériumban azt az érthető választ kapta, hogy addig, míg a minisztérium szakközegei meg nem becsülik a telket, nem dönthetnek a község ajánlata ügyében, mert a helyi viszonyok ismerete nélkül nem tudják, hogy vajjon a felajánlott telek megéri-e a 80,000 koronát? A miniszter a telek felbecslésével Horváth Béla műszaki tanácsost, a gyulai államépítészeti hivatal vezetőjét bízta meg, aki a becslést szerdán délután meg is ejtette Zahorán György bírónak, Korossy

László főjegyző és a mérnök jelenlétében. A becslés eredményéről a műszaki tanácsos jelentést fog tenni a kereskedelmi miniszternek. Hogy azonban az a jelentés mit fog tartalmazni, arról nem nyilatkozott. Ha az ajánlatot elfogadhatónak találta, akkor semmi akadálya sem lesz annak, hogy a postapalota ott épüljön fel. De ha drágának találta, akkor jön egy nagy alkudozás, amely; esetleg meddő is lehet.

Még mindig nem bizonyos tehát, hogy a postapalota a Főtérre kerül.

A közeli napokban azonban ez a kérdés is eldől.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 19. sz. (1913. március 6.) p. 3.

2. B. a) 17.

Újdonságok

A csabai postapalota ügye

Csaba képviselőtestülete szombaton délelőtt ismét közgyűlést tartott a postapalota ügyében. Ezen a közgyűlésen Korosy László főjegyző örömmel jelentette be, hogy a kereskedelmi kormány kész megadni a Főtér és az Apponyi-utca sarkán levő telek értékesebbik feléért a 80,000 koronát. Ezenkívül még a jelenlegi épület anyaga is megmarad a községnek. Most már tehát csak a telek eladásának név szerint való megszavazása volt hátra. A képviselőtestület legnagyobb része örömmel vette tudomásul a kereskedelmi kormány elhatározását, csupán Kraszkó Mihálynak voltak aggályai az iránt, hogy vajon a postakincstár nem teszi-e majd rá a kezét a telek másik felére is a 80,000 korona fejében? Korosy László főjegyző felvilágosította aztán a naiv felszólalót, hogy attól nem lehet félni, mert az adásvételi szerződés a teleknek csak a Főtér felőli felére szól. Ezután a képviselőtestület névszerinti szavazással egyhangúlag megszavazta a telek átadását. Ezt a határozatot jóváhagyás céljából még fel kell terjeszteni a vármegyéhez és a belügyminiszterhez is.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 25. sz. (1913. március 30.) p. 4.

2. B. a) 18.

Újdonságok

Csaba közgyűlése

Csaba képviselőtestülete csütörtökön délelőtt tartja április havi közgyűlését, amelynek tárgysorozatán nem valami sok érdekes tárgy szerepel. (...) Másik szintén fontos és nagy érdeklődést keltő tárgya lesz a közgyűlésnek a postapalota ügyében tett jelentés. Tudvalevő dolog, hogy a postakincstár hajlandó megadni a felajánlott telekért a kért 80,000 koronát. Nemsokára tehát ki kell lakoltatni onnan az árvaszéket és a közgyámi hivatalt. Ezek elhelyezéséről is kell tehát gondoskodni. Leghelyesebbnek tartanók, ha a község a városháza udvarának körösparti részén emelne egy díszes épületet a kultúrpalota³⁷ szomszédságában. Az nagyon emelné a kultúrpalotát és emelné a köröspart szépségét is. (...)

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 29. sz. (1913. április 13.) p. 4.

2. B. a) 19.

Újdonságok

A csabai postapalota ügye

A csütörtöki képviselőtestületi közgyűlésen ismét szóba került a postapalota ügye, amely már oly régen foglalkoztatja egész Csabát. Korosy László főjegyző a múlt hét szerdáján fenn járt a kereskedelmi minisztériumban, ahol kijelentették, hogy a postakincstár hajlandó megadni a felajánlott telekért a 80,000 koronát, az építkezés azonban csak 1914-ben fog megtörténni, mivel a tervek elkészítése és a költségvetés megállapítása sok időt vesz igénybe. Még azt a kívánságát is kifejezte a minisztérium, hogy ha netán Hrabovszki János, az Oroházi-utcai telek tulajdonosa valami kártérítési igényrel lépne fel, azt a község viselje. A minisztériumban nyert e szóbeli felvilágosítás alapján Korosy főjegyző behívatta Hrabovszkit, de helyette, az ügyvédje jelent meg, aki 3000 korona kártérítést követelt. A község helyzetével való e határozott visszaélésre a főjegyző minden további tárgyalást megszakított Hrabovszkival, akinek a követelése csakugyan nevetséges, mert a minisztériumban az Oroházi-utcai ház vételi szerződése nincsen aláírva, nem is írják alá, tehát az a vétel nem befejezett. Mégis kimondotta a képviselőtestület,

³⁷Ma ez a Munkácsy Mihály Múzeum.

hogy ha Hrabovszki maga megjelenik és szerény igénnyel lép fel, a község hajlandó méltányossági szempontból neki pár száz koronát juttatni kártérítés gyanánt.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 31. sz. (1913. április 20.) p. 5.

2. B. a) 20.

Békéscsaba közgyűlése

Nagy érdeklődés nyilvánult meg Csaba képviselőtestületének hétfői közgyűlése iránt, ami főként a tartalmas tárgysorozatnak tulajdonítható. Abban a tárgysorozatban ugyanis olyan ügyek szerepeltek, amelyek, fontos voltuknál fogva, az egész közönséget, érdeklik. (...) A postapalota ügyében legutóbbi leiratában azt kívánta a miniszter, hogy szükség esetén adjon a község kárpótlást Hrabovszki Jánosnak, akinek Orosházi-utcai telkét tudvalevőleg a postakincstár meg akarta venni. Hrabovszki 3000 korona kártérítést követelt, a képviselőtestület azonban 2000 koronát szavazott meg számára. (...) Néhány kisebb jelentőségű ügy elintézése után a közgyűlés véget ért.

Békésmegyei Közöny. XL. évf. 42. sz. (1913. május 29.) pp. 1–2.

2. B. a) 21.

Békésvármegye közgyűlése

Csütörtöki számunkban részletesen beszámoltunk a szerdai megyegyűlés délelőtti lefolyásáról. A rendelkezésünkre álló kevés idő miatt a délutáni tanácskozásról referádát nem közölhattünk, ennél fogva ebbeli mulasztásunkat mostani számunkban vagyunk kénytelenek pótolni.

A délután folyamán nagyobb terjedelmű viták nem hangzottak el, mert a megyebizottsági tagok legnagyobb része a déli vonattal elutazott. A délutáni tanácskozáson tehát nagyon is csekély számú tag vett részt. Mindazonáltal sok fontos és érdekes határozatot hozott a megyebizottság, amelyekről közzérdekű voltuknál fogva kötelességünknek tartjuk megemlékezni.

A nevezetesebb tárgyak a következők:

(...)

A csabai képviselőtestületnek a postapalota telkének átengedésére vonatkozó határozatát jóváhagyta a törvényhatósági bizottság.

A sok tárgy miatt a megyegyűlés csak az esti órákban nyert befejezést.

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 43. sz. (1913. június 1.) pp. 2–3.

2. B. a) 22.

Békéscsaba közgyűlése

A szokottnál gazdagabb volt Csaba képviselőtestülete csütörtöki közgyűlésének tárgysorozata. És gazdagabb volt felszólalásokban is, mert a városatyáknak nagy beszélőkedvük volt. Természetesen voltak a viták között érdekesek és tartalmasak is, de azért sok beszéd hangzott ott el, amelyeket, a klasszikus költő szerint, kár volt a képviselőknek kiereszteni „fogaik rekeszei közül.” Sajátságosak ezek a városi urak. Néha a hallgatóság csak úgy eped egy kis parázs vita, egynéhány felszólalás után - és nem beszél senki. Monoton szürkeséggel folyik le a közgyűlés. Máskor meg nekiszilajodnak és a legjelentéktelenebb kérdésekről is oly sokat hordanak össze, mintha legalább is az európai egyensúlyról volna szó és ők a londoni békekonferencia tagjai volnának.

(...)

A közgyűlésről különben, amelyen Kiss László főszolgabíró is jelen volt, tudósításunk a következő:

Zahorán György bíró a közgyűlést megnyitván, Korosy László főjegyző mindenekelőtt előterjesztette a kereskedelmi miniszter leiratát a postapalota telekvétele ügyében.³⁸ Leiratában kijelenti a miniszter, hogy helyesli a teleknek 80,000 koronáért történt megvásárlását és utasította a postaigazgatóságot az adásvételi szerződés megkötésére. Az összeget azonban csak a jövő évben folyósítja a miniszter. A közgyűlés a leirat tudomásulvétele mellett utasította az elöljáróságot, hogy a régi épület anyagának értékesítéséről és a benne levő hivatalok elhelyezéséről még idejekorán gondoskodják.

(...)

Tudomásul vette a képviselőtestület a törvényhatóságnak a postapalotai telek eladása és Böszörményi Róza pótsegélye ügyében kelt jóváhagyó határozatait is.³⁹

Békésmegyei Közlöny. XL. évf. 51. sz. (1913. június 29.) pp. 1–2.

³⁸ A közgyűlés 1913. június 26-án tárgyalta az ügyet.

³⁹ Böszörményi Róza a polgári leányiskola alapítója és vezetője volt.

b) Trianon utáni egyeztetésektől a postapalota használatba vételéig
(1920–1928)

2. B. b) 1.

A II. számú önálló postahivatal

A múltkoriban ünnepelte a békéscsabai I. számú postahivatal Kovács Károly posta- és távírdafelügyelő főnökségének installációját. Mint értesültünk, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter a Békéscsaba pályaudvari postahivatalt önállósította, ennek a vezetésével pedig Lénárt István posta távírdafelügyelőt, volt salgótarjáni postafőnököt bízta meg.

Körösvidék. I. évf. 126. sz. (1920. szeptember 1.) p. 3.

2. B. b) 2.

Szegeden lesz az új postaigazgatóság

Az oláh megszállás miatt, mely Nagyváradot is birtokába vette, a mi vidékünk postahivatalai postaigazgatóság nélkül maradtak. A kereskedelmi minisztérium átmenetileg⁴⁰ ezért úgy intézkedett, hogy azoknak a postahivataloknak részére, melyek a nagyváradai postaigazgatósághoz tartoztak, Szegeden postaigazgatósági kirendeltséget szervezett. Most a szegedi postaigazgatósági kirendeltséget postaigazgatósággá szervezték át és működését november hó elsején kezdi meg. Az új postaigazgatóság hatáskörébe tartozik ezután Arad, Békés, Csongrád, Bácsbodrog, Csanád és Torontálvármegyék, Pestmegyéből: Kiskunhalas, Kiskunfélegyháza városok, azonkívül a kiskőrösi és a félegyházi járások, Jásznagykunszolnok megyéből Mezőtúr és Túrkeve és a tiszai alsójáras.⁴¹

Békés. LII. évf. 85. sz. (1920. október 20.) p. 2.

⁴⁰ Habár hosszas folyamat eredményeként született a trianoni békeszerződés 1920. június 4-én, azt a korabeli magyar kormány és közvélemény mindvégig csak ideiglenes megoldásnak tekintette.

⁴¹ Ez nagyjából a Dévaványáig tartó területet jelentette.

2. B. b) 3.

Hírek

Postapalota helyett postafőnöki lakás

A magyar királyi postakincstár arról értesítette a várost, hogy mihamarabb megkezdődhetnek az építési munkálatok, de legkésőbb a tavaszon, postafőnöki lakást építtet Békéscsabán.

Körösvidék. I. évf. 220. sz. (1920. december 23.) p. 3.

2. B. b) 4.

Gondolatok

Éljen!

Ezen a nyáron a vérmesebb emberek képzeletükben már látták az új postapalotát. Gyönyörű oromzatú, impozáns, legalább két emeletes palota, kényelmes, világos, levegős munkatermekkel, a közönség részére egészséges váróhelyekkel, jól felszerelt telefonközponttal... Szóval, minden kultúrával, amit csak szeretnénk...

Az ígéret egészen biztos volt. Olyan biztos, akár egy miniszteri tárca...

Most olvasom, hogy postapalotát nem, de postafőnöki lakást, azt kapunk. Így is jól van, nem irigylem a postafőnök úr még csak tervben levő lakását, de valahogy azt hiszem, hogy a hivatal sokkal rosszabbul van elhelyezve, semmint az elsőbbség meg nem illetné...

Körösvidék. I. évf. 220. sz. (1920. december 23.) p. 2.

2. B. b) 5.

Nincs Erzsébethelynek postahivatali helyisége

Az erzsébethelyi elöljáróság kérelemmel fordult a város polgármesteréhez, hogy a városrész posta- és távírdai szolgálatának biztosítása érdekében sürgősen intézkedjék abban az irányban, hogy megfelelő postahelyiség álljon rendelkezésre, mert különben nem tudják elvégezni a postahivatali teendőket, ami azt jelentené, hogy Erzsébethely posta nélkül maradna.

Körösvidék. III. évf. 251. sz. (1922. november 3.) p. 3.

2. B. b) 6.

Az Erzsébethelyi postahivatal ügye

Megemlékeztünk már arról, hogy mivel a postahivatal elhelyezésére megfelelő helyiség Erzsébethelyen nincs, veszélyben van a városrész postai szolgálattal való ellátása. Ugyancsak ebben az ügyben a szegedi posta- és távírdaigazgatóság egy átiratot küldött a városi tanácsnak, melyben arra kéri a várost, hogy ha másképpen nem lehet, úgy rekvirálás útján biztosítsa a szükséges helyiséget. Említésre szolgál még az átirat utolsó fejezetének tartama is, melyben az igazgatóság erélyes hangon s mintegy fenyegetőzőve jegyzi meg, hogy amennyiben nem gondoskodik a város helyiségről, úgy egyszerűen megszünteti az erzsébethelyi postahivatalt.

Erre természetesen a város is megküldte válaszát, melyben kifejti, hogy az igazgatóság az oka annak, hogy Erzsébethely postahivatal nélkül maradt, mert az elhalálózás folytán megüresedett postamesteri állás betöltésénél nem volt figyelemmel arra, hogy olyan egyénnel töltötte volna be az állást, aki a hivatali helyiségét is biztosította volna, bár a város ajánlott olyan postamesternőt, aki garantálta azt, hogy kineveztetése esetén megfelelő helyiséget is bocsájt rendelkezésre. Az igazgatóság ennek ellenére mást bízott meg az állás elfoglalásával. Megjegyzi átiratában a város még azt is, hogy a postahivatal megszüntetése esetén felterjesztéssel él a kereskedelemügyi miniszterhez a városon ért sérelem orvoslása végett.

Újabb átirat érkezett az erzsébethelyi előljárástól is, melyben bejelenti, hogy postahivatal főnökségétől azt az értesítést kapta, - amennyiben nem gondoskodnak hivatali helyiségről, - úgy csak napok kérdése és beszüntetik a postai szolgálatot.

Nem tartjuk helyénvalónak azt, hogy egy nyolcezer lakossal rendelkező városrész postahivatal nélkül maradjon, annál is inkább, mert van olyan távoleső része is a kerületnek, amely több kilométerre esik a belső postahivataloktól és így ez - különösen a hideg téli időkben - nagy nehézségeket róna a lakosságra.

Körösvidék. III. évf. 254. sz. (1922. november 7.) p. 2.)

2. B. b) 7.

Mintha álom volna

Humoros, de komolyan is lehet venni

Békéscsaba város képviselőtestülete óév estéjén rendkívüli közgyűlésre ült össze és olyan közérdekű fontos határozatokat hozott, melyek méltán váltották ki legteljesebb elismerésünket. Sem szónoklat, sem interpelláció nem volt!

Az állandó választmány javaslatát egyhangú lelkesedéssel fogadták el. A terem felett mintha a megértés szelleme lebegett volna. Tudósítónk látta is ezt a szellemet, azonban nem biztos benne, hogy alacsony, torzonborz, bajszú egyén volt-e, avagy magasabb termetű sárgabőrkabátos úr, a sánc környékéről.

(...) Látszott, hogy a közgyűlés minden egyes tagja hivatása magaslatán áll, érezhető volt a szellemi kisugárzás, mely nemcsak áthatotta az egyese- ket, de be is világította a nagytermet anynyira, hogy az ablakfüggönyöket le kellett bocsátani.

Egyébként a közgyűlés eredményéről kiküldött tudósítónk a következőkben számolt be:

(...)

3. pont „városfejlesztés és rendészet”. A kocsi és gyalogközlekedés megkönnyítésére a város belterületén levő összes utak és utcák kikövezése, illetve betonjárdával való ellátása határozottat el. A nagyobb terek parkírozása és fásítás a legrövidebb idő alatt foganatosítandó. A vasútállomás átalakítása, postapalota felépítése iránt a közgyűlés felír a kormányhoz és annak keresztülvitelét minden ügyszeretetével szorgalmazza.

(...)

Ezután elnök megköszönve a jelenvoltak tanácskozáson való megjelenését - a közgyűlést berekesztette. A távozó városatyák élénken éljeneztek az elnököt, a jogrendet és a konszolidációt.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 1. sz. (1924. január 1.) p. 3.

2. B. b) 8.

Mi lesz az anyakönyvi hivatal volt helyiségeivel?

A város lebontatja a düledező épületet

Az anyakönyvi hivatal helyiségei eddig a Szent István tér 1. szám alatt voltak elhelyezve. Hírt adtunk annak idején arról, hogy a téli esőzés és havazás következtében az épület annyira megrongálódott, hogy ott a további tartózkodás életveszélyessé vált s ezért az anyakönyvi hivatal a városi vigadó zöld termébe költözködött át. Most ott kötik a házasságokat, melyekből jó néhányat már előbb az égben megkötöttek. Hogy ez az elhelyezés megfelel-e a városi lakosság igényeinek, azt már nem keressük, bár többször hallottunk kijelentéseket, melyek az ügy ilyenképpen való megoldását nem helyeslik. Ugyanis két terem áll a hivatal rendelkezésére: az egyik az úgynevezett zöld terem, a másik, a mellette levő női ruhatár. A zöld terem iratállványokkal van kétfelé osztva - s az egyik rész a kezelő személyzet helyisége, a másik pedig - a házasságkötések helye.

Az anyakönyvi hivatal tehát ideiglenesen, úgy - ahogy elhelyezkedett - azonban az így részben megürült életveszélyes épület lebontásához még mindig nem kezdtek hozzá.

A helyzet az, hogy az anyag a városé, míg a terület az állam tulajdona. Közvetlenül a háború előtt kötötték meg ezt a szerződést, melyben vételár címén nyolcvanezer korona van kitüntetve (úgy tudjuk, ez az összeg ma hadi kölcsönkötvényekben fekszik).

Mint értesülünk, a város a lebontást tovább nem halasztja, mert az épület úgyszólván minden pillanatban összedülhet. Hiszen a falat alátámasztó gerendákat is ellopták, a mi ideig-óraig megakadályozta a fal beomlását.

A polgármester távollétében dr. Medovarszky Mátyás főjegyző polgármesterhelyetteshez fordultunk és kérdést intéztünk hozzá arra nézve, hogy milyen intézkedéseket tett folyamatba a város ebben a tekintetben. A főjegyző kijelentése szerint az épület lebontása halaszthatatlan. A pénteki tanácsban is szó lesz az ügyről, azért nem vág a kérdés elé - azonban szerinte az volna a leghelyesebb, ha az állam intézkedéseket tenne a postapalota felépítésére, mert ha a lebontás megtörténik, kerítés nélkül nem maradhat a hely, ma pedig egy megfelelő kerítés horribilis összeget emésztené fel.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 22. sz. (1924. február 9.) p. 2.

2. B. b) 9.

A postapalota ügye

Lapunk hasábjain már foglalkoztunk a postapalota céljaira szolgáló területen levő düledező épület lebontásával. Most - mint értesülünk - a város megkeresést intézett a szegedi m. kir. posta- és távírdaigazgatóságához aziránt, hogy a telket, mely rövidesen üresen marad - tudniillik a város a lebontást tovább nem halaszthatja - megfelelően kerítse körül. A kettős költség elkerülése céljából a tervezett és úgy forgalmi, mint postai érdekből feltétlenül szükséges postapalota felépítése kívánatos, mondja a megkeresés, melyhez mi csak azt fűzzük, hogy bár ez az intézkedés minél hamarabb megtörténne.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 27. sz. (1924. február 15.) p. 2.

2. B. b) 10.

Lebontják a régi anyakönyvi hivatal épületét

A Ferencz József-tér és Apponyi-utca sarkán levő városi épületet, amelyben azelőtt az anyakönyvi hivatal működött és amely állami területen épült, a város lebontatja. A lerombolást már kedden reggel meg is kezdték. Az épület lebontása azért vált szükségessé, mert már huzamosabb idő óta fenyegetett az összedőlés veszedelmével, úgy hogy a benne lakó embereket állandóan komoly veszély fenyegette. Az épületnek egyelőre csak az egyik szárnyát bontják le, mivel a másik felében lakások és üzlethelyiségek is vannak s addig, míg ezek másutt nem nyernek elhelyezést, a házrész lebontásáról szó sem lehet. A régi ház el tünése után aztán egy időre üres telek fog meredezni a város főterén, hogy helyet adjon a rövidesen megépülő, legfrissebb középületnek: a postapalotának.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 49. sz. (1924. március 12.) p. 2.

2. B. b) 11.

Holtpontra jutott a békéscsabai postapalota ügye

A postakincstár halogatja az építkezések megkezdését. Az érdekeltek közös akciójára lenne szükség, hogy megkezdjék az építkezést

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Most, hogy a város a Ferenc József-tér és az Apponyi-utca sarkán levő rozoga és összedúlással fenyegető ódon házat lebontatja, a felszabaduló hatalmas telektömb sorsa sokakat érdekel Békéscsabán. A közönség nagy része ugyanis jól tudja, hogy a telken, amely az államkincstár tulajdona, a tervezett monumentális postapalotának kell felépülnie, tehát mindenki kíváncsian várja, mikor kezdenek hozzá serény munkáskezek a postaépület megépítéséhez.

A békéscsabai postapalotát az állam nagyszabású épületnek tervezi. A földszinten és az első emeleten nyernének elhelyezést a különféle hivatalok és a telefonközpont, a második emeleten pedig több postatisztviselő számára magánlakások készülnének. Mintegy 14–15 hivatalnok jutna így módon megfelelő lakáshoz, ami azt is jelenti, hogy ezzel sok egyéb lakás szabadulna fel a város különféle pontjain s a békéscsabai rettenetes lakásviszonyokban némi javulás állhatna be.

Mint értesülünk azonban, a postapalota megvalósulása egyelőre holtpontra jutott. Ezt abból az intézkedésből lehet következtetni, hogy a békéscsabai postafőnökségnek a felsőbb hatósága elrendelte, hogy a postapalota telkét, a lebontásra kerülő épület eltűnése után, megfelelő módon keríttesse el és erről kezdjen tárgyalásokat a várossal. Ebből világossá válik, hogy a postapalota felépítéséről rövidesen szó sem lehet és hogy a postakincstár huzamosabb ideig akarja elhalasztani a nagyarányú építkezéseket.

A postakincstár álláspontja azonban sok tekintetben helytelen. Most nem szólunk arról, hogy a város kellős közepén felállítandó deszkakerítés alaposan elcsúfítja majd a várost. Most csak azt említjük meg, hogy a kincstár egy kiadásból - hármat akar csinálni. A helyzet ugyanis az, hogy a mai Apponyi-utcai telken a postafőnök részére már régebben lakást és mellékhelyiségeket kezdtek építeni. Ha aztán a postapalotát meg akarják építeni, ezeket az ideiglenesen emelt épületeket részben le kell bontani. Ez dupla költséggel jár, amint költséggel jár az ideiglenes épületek emeltetése is. Így csinál az állam egy költségből hármat.

A józan ész, a takarékoság, a szükségesség és az egyszerűsítés elvei azt követelik, hogy a postakincstár ne építtessen ideiglenes épületeket - amelyeket

aztán sok költséggel úgyis le kell bontatnia - hanem egyszerűen mindjárt építtesse meg a postapalotát. Ezzel végleges hajlékot adna a postának és eltűnnének azok a lehetetlen állapotok, amelyek a mai szűk és alkalmatlan postahivatal túlszűfolttsága miatt állandó kényelmetlenséget és bajt okoznak. A város folytonosan és rohamosan növekedő forgalma miatt már réges-régen elégtelennek bizonyult a mai, régi postahivatal.

Fontos azonban, hogy a békéscsabai érdekeltségek, a kereskedői és ipari testületek, a városi és a megyei hatóságok is tegyék meg a szükséges lépéseket a postapalota megépíttetése érdekében. Fogjanak össze és indítsanak közös mozgalmat, hogy a város végre hozzájuthasson a méltó és megfelelő postaépülethez. Ez mindenkinek egyformán érdeke; a kereskedelemnek a forgalom gyors és zavartalan lebonyolítása miatt, az iparosságnak pedig azért, mert egy ilyen nagyarányú építkezésnél minden iparág sok munkáskezet foglalkoztató munkához jutna.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 53. sz. (1924. március 16.) p. 1.

2. B. b) 12.

A város és a posta

Mivel az Apponyi-ucca és Szent-István tér sarkán levő régi épület egyik része lebontásra került, a város vezetősége kérdést intézett a szegedi postaigazgatósághoz, hogy mikor szándékozik a posta a telket megfelelő módon vagy elkeríttetni, vagy pedig beépíttetni. A város ugyanis nem tartja helyesnek, város szépészeti szempontból pedig megengedhetőnek, hogy a város kellemős közepén egy romhalmaz rontsa el a város összhangzatos képét. De nem tartja helyesnek a telek üresen tartását a lakáshiány miatt sem ugyanakkor, amikor az üzemben levő postahivatal helyiségei szűkek és nem felelnek már meg a folytonosan növekedő forgalomnak. A város végül arra kérte a postaigazgatóságot, hogy a postapalotának szánt telket vagy megfelelő díszes kerítéssel vétesse körül, vagy pedig mindjárt építsék meg a postapalotát. Mivel maga a kerítés is sok-sok millióba kerülne ma, a költségkímélés szempontjából célszerű lenne, ha a posta mindjárt a postapalota megépítését határozná el. Abban az esetben, ha az építkezés egyelőre nem kezdődne meg, a város lépéseket fog tenni az értékes, telek visszaszerzése érdekében.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 71. sz. (1924. április 8.) p. 3.

2. B. b) 13.

Megépítik a békéscsabai postapalotát

Az építkezés még a tavasz folyamán megkezdődik

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Az a serény propaganda, amit a békéscsabai sajtó, valamint az összes érdekelt testületek a tervbe vett postapalota megvalósítása érdekében indítottak, meglepően rövid idő alatt a legteljesebb eredményhez vezetett. A postakincstár ugyanis elrendelte, hogy a postapalota számára fönntartott telken meg kell építeni a régóta tervezett békéscsabai postapalotát. Ez a gyors intézkedés azt bizonyítja, hogy a posta vezetősége teljesen átérzi a város helyzetét és nagy megértéssel áll a közönség szolgálataira, hogy a fejlődés által megnövekedett igényeket kielégítse.

A mai napon a szegedi postaigazgatóság rendeletet intézett a békéscsabai postafőnökséghez, a melyet arról értesített, hogy a városi hatóságokkal haladéktalanul meg kell kezdeni a tárgyalásokat a postapalota építésének megkezdésére vonatkozóan. A postaigazgatóság rendelete közli, hogy a jelenleg még lebontás alatt álló épületek teljes lebontását most már haladéktalanul el kell végeztetni. A még fönálló falak lebontását be kell szüntetni s a falakban levő régi, jóminőségű téglá helyett a postakincstár később - majd az építkezés alkalmával - ad kárpótlást, akár anyagban, akár pénzben, a város tetszése szerint. A rendelet szerint a pincegödrök betömését is mellőzni kell, mert azokat a postapalota pincéül lehet majd fölhasználni.

A postaigazgatóság rendelete a továbbiakban közli, hogy az építkezéseket az idén részben meg fogják kezdeni és ebben az irányban már megtörténtek a szükséges intézkedések. Mihely[t] az időjárás állandóan alkalmas marad az építkezésekhez, a postapalota építkezései megkezdődnek, a már lapunkban is ismertetett tervek szerint. A postaépület egyelőre földszintesnek, esetleg egy emeletesnek épül meg, hogy benne az összes hivatalok elhelyezhetőek legyenek. A második emelet megépítésére is lehetőleg sor kerül abban az esetben, ha az állami költségvetés a postakincstárnak elegendő összeget fog erre a célra rendelkezésre bocsátani. Ebben az esetben az egész második emeletet a postatisztviselők lakásai foglalják el, ami mindenesetre enyhítően hatna a békéscsabai ínséges lakásviszonyokra.

A békéscsabai postahivatal vezetője, Kovács Károly főfelügyelő a rendelet utasításához képest az építkezés ügyében már tárgyalásokat folytatott Berthóty

István dr. polgármesterrel.⁴² A város vezetősége a legnagyobb készséggel hajlandó teljesíteni a kincstár kívánságait, beleegyeznek az azonnali építkezésekbe és odaadja azt az anyagot is, ami ma még a fennálló falakban van. A polgármester ezen kívül kijelentette, hogy abban az esetben, ha az építkezést egy-két héten belül megkezdhenék, mindenkire való tekintet nélkül kiürítették és lebontatják a még fennálló épületrészeket. A város a telket akár egy héten belül is átadhatja építkezésre készen a postának.

A postapalota építkezésének ügye tehát most már a megvalósulás stádiumába jutott és valószínű, hogy az építkezés egy két héten belül már meg is indul.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 82. sz. (1924. április 23.) p. 1.

2. B. b) 14.

Fábry Károly: Tallózás Csaba múltjából Csaba kövei

Itt bontják szemeink előtt - nagy port verve szemeinkbe - a Szent István tér 1. sz. házat, nem ezért, hogy helyébe új palotát építsenek, hanem hogy ürességével és ronda kerítésével ásítson a szép, nagy főtérré.

Még a háború előtt adta el a város a postakincstárnak 80,000 koronáért, hogy arra kétemeletes postapalotát építsen a postakincstár. Ma a telek megér 800 milliót!

És ami a legszomorúbb kérdés: mikor fog, vagy egyáltalán fog-e a kincstár valaha postapalotát odaépíteni? és addig ott fogja csúfítani az a ronda kerítés a mi legszebb főterünket mindnyájunk és az itt átutazó idegenek megbotránkoztatására.⁴³

Régi, régi épület volt és hogy a város eladta, bizony a háború alatt és óta senki sem tatarozta, önmagától pusztult, befolyt a víz, - az anyakönyvi hivatalnak ki kellett menekülnie belőle a Vigadó táncterme melletti társalgó szobájába.

⁴² Az 1918-ban polgármesterré választott Bertóthy István síremléke ma a Ligeti római katolikus temetőben található. 1929-ig működött hivatalában. (JÁROLI József 2014. Békéscsaba rövid története a kezdetektől napjainkig. Békéscsabai Városvédő és Városszépítő Egyesület, Békéscsaba. 42.)

⁴³ Hisszük, hogy a postakincstár mégis készül építtetni, ha nem is két, nem is egy emeletet, de legalább valami ideiglenes, földszintes postahivatalt. (Fábry Károly lábjegyzete.)

Stylszerü hely, - az anyakönyvi hivatalból egyenesen, csak a küszöb keresztül lépésével átmehet a násznép egyenesen a - táncterembe.

Még nincs úgy, de lehet, hogy rövid idő alatt azt is megérjük.

Hja! ma nagy a kényelemszeretet s meg lehet takarítani a drága fiakkereket is!

Ezen a nagy telken még a községet telepítő Harruckerneknek gazdatiszti laka volt. Hozzá 2 kat[asztrális] hold 385 négyszögöles (mintegy 3 és fél holdas) nagy vadaskerttel. Mellette állott a gróf Trauttmansdorffok nagy telkeszintén gazdatiszti lakkal. (Ma az Áruforgalmi r. t.-é.)

A köznép az egyik grófit Héráknak, a másikat Traczmann-nak mondta, úgy mint a magyar nép herceg Liechtenstein-t röviden Likistvánnak keresztelte el.

A telekkönyv ezen a curialis telken épült házat 568. sz. helyett 802. új folyószámmal jegyezte be s tulajdonosul: „Apponyi gróf György nős Sztáray gróf Júliával” és „Apponyi gróf Gyula nős Sztáray gróf Zsófiával” írta be az osztrák beamter.⁴⁴

Ezt a főtéren fekvő nagy telket a grófi család - Harruckern-nek vérotódai - 1870-ben áruba bocsátotta s a csabai főszolgabírószág, - még akkor mint igazságügyi hatóság 1870. dec. 15-én árvereztette el, - de az átíratás - különösen az Apponyi-utca nyitása miatt - egészen 1874-ig elhúzódott s csak 1874. szept. 18-án váltak véglegessé az adásvételi szerződések.

Az Apponyi-utcára 630 négyszögöl hasíttatott ki. A sarok házat megvette Schwartz Salamon gabonakereskedő 14400 ftért, később tőle a város. (Itt épülne a posta.)

324 négyszögölet a Nőképző Társulat vett meg 2596 ftért, később hozzá vett még hátul 200 négyszögölet.

329 négyszögölet Udvardy János, ettől Szeberényi István ügyvéd 1625 ftért, s építtette rá azt a házat, mely dr. Báttaszéki Lajos ügyvédé, ettől árverésen 7500 ftért az Aradi Ipar és Népbanké, s utóbb dr. Kerényi Soma ügyvédé lett. 327 négyszögöl Schwartz Károly közbeeső tulajdonából átment Zsilinszky Mihály volt bíróra, ki építtette azt a házat, amely most Fritz Aladáré, s közben dr. Zsilinszky Endréné volt.

350 négyszögöltre Laczay József volt gyógyszerész közbeesett tulajdonával Thomka Emil ügyvéd építtetett házat, mely utóbb 5620 ftért Szeberényi István s azután 5500 ftért Haan Béla ügyvédé lett. 334 négyszögöl Krecsmárik

⁴⁴Hivatalnok.

János jegyzőtől átment a fenti Schwartz Salamonnak fia, Schwartz Samu nevére, azután 6000 ftért Weisz Mór s legutóbb 20.000 K-ért dr. Linder Károly ügyvéd tulajdonába jutott.

485 négyszögöl Bartóky Józseftől Omaszta Gusztávné Bartóky Ilonára szállott, 1891 szept. 22-én 15411 ftért árverésen vették meg Szalay Sándor és neje, - eladták 1911. május 2-án 86.000 K-ért Kugel Sámuel vaskereskedő és nejének, - s most épít ott vejük Róna Gusztáv egyemeletes nagy vasraktár és egyéb melléképületeket.⁴⁵

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 89. sz. (1924. május 1.) p. 1.

2. B. b) 15.

Nincs pénz a postapalotára

Az érdekeltségek részvétlensége miatt elalszik az építkezés ügye

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Néhány héttel ezelőtt, amikor a szegedi postaigazgatóság érdeklődni kezdett a postapalotának szánt telek iránt, nagy örömmel adtuk hírül, hogy a békéscsabai postapalota ügye a rövid időn belüli megvalósulás állapotába került. A helyzet akkor valóban úgy állott, hogy a postamizériák rövidesen megszűnnek, mert a kincstár komolyan elhatározta magát a régi posta megszüntetésére, hogy helyette felépítse a város nagyságához és fontosságához méltó postaépületet.

Sajnos, a nagyszerű terv alighanem kátyúba került, legalább egyelőre. Kellemetlen események furakodtak ugyanis közbe, amik közül csak kettőt - a legkellemetlenebb kettőt - említjük meg. Az egyik az állam immár menthetetlenül krónikussá vált pénzhiánya, a másik pedig a szanálási törvény megszületése.⁴⁶

⁴⁵ Könyvrészlet. Kiadva: FÁBRY Károly. 1923 Tallózás Csaba multjából. Békéscsaba R. T. Város Kiadása, Békéscsaba.

⁴⁶ A szanálás egy olyan folyamat, amelyben a pénzügyek rendbetételét végzik nagyobb intézmény, közigazgatási egység vagy az állam szintjén. A háborús jóvátétel fizetése, az ország új gazdasági helyzetbe kerülése és általános világgazdasági helyzete miatt erőteljes infláció jelentkezett. A helyzet olyan rosszra fordult, hogy a költségvetés külső ellenőrzés alá került, emellett a Népszövetséggel folytatott egyeztető tárgyalások eredményeképp megszületett 1924 áprilisában a szanálási alaptörvény. Ennek keretében igyekeztek olyan megoldással eljárni, melynek során a pénzügyi helyzetet egyensúlyba lehetett hozni. Itt tulajdonképpen a tartozás átütemezésével vagy csökkentésével is lehet élni, hogy a gazdasági folyamatok stabilizálódjanak majd normalizálódjanak. Jelen esetben az állam ezt úgy próbálta megoldani, hogy szigorú költségtaakarékosságot irányzott elő, általános adóemelést, az egyes városok saját hatókörükben vetették ki a közterheket. Jelentős mértékű elbocsátások történtek az állami tisztségviselők és közalkalmazottak körében, és az építkezéseket is leállították.

A szanálási törvény ugyanis könyörtelen szigorral, szinte szívtelenül teszi rá a kezét minden féle kiadásra és bár azt az állam érdekei követelnék is meg, előbb alaposan megmérlegelik, megmustrálgatják, hogy aztán mint nem feltétlenül szükségeset elhalaszthassák.

Ez a sors érte a békéscsabai postapalota építkezésének csaknem célhoz érkezett ügyét is. A szanálási törvény ugyanis a legszélesebbkörű takarékoskodást írja elő minden vonalon és csak a feltétlenül szükséges és halaszthatatlan kiadásokat vagy beruházásokat engedélyezik. Valakinek jóakarata a mi postapalotánkat is mintha erre a sorsra ítélte volna, mert az ügy mostanában kezd elaludni és az érdeklődésekre az a kurta és furcsa válasz érkezik, hogy - nincs pénz az építkezésekre, mert Smith pénzügyi főbiztos⁴⁷ nem engedélyez ilyen célokra pénzt.

Kétségtelen, hogy a postakincstár legfőbb korifeusai⁴⁸ aligha tájékozottak a békéscsabai postapalota megépítésének sürgős szükségességéről és halaszthatatlan voltáról, mert különben semmi esetre sem nyugodnának bele a kérdés ilyen gyerekes elintézésébe. De mi, a város lakossága, nagyon jól tudjuk, hogy a mai postai állapotok nagyon kellemetlenek és primitívek s hogy a helyzet el nem fajult még eddig, annak oka a postafőnök nagyon megértő, előzékeny és kész[s]éges fáradozása a nagyközönség érdekében. Kovács Károly postafőfelügyelő fáradságot nem ismerve igyekszik a mai primitív és kényelmetlen postát valahogy modernizálni s a rendelkezésére álló néhány helyiség célszerű fölhasználásával modern színvonalra emelni. De az idők rohanását még sem tudja megállítani s a fejlődés csakhamar szűknek, elégtelennek fogja találni a mai postahivatalt.

Illetékes helyen arról győztek meg bennünket, hogy a postapalota megépítésének immár gyanús csöndbe süllyedt ügyét csak az menthetné meg, ha az érdekeltségek: a Kereskedelmi Csarnok, az Ipartestület, de elsősorban a város vezetősége együttesen indított mozgalmat kezdenének a postapalota érdekében. Együttes akciót kell kezdeni, szóval és írásban kell tárgyalni a postapalota megvalósítása érdekében s ha másként nem megy: küldöttséget kell meneszteni a kormányhoz.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 106. sz. (1924. május 22.) p. 1.

⁴⁷ Jeremiah Smith Jr. (1870-1935) bostoni ügyvéd és népszövetségi biztos. 1924. május 1 - 1926. június 30. között tartózkodott Magyarországon.

⁴⁸ Szóvivő, vezéregyéniség, hangadó.

2. B. b) 16.

Nem lesz postapalota Békéscsabán

A pénzügyi főbiztos törölte a költségvetésből

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Ezen a helyen már számtalanszor foglalkoztunk a postaigazgatóságnak azzal a tervével, amely a fejlődés követelményeinek megfelelően modern és díszes postapalotával szándékozott megajándékozni a rohamosan fejlődő Békéscsabát. Amikor az Apponyi-utca sarkán álló városi ház lebontását befejezték, a terv kivitele közelinek látszott, annál is inkább, mert ugyanabban az időtájban a szegedi postaigazgatóság igen melegen és élénken kezdett érdeklődni az üressé váló telek állapota iránt.

Az építkezésre irányuló hivatalos iratváltás azonban egy idő óta szünetel s a magas érdeklődés is befagyott a telek iránt. Ennek oka az, hogy a szanálási törvény végrehajtása során Smith pénzügyi főbiztosnak joga van belenézni az állami költségvetés tételeibe. A főbiztos ezt alaposan meg is cselekszi s a nem feltétlenül szükséges kiadási tételeket egyszerűen kihúzza az állami költségvetésből.

Smith főbiztos könyörtelen piros ceruzájának esett áldozatul a békéscsabai postapalota is, amely a főbiztos előtt a „nem feltétlenül szükséges” építkezések közé tartozik. Erre az intézkedésre vall az a gyanús csend és konok hallgatás, ami az utóbbi időben volt ezen a vonalon. Illetékes helyen érdeklődtünk az építkezés ügyének állása iránt és - sajnos - sejtelmünket megerősítette a kapott felvilágosítás.

Az építkezésből ugyanis belátható időn belül nem lesz semmi s a békéscsabai postapalota építkezéséhez nemcsak az idén, de még valószínűen évekig nem fognak hozzányúlni. Erre vall az az intézkedés is, hogy a bontás helyén a postaigazgatóság újabb, kisebb építkezéseket rendelt el. Az udvar mélyében levő főfelügyelői lakáshoz fognak néhány mellékhelyiséget építeni, 36 millió korona előirányzott költséggel.

Mindez azt jelenti, hogy a nagyobbszabású, monumentálisabb építkezésről szó sincsen és nem is lesz mindaddig, amíg a szanálás révén az ország anyagi helyzete nem rendeződik.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 158. sz. (1924. július 25.) pp. 1-2.

2. B. b) 17.

A kereskedők és a posta

(A Közlöny eredeti tudósítása.) A Kereskedelmi Csarnok választmánya szerdán délután ülést tartott, amelyen Csillag Ignác elnökölt.

(...)

Az ülés folyamán elhangzottak olyan kívánságok is, hogy a mai helyzetnek meg nem felelő postahivatal helyett végre kerüljön sor a beígért postapalota megépítésére, mivel a város rohamos fejlődése következtében naprólnapra gyarapodó postai forgalom zavartalan lebonyolítása a mai postahivatallal lehetetlenné válik.

Békésmegyei Közlöny. 51. 262. sz. (1924. november 28.) p. 2.

2. B. b) 18.

Közjólét és adórendszer Magyarországon

Pickler J. Gyula érdekes előadása - Az igazságtalan adórendszer bünteti a produktív polgárt

(A Közlöny eredeti tudósítása) Pickler J. Gyula, a kiváló nevű statisztikus és közgazdasági író, mint jelentettük, szombaton este 8 órakor tartotta meg előadását a városháza nagytermében, nagyszámú érdeklődő közönség előtt...

(...)

A beszélgetés során szóba került a postapalota üres telkének ügye is, amelyre nézve kijelentette, hogy javaslattal tudna előállni, amely a telek megadóztatását célozná, mert csak így lehetne rászorítani a postakincstárt a rendkívüli fontosságú építkezés megvalósítására. Tervei szerint ölenként 40 aranyfillér adóval kellene terhelni a telket, ami arra horribilis teherként nehezednék. A 40 filléres adó aztán egyszerűen kiindulópont lehetne a számításoknál a békéscsabai üres telkeket illetően. Elvnek kellene lennie, hogy minden telektulajdonos, aki akinek üres telke van, helypénzt fizessen az államnak azért a területért, amelyet birtokol, de nem használ ki, tehát tulajdonképpen luxust űz vele. Az így befolyó telekérték adóból aztán hamarosan meg lehetne valósítani a békéscsabai városszépítést, de legelsősorban a legégetőbbben szükséges közműveket: a csatornázást, a vízvezetéket és a békebeli világítást.

Pickler J. Gyula fejtegetéseit a társaság nagy figyelemmel és élvezettel hallgatta s a késő éjjeli órákig maradt együtt.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 265. sz. (1924. december 2.) p. 1.)

2. B. b) 19.

A csabai posta bajai

Csak az új postapalota felé pitése segíthet

A békéscsabai Kereskedelmi Csarnok panasszal fordult a m. kir. postaigazgatóságához, amelyben felsorolja Békéscsabán a postai ellátás körül észlelt hiányokat és azoknak orvoslását kéri. Minthogy itt az egész nagyközöniséget érdeklő fontos kérdésről van szó, felkerestük a csabai postahivatal főnökségét, ahol a következő felvilágosítást nyertük:

A postai csomagok kézbesítésére vonatkozó panaszok jelenleg valóban indokoltak, jóllehet nem helytálló az a megállapítás, hogy a csabai forgalom lebonyolítására 8 postakocsi volna szükséges. Most csupán két kocsival rendelkezünk, ami a kézbesítés lebonyolítására elégtelen. Nagy utánjárással és személyes intervencióra azonban sikerült harmadik kocsit szereznünk, úgy hogy néhány nap múlva üzembe helyezhetjük s ezzel a fennálló zavarok ki fognak küszöbölődni. A csomagoknak a postán való kiadásához visszatérni amúgy se lehetne, minthogy annak lebonyolítására helyünk nincs s a torlódás csak növekednék.

Ami a csekklapok felvételénél mutatkozó bajokat illeti, második tisztviselő beállítása már csak a hely hiánya miatt is lehetetlen. Egyébként megállapítható, hogy a csekkelvételt egy tisztviselő is el tudná zavartalanul látni, ha a feleknek nem volna az a rossz szokása, hogy mindenki délelőtt 11-től 12-ig és délután 4–5-ig akarja befizetését elintézni.

Végül a telefonszolgálat ellen irányuló panaszoknál az a legnagyobb baj, hogy nem kapunk konkrét és rögtöni panaszokat, amikor is a vizsgálatnak még eredménye lehetne. Egyébként a jelenlegi szűk épületben úgy a telefonhálózatnak, mint általában a postahivatalnak minden további fejlesztése lehetetlen.

Eddig tart a főnökség nyilatkozata, amelyből részünkről az az alapigazság vonható le, hogy a bajok forrása elsősorban a jelenlegi szűk és túlzásúfolt épületben keresendő, amely nemcsak, hogy alkalmatlan, de nem is méltó egy lendületesen fejlődő város postai ellátásának lebonyolítására. Azért tehát

a gyökerén kell megfogni a dolgot s úgy az érdekképviselők, mint a város szorgalmazza a postapalota sürgős felépítését.

Békésmegyei Közlöny. 51. évf. 272. sz. (1924. december 11.) pp. 1-2.

2. B. b) 20.

Épül a békéscsabai vasúti posta

Jelentettük, hogy a legfelsőbb illetékes fórumok már hozzájárultak ahhoz, hogy a békéscsabai vasútiállomás postahivatalának átépítése még az idei építési szezonban megtörténhessen. Értesülésünk szerint a nagyszabású építési munkát Lipták János békéscsabai (Kinizsi-utca) építővállalkozó kapta meg, aki már el is utazott a megbízás átvétele céljából.⁴⁹

Körösvidék. VI. évf. 99. sz. (1925. május 3.) p. 3.

2. B. b) 21.

A postapalota ügye a hétfői közgyűlés elé kerül

Azt akarják, hogy délután tartsák a közgyűléseket - Mozgalom Békéscsaba vasúti hálózatának kibővítése érdekében

(A Közlöny eredeti tudósítása.) A postapalota tervei évek óta készen vannak, de a postapalota telke mégis omló romhalmazzá vált a város kellős közepén. A hivatal jelenlegi elhelyezése minden kritikán aluli és nem egy fejlett és élénk kereskedelmi gócpont forgalmi céljaira, de egy egyszerű postamesterség arányaira sem hivatott. Az érdekeltségek részéről állandóan panaszokkal zaklatják a postát, amelyek nagy része orvoslást a legjobb szándék mellett sem nyerhet, minthogy a jelenlegi hivatal minden továbbfejlődést vagy modern, korszerű berendezkedést megátol.

Annál öröndetesebben fog hatni, hogy a csabai postapalota nem is vajúdó, de egészen elhalt ügyét Gajda Béla képviselőtestületi tag indítvány alakjában a hétfői városi közgyűlés elé viszi. Az indítványozó - nagyon

⁴⁹ A békéscsabai születésű építész Nagy Károly műegyetemi tervező irodájában kezdett dolgozni, s 1907-ben került haza Békéscsabára, akkor nyitotta meg építési vállalatát. (Lásd: 1.2. sz. forrás) Ő építette a nagymajláti református templomot, a sarkadi cukorgyárat, a tolnai selyemgubógyárat, s majdan a békéscsabai postaépületet is. (GERGELY Gábor Arnold szerk. 1929 Békésmegyei Fejek. „Corvina” Könyvnyomda Békéscsaba. 158.)

helyesen - a város által a kereskedelmi miniszternél óhajt lépéseket tétetni, hogy a csabai postapalota építése még a mostani költségvetésbe felvétessék és az építéshez haladéktalanul hozzáfogjanak. Annál is inkább, minthogy a sürgetés eredményességére vannak bizonyos kedvező kilátások. Egyébként megfelelőnek találnánk, ha a város, amennyiben a kincstár az elsősorban kincstári érdeket szolgáló építkezéstől továbbra is elzárkóznék, más energikus módon gyakorolna hatást az államra olyan irányban, hogy főterünkről legalább a mostani szégyenteljes romhalmaz eltűnjön.
(...)

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 57. sz. (1925. március 11.) p. 1

2. B. b) 22.

A délutáni városi közgyűlés

A városatyák friss vita kedvének délelőtti elviharzása után a délutáni közgyűlés csendben, sőt itt-ott kedélyes hangulatban folyt le.

(...)

Ezután Gajda Béla terjesztette elő részletesen megindokolt indítványát a postapalota építésének megsürgetésére, amelyet holnapi számunkban fogunk részletesen ismertetni. A közgyűlés nagy figyelemmel hallgatta végig az érdekes fejtegetéseket s egyhangúlag elhatározta, hogy memorandumban fordul a kereskedelemügyi miniszterhez, amelyet egy a főispán által vezetendő küldöttség útján fog átnyújtani.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 63. sz. (1925. március 18.) p. 1.

2. B. b) 23.

Érvek harca a postapalotáért

Gajda Béla dr. városi közgyűlési indítványának megokolása

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Gajda Béla dr. városi képviselőtestületi tag a hétfői közgyűlésen a város fejlődésére messzire kiható fontosságú indítványt terjesztett elő.

Az indítvány a békéscsabai postapalota megépítésének sürgetésére vonatkozott s annyi hathatós és nyomós érvet tartalmaz, hogy egészen bizonyosan meg fogja tenni a kívánt hatást az illetékeseknél.

A rengeteg érveléssel harcoló érdekes indítvány egyes részeit érdemesnek tartjuk leközölni. Hadd lássa az utókor: kik, hogyan harcoltak valamennyiünk jóvoltáért és ennek a városnak fejlődéséért!

Gajda Béla indítványa

A békéscsabai I. sz. postahivatal a szegedi igazgatósági kerület 13 kincstári hivatala közt Szeged után a legnagyobb személyzetű és forgalmú. Nagyobb, mint Hódmezővásárhely, Makó, Gyula, Baja (mely utóbbi most kapott új postapalotát). A békéscsabai I. postahivatal 80 személyt foglalkoztat összesen 9 szűk, levegőtlen és sötét szobában, melyek közül csak kettő haladja meg némileg egy közönséges lakószoba méreteit. Ez a lehetetlen állapot kétségtelenül összefüggésben van azzal a ténnyel, hogy a személyzet közt valósággal grasszál a tüdő- és szívbaj. A hivatal forgalmára jellemző adat, hogy csak pénzben havi 65-80 milliárdot kezel s hogy a Nemzeti Bank itteni fiókja révén mint gyűjtőhivatal 56 hivatal pénzbeszolgáltatásait veszi fel.

A város kereskedelmének s iparának rohamos fejlődése, mely Arad és Nagyvárad ideiglenes lecsatolásával valóságos amerikai méreteket öltött, a sok új vállalat, cég, fiók, expozitúra⁵⁰ stb. alakulása által oly súlyos feladat elé állítja a postahivatalt, hogy annak jelenlegi keretei közt csak a legmegfeszítettebb erővel és személyzete egészségének súlyos ártalmával felelhet meg és rövidesen egyáltalán nem lesz képes lebonyolítani az ugrásszerűen emelkedő forgalmat. Kiáltó bizonyítéka ennek például az is, hogy a csomagforgalom kezelését megfelelő helyiség hiányában a nyílt folyosón és az udvaron kénytelen a hivatal eszközölni, hol az elkallódás vagy megsérülés veszélyei fokozottan fennállanak.

Új telefonállomások

Még jellemzőbb adat az, hogy jelenleg már több mint 50 távbeszélőállomás bevezetési kérvény fekszik elintézetlenül amiatt, mert a központ már betelt, nem lehet benne új váltót elhelyezni, sőt a külső hálózat sem bővíthető, mivel a háztetők nem bírják már el a megterhelést, úgy, hogy át kell térni a kábelhálózatra, amelynek lefektetése azonban szintén csak az új épülettel kapcsolatosan oldható meg célszerűen és gazdaságosan. A belső központnak e célból való átalakítása csak több száz millió költséggel lenne lehetséges,

⁵⁰ Kirendeltség, ügynökség.

ami egyszerűen kidobott pénz, mert a hivatal a Szondy-féle bérházban lévén elhelyezve, a ház a bérlet lejártakor eredeti állapotában adandó vissza tulajdonosának.

Ez az épület egyébként már a háború előtt is elégtelen volt a forgalom lebonyolítására - (ezt bizonyítja, hogy a kincstár, mint alább részletesen lesz szó róla, már 1914-ben építkezni akart és ehhez meg is vásárolta a telket, - hogyan lehetne hát most elégséges, amikor egyrészt a posta-, távíró- és távbeszélő rendes forgalma is legalább 2-3-szorosára nőtt az azelőttinek a város kivételes ütemű fejlődésével, másrészt pedig a postahivatalra újabban más súlyos állami feladatok is hárítottak, mint pl. az állampénztári funkciók egyik legterhesebbje: az összes tényleges és nyugdíjas állami alkalmazottak illetményeinek fizetése s az összes pénzügyi értékek árusítása, ami természetesen azt vonja maga után, hogy a közönségnek fokozottabb mértékben kell igénybe vennie a postát.

A postapalota telke

Mint fentebb említettük, a postakincstár már több mint egy évtizeddel ezelőtt érezte az állapot tarthatatlanságát és 1914-ben megvásárolta a Ferenc J.-tér és Apponyi-utca sarkán levő telek sarokrészét a várostól 80.000 K[oroná]ért s csak a háború kitörése akadályozta meg az építkezést.

A lerombolt épület falát mintegy 2 m magasságban a posta kérésére kerítésként meghagyták, az ablakok helyét téglákkal egyszerűen berakva, ami a róla lelógó plakátok rongyaival mindenesetre csak emeli a telek képének épületes voltát. A postakincstár annak idején kötelezettséget vállalt, hogy a telket rendesen, a környezetnek megfelelően bekeríteti, azért is kérte a falak 2 m magasságban való meghagyását, mert ezt akarta rendbe hozatni és kerítésnek kiképeztetni.

Megemlítjük végül itt azt a városi szempontból kétségtelenül nem jelentéktelen érvet is, hogy a postapalota építkezésének folytatása és befejezése által városunkban több iparág és számos munkáskéz jutna megfelelő foglalkozáshoz, aminek szociális jelentősége a mai általános pangás közt nagyon is figyelemreméltó.

Minden olyan próbálkozás, mely a jelenlegi bérházban átalakításokkal igyekszik megoldani a postahivatal életképessé tételének kérdését, - meddő és hasztalan kísérletezés - az erre fordított pénz pedig egyszerűen kidobott pénz. Nemcsak azért, mert a háztulajdonos a legelső alkalomkor felmondja

az 1921-ben már úgylis lejárt s azóta csak a lakásrendeletek injekcióival életben tartott bérletet s ez esetben minden beépítés, átalakítás hiábavaló, mert az épületet az eredeti állapotban kell visszaadni a tulajdonosnak - hanem azért is, mert az az épület oly szűk, hogy ott semmiféle építészeti mesterkedéssel rendesen elhelyezni egy olyan forgalmú postahivatalt, mint a békéscsabai, - nem lehet. Mire egy átalakítást nagy költséggel végrehajtanak, máris egy újabbnak szüksége (de lehetősége nem) áll elő. Amint egy fejlődő gyermeket lehetetlen belekényszeríteni 10 év előtt viselt ruháiba, úgy lehetetlen azt akarni, hogy egy fejlődő, még pedig az előállt kivételes helyzet folytán kivételes lendülettel fejlődő intézmény, mint a békéscsabai posta is, már tíz évvel ezelőtt is szűknek bizonyult kereteinek Prokrusztész-ágyában⁵¹ normálisan fungáljon.⁵²

Az ideiglenes megoldás ellen

Ha már most számbavesszük, hogy a távbeszélő kábelhálózat lefektetésére és a telefonközponton leendő átalakításra a bérházban 50 ezer aranykoronát (85 millió K-t) vett fel a posta műszaki vezetősége s hogy ha a postakincstár azonnal nem épít, jogérvényesen kényszeríthető bármikor egy - 110 fm hosszúságú - díszesebb, a város központjához illő kerítés létesítésére, ami szintén pár száz millió K kiadást jelent, - kétségtelen, hogy a postakincstárt alapos meggondolásra kell intenie annak a körülménynek, hogy érdemes e, sőt szabad e a mai viszonyok közt legalább is 1 ½ milliárdot, a végleges építkezés várható költségének csaknem felét ideiglenes, 1-2 évre szóló létesítményekre kidobni?

Fölemlítjük végül, hogy a békéscsabai I. sz. központi postahivatal felépítésével szoros összefüggésben van a békéscsabai II. sz. (pályaudvari) postahivatal kibővítése is, mely hasonló lehetetlen állapotban van. A beruházási programban is együtt van e két építkezés felvéve. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert 10-12 helyiség hozzáépítésével (a földszinten és az emeleten egyaránt) nemcsak a pályaudvari posta jutna oly helyzetbe, hogy óriási forgalmát hosszú időkre biztosítottan kellően lebonyolíthatná, hanem oda egyszermind a vámhivatal is elhelyezhető lenne, ami városunk kereskedelmének és

⁵¹ Görög mitológiai alak, aki embereket rabolt el Athén környékén, majd ágyába fektette őket. Aki rövidebb volt, azt megnyújtotta, aki magasabb, abból levágott egy darabot.

⁵² Eljár, végez, hivatali teendőit ellátja.

iparának szintén elsőrangú érdeke. Így aztán egy oly kérdéskomplexum lenne kedvezően megoldható, mely jelen állapotában oly károsan befolyásolja városunk egész kereskedelmét és iparát, hogy az esetre, ha a helyzet huza-mosabb ideig így marad, tartani lehet attól, hogy szépen nekilendült kereskedelmi és ipari életünk fejlődése helyrehozhatatlanul megtörik. Ez pedig a helyi jelentőségen messze túlterjedő mértékű csapás lenne.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 64. sz. (1925. március 19.) pp. 1–2.

2. B. b) 24.

Hírek

A főispán Budapesten

Kovacsics Dezső dr. főispán kedden délben Budapestre utazott, miután csatlakozott ahhoz a küldöttséghez, amely Békéscsabáról indult a fővárosba a békéscsabai postapalota és járásbírósi székház építkezésének megsürgetése érdekében. A főispán csak a hét végén érkezik vissza székhelyére.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 74. sz. (1925. április 1.) p. 2.

2. B. b) 25.

Még az idén felépítik a csabai postapalotát

A békéscsabai küldöttség sikeres intervenciói a minisztériumokban -

A járásbírósi székház költségeinek egy részét is felveszik a költségvetésbe

Budapest, április 2. (Saját tudósítónk expressz-jelentése). Mint ismeretes, a legutóbbi városi közgyűlés Gajda Béla indítványára kimondta, hogy a békéscsabai postapalota és járásbírósi építésének megsürgetésére küldöttséget meneszt a kereskedelmi és igazságügyi miniszterhez.

E küldöttség tegnap tett eleget megbízatásának Kovacsics Dezső dr. főispán vezetésével. Tagjai voltak Berthóty István dr., Drienyovszky András, Berényi Antal dr., Gajda Béla és Kovács Mihály. A küldöttséghez Budapesten csatlakozott Beliczey Géza is.

A küldöttség először az igazságügyminiszteriumot kereste fel, ahol Pesthy Pál dr. miniszter rendkívül lekötelező szívességgel fogadta. Kovacsics Dezső dr. főispán igen meggyőző, lendületes szavakkal ismertette a küldöttség célját, külön kiemelve az építkezésnek a mai válságos helyzetben a munkásság

érdekében való szociális fontosságát. A miniszter lekötelező előzékenységgel ígérte meg, hogy az ügyet sürgősen előveszi, megbízottját a perfektuálás végett legközelebb leküldi s mivel az előkészületi lépések (telek, terv stb.) már megtörténtek, biztosra veszi, hogy rövidesen végre is hajtja az építkezést. Az illetékes ügyosztályban nyert értesülés szerint a békéscsabai járásbíróság épületére az 1925–26. évre 60,000 aranykorona irányoztatik elő.

Azután Demény Károly államtitkárt, a posta és távírda vezérigazgatóját kereste fel a küldöttség. Kovacsics főispán behatóan ismertette a békéscsabai posta mizerábilis⁵³ helyzetét s felsorolta a sürgős építkezés nyomós indokainak sorozatát, mire Demény államtitkár kijelentette, hogy a főispán és saját hivatalos közegeinek előzetes információiból jól ismeri a csabai posta helyzetét, a főispán minden szavát magáévá teszi s kijelenti, hogy a pályaudvari posta kibővítésére már kiírás alatt van a pályázat, úgy hogy az építkezés húsvét után meg is kezdődik s még ebben a költségvetési évben befejeződik. A kezelés aztán ennél a hivatalnál fog lebonyolódni.

A városi postahivatal építésére százezer aranykoronát vett fel az 1925–26. évi költségvetésbe és biztosra veszi, hogy ezen egy felsőbb fórum sem fog változtatni, annyira közérdekű kérdéstről van szó. A városi postapalota építése is megkezdődik a nyár folyamán, úgy hogy ezzel a régóta húzódnó kérdés bizonyára teljes megalégedésre elintézettnek tekinthető.

A küldöttség ezután a legjobb impressziókkal eltelve Walko Lajos dr. kereskedelmi minisztert kereste fel, aki rendkívül lekötelező fogadtatásban részesítette őket s kijelentette, hogy a maga részéről teljes mértékben honorálni fogja a postai vezérigazgatóság előterjesztését. A küldöttség - szerinte - a legjobb időben jött, mivel a költségvetés összeállítása, illetve revíziója a holnapi nap folyamán kerül eléje s a főispán értékes információi birtokában teljesen átérti, helyesli és teljesíteni kívánja a csabaiak kívánságát.

Mint nagyon érdekes és jellemző momentumot emeljük ki, hogy a főispán érvei közt mindenütt az a szociális felfogás jutott leginkább érvényre, mely a munkanélküliség megszüntetésére alkalmas közmunkaként elsősorban a munkásság érdekében valónak tüntette fel a csabai középítkezéseket.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 76. sz. (1925. április 3.) p. 1.

⁵³ Nyomorúságos, szájalmas, silány.

2. B. b) 26.

Hírek

Mindenkinek ki kell költöznie a javadalmi hivatal házából

Tudvalevő, hogy az Apponyi-utca és a Szent István-tér sarkán álló épület a múlt évben olyan rossz állapotba került, hogy a városi hatóság a ház lebontását határozta el, mivel az épületben való lakás életveszéllyel járt volna. A ház felét le is bontották, a másik fele azonban még megmaradt, mivel annak egyik lakója: Vilim István nyugalmazott rendőrfogalmazó a lebontás ellen felfolyamodással élt az alispánhoz. Mivel az alispán a panaszt elutasította, Vilim a belügyminiszterhez felülvizsgálati kérelmet intézett. Erre most jött meg a válasz a vármegyére. A válasz jóváhagyja a házrész kiürítésére vonatkozó határozatot és a rendőrfogalmazó kérelmét elutasítja. Ez azt jelenti, hogy most már mindenkinek ki kell költöznie az épületből, hogy a lebontás megtörténtével megkezdhessék ott a postapalota építkezését.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 80 sz. (1925. április 8.) p. 2.

2. B. b) 27.

A városházi hivatalok új elhelyezése

Pár héten belül megtörténik a végleges elhelyezkedés -

Külön telefonközpontot kap a városház -

Az anyakönyvi hivatalt az árvaszék mai helyiségeibe telepítik

(A Közlöny eredeti tudósítása.) A városház kibővítési munkálatai immár a befejezés felé közelednek. Az újonnan épült szárnyak helyiségeiben az utolsó simítások megtörténtek, a falak kiszáradása rohamosan halad előre és még csupán az egykori oldallépcsők helyére épülő szobák elkészülése van hátra, hogy az új helyiségekbe megkezdődhessék a hivatalok és az egyes referensek elhelyezése.

(...)

Egy szobát kap itt az állatorvosi hivatal is, amely ma hol itt, hol ott található, megtűrt vendégként. Ugyanitt helyezik el a városi javadalmi hivatalt is mai helyiségeiből: az Apponyi-utca és Szent István-tér sarkáról. A költözködés megtörténte után ezt a saroképületet - helyesebben: épületmaradványt - nyomban lebontják, hogy helyet készítsenek a postapalota építkezései számára. (...)

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 109. sz. (1925. május 15.) pp. 1-2.

2. B. b) 28.

Rövidesen megkezdik a postapalota építését

Megírtuk nemrégiben, hogy a postapalota építését a szegedi postaigazgatóság értesítése szerint még a nyár folyamán megkezdik. Ezt az értesítést bizonyítja most az a beadvány, melyet ugyancsak a szegedi postaigazgatóság rendelete alapján a békéscsabai 1. számú postahivatal főnöksége adott be a városi tanácshoz, melyben a Ferenc József téren levő telken egy egyemeletes postaház építéséhez az építési engedély kiadását kérik. Ezek szerint kilátás van arra, hogy a postaház építését még június hó folyamán megkezdik.

Körösvidék. VI. évf. 120. sz. (1925. május 29. p. 2.

2. B. b) 29.

Megkezdik a postapalota építését

A postaigazgatóság bemutatta a városházán a postapalota terveit - Teljesen modern, pazar berendezésű lesz a postapalota - Még az idén felépítik

(A Közlöny eredeti tudósítása.) A mai napon a szegedi postaigazgatóság egy sereg építési tervszellettel támogatott kérvényt nyújtott be a városi tanácshoz. A kérvényben építési engedélyt kér a postaigazgatóság a Békéscsabán felépítendő postapalota számára. A kérelmet a tanács a legnagyobb örömmel fogja teljesíteni, hiszen ezzel egy évek óta vajúdó kérdést juttat el a végleges megoldáshoz.

Alkalmunk volt betekinteni a postapalota építési terveibe, amelyek egy minden ízében célszerű, kényelmes és tetszetős épület formáját mutatják be.⁵⁴

A postapalota tudvalevően a Szent István-tér és Apponyi-utca sarkán fog megépülni. Az épület egyemeletes, fővárosi külsejű, díszes palota lesz, amelynek alakja körülbelül az U-betűhöz lesz hasonlatos. Az épület főbejárója a tér sarkán lesz, a Kugel-vaskereskedéssel szemben. A főhomlokzaton hat magas görög oszlop nyúlik a magasba, a homlokzat közepén nagy óra lesz, míg felül ez a felírás: „Magyar Királyi Posta és Távírda”. A felírás felett kétoldalt egy-egy angyalos magyar címer, mellette zászlórúd.

⁵⁴ Azonosak a ma is álló, Kármán Géza Aladár által készített tervrajzokkal. Mai lelőhelye: MNL BÉML V. B. 72.b 1120/1924 - A Postapalota építési ügye.

Milyen lesz a postapalota?

Az épület beosztása a következő lesz:

A földszinten, a sarkon, a szélfogó ajtón bejutva, a felvételi hivatalba jutunk, amely hatalmas, világos, ízléses terem lesz, amelyben az összes felvevő hivatalos osztályok (ajánlott levél, csekk, távirat, utalvány stb. elhelyezést nyernek. Ugyanitt két telefonfülke is lesz. A felvételi hivatal mögött helyezik el - a Szent István-tér felőli fronton - a főnök két hivatali szobáját, a pénztárat, a nyomtatványraktárát, az irattárat és a levélhordói termet. Háttul egy folyosó lesz, majd a ruhatár, az éjjeli szolgálatosok szobája és a vonalfelvigyázók raktára következik.

Az Apponyi-utcára néző fronton a expedíció⁵⁵, a rovatolás, a felvételi csomagraktár, a csomagfelvétel és ruharaktár, valamint a kocsibehajtó kapu következik. Ugyanitt, háttul, a posták átvételi szobája, a házhoz kézbesítendő csomagok raktára és a kézbesítők helyisége lesznek.

Az emelet beosztása

Az emeleten a következő helyiségek lesznek:

A sarkon, a felvételi hivatal felett, a Morse-gépterem⁵⁶ nyer elhelyezést, mellette külön a női és külön a férfi öltöző, míg az Apponyi-utcai fronton - sorrend szerint - a táviratközvetítő, a Hughes-osztály⁵⁷, az osztályvezető helyisége, a telefonközpont és a relais-szoba.⁵⁸ Háttul a műszerészek szobája, a nyomtatványraktár, a telepkamra és a táviratkézbesítők helyiségét helyezik el.

Az emeleti részen, a Szent István-tér felé eső szárnyon helyezik el a postafőnök lakását. Ez a lakás két utcai és két udvari szobából fog állni, továbbá előszobából, cseléd- és fürdőszobából, kamrából és konyhából. Mellette lesz a házfelügyelő lakása, amely az udvarra fog nézni. Ebben két lakószoba, előtér, konyha és kamra lesz.

⁵⁵ Szállítmányozás, nagyobb csomagok szállítását lebonyolító alosztály.

⁵⁶ A Morse-gép egy olyan berendezés, amelynek segítségével rövid szöveges üzenetet (jellemzően sürgöny szövegét) lehetett továbbítani vezetékes vagy vezeték nélküli (távíró vagy rádió) módon.

⁵⁷ Hughes-típusú távirógép, mely egy magas lábakon álló, kis asztalkán elhelyezett tárcsás szerkezet. A Morse-géppel szemben nagy előnye, hogy míg az előző rövid és hosszú jelek váltakozásának kombinációiból adta ki a szöveget, úgy a Hughes-gép képes volt tárcsák és karok, valamint áramimpulzus segítségével a betűket is papírra vetni.

⁵⁸ Relé, elektromos kapcsoló a telefon- és táviróvezetékek működéséhez szükséges berendezés.

A második emelet elmaradása következtében sok postatisztviselőnek le kell mondania arról, hogy a postapalotában természetbeni lakáshoz jusson. A tervek szerint ugyanis az új épületben - mivel csak egy emeletes lesz - csupán a postafőnök és a házfelügyelő részére készítenek lakást.

A pince berendezése a következő lesz: a főnöki helyiségek alatt vízmedence, kút és motor lesz, majd két helyiséges lakópince és ugyancsak két helyiséges hivatali pince. Az épületet vízvezetékekkel fogják ellátni, ezenkívül teljesen modern csatornázással.

Az épület kivitele minden tekintetben tetszetős lesz kívülről is, belülről is. A tető félnyeregteretű lesz, cserépre vagy eternitpalára, a falak természetesen helyezett betonból épülnek, téglával vegyítve, kívülről szórt habarccsal.

Fényes és elegáns lesz a belseje az épületnek. A három lépcsőház falait bizonyos magasságig finom, színes csempével fogják burkolni, a fölépcső és a bejárati vesztibül falait⁵⁹ pedig márványmozaikkal vagy pedig mettlachi⁶⁰ lemezburkolattal. A belső berendezés modern, kényelmes és tetszetős lesz, ahogy az új épület ezt meg is kívánja.

Lebontják a sarokházat

A postapalota építkezései valószínűen még június hónap folyamán megkezdődnek, amint a postaigazgatóság megkapja az építési engedélyt. Az építkezés természetesen csak úgy indulhat meg, ha azt a házat, amely jelenleg a postapalota telkén áll, addigra lebontják. Ebben a házban jelenleg Vilim István ny. rendőrfelügyelő lakik, ezenkívül Beke József borbélyüzlete és a városi javadalmi hivatal is ott van. A város vezetősége ezeknek hivatalosan hozza tudomására, hogy a házat el kell hagyniok, mert június

12-én le fogják bontani.

A telek felszabadulása után a város főtere egyszeriben megszabadul az ott terpeszkedő ízléstelen romhalmaztól. Helyébe rövidesen megépül a város legfiatalabb és legfontosabb középülete: a postapalota, amely után a járásbíróház épületének felépítésére kerül - reméljük: rövidesen - a sor.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 120. sz. (1925. május 29.) p. 1.

⁵⁹Előcsarnok.

⁶⁰Egy német városról elnevezett cement burkolólap elnevezése jellegzetes, apró geometrikus vagy növényi indás díszítéssel.

2. B. b) 30.

A városi tanács ülése

A város tanácsa szombaton délben⁶¹ tartotta meg rendes heti ülését, amelyen Berthóty István dr. polgármester elnökölt.

A tanácsülés számos kisebb ügy elintézése után megadta az engedélyt a szegedi postaigazgatóságnak, hogy a Szent István-tér és az Apponyi-utca sarkán egyemeletes postapalotát építhessen.

(...)

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 122. sz. (1925. május 31.) p. 1.

2. B. b) 31.

Békéscsaba fejlődése

Lassanként a csabai újságíró munkája is kezd élvezetesebbé válni. A közigazgatási és rendőri hírek, az egyesületi élet napi referádája⁶² helyébe egyre sűrűbben lépnek örvendetes, eredményes beszámolók, amelyek a város örvendetes, eredményes beszámolók, amelyek a város fejlődése érdekében végzett munka jelentős eredményeit hozzák a várakozó nyilvánosság elé s a polgármester szobájából és a városháza hivatalaiból is egyre világosabban és grandiózus vonalakban lép elénk egy modern alföldi gazdasági és kulturális emporium⁶³ képe.

(...)

... Talán sokan lehetnek a Hitetlen Tamások, de hiszen ép olyan kételkedő mosoly és lemondó kézlegyintés fogadta az új postapalota ügyét is s íme, egy tanárember bízó agilitása és a képviselőtestület talpraállása eredményt hozott: a postapalota építését már a jövő hóban megkezdik...

(...)

⁶¹ 1925. május 30-án.

⁶² Előadás, jelentés, bemutatás.

⁶³ Birodalom.

... Mindez pedig nem álom, nem messzi ábránd, hanem hogy talán váratlanul közelfekvő valóság, arra a polgármester fáradhatatlan munkabírása és ennek a kétségtelenül jószándékú és lelkes képviselőtestületnek nemes és egyöntetű törekvése a garancia.

(...)

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 122. sz. (1925. május 31.) p. 1.

2. B. b) 32.

Pályázati hirdetés

A Szent István tér 1. sz. ház - ahol a postapalota épülni fog - lebontására pályázatot hirdetnek. A 20,000 K-ás bélyeggel ellátott zárt ajánlatok „Posta-épület bontás” felirattal ellátva a városi iktatóhivatalban a folyó hó 12-ének déli tizenkét órájáig adandók be.

Az ajánlatokhoz a városi főpénztárba letett egyszázezer korona összegről szóló letéti nyugta csatolandó.

A bontási feltételek a városi mérnöki hivatalban kaphatók meg. Ezek a pályázók által elfogadás jeléül aláírva az ajánlathoz csatolandók.

Békéscsaba, 1925. évi jún. hó 5.

Dr. Berthóty István
polgármester

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 127. sz. (1925. június 7.) p. 7.

2. B. b) 33.

Augusztusban kezdik építeni a postapalotát

A palota építője ma helyszíni szemlét tartott - Némi eltolódások lesznek az építési tervben - Csatornázni kell az Apponyi-utcát

(A Közlöny eredeti tudósítása.) A város közönsége, de különösen a postát leginkább igénybevevő kereskedővilág bizonyára örömmel és megnyugvással veszi tudomásul, hogy a mai napon ismét történt egy jelentős lépés a békéscsabai postapalota megvalósulása felé.

Szerdán reggel Békéscsabára érkezett Kármán Aladár budapesti műépítész,⁶⁴ akit a postakincstár a postapalota megtervezésével bízott meg s miután a város vezetőségével, mint telektulajdonossal és a mérnöki hivatallal tárgyalásokat folytatott az épület felépítésére vonatkozóan, meg szemlélte a postapalota telkét. Kármán építész főleg azért utazott le személyesen, hogy a telek fekvését tanulmányozza és ellenőrizze azt, hogy az általa elkészített épülettervek alapján azon a helyen meg lehet-e valósítani egy olyan jelentékeny középületet.

Alkalmunk volt a budapesti műépítészt felkeresni és vele az építkezésről beszélgetést folytatni.

Kármán Aladár műépítész elmondotta, hogy az épületterven az a sok kéz, amelyen a terv elkészülte óta keresztülment, sokféle változtatást végzett. Ezek közül a legszembetűnőbb az, hogy a postapalota első emeletén - ott, ahol a postafőnök lakása lesz - még egy tisztviselői lakást fognak építeni. Ezt nem a főnöki lakás terjedelmének rovására építik meg, hanem az egyes hivatalos helyiségek terjedelmét szűkítik meg és az így kapott teret használják fel lakásépítésre. A posta úgy gondolja, hogy a forgalom egyelőre a kisebb helyiségekben is lebonyolítható lesz, abban az esetben pedig, ha túlságosan felszaporodnék, a lakást egyszerűen megszüntetik és helyiségeit a hivatalos, termekhez csatolják.

A műépítész ezenkívül a palota fűtésének, csatornázásának és vízvezetékének kérdését is meg akarta oldani.

A központi fűtés a palota pincéjében nyer majd elhelyezést, olyképen, hogy a kazánház mélyen a föld színe alá kerül majd. Az eddigi terv a kazánházat 2 méter mélységben akarta elhelyezni, Kármán műépítész azonban ezt nem tartja megfelelőnek, mert szerinte 3 méternyi mélységbe

⁶⁴ Kármán Géza Aladár építész (1871-1939). Müncheni tanulmányai befejeztével hazatért, majd Ullmann Gyulával együtt dolgozott éveken át. Számos budapesti bérház, villa, vidéki kastély, kiállításai pavilon terveit készítették el, de önálló terveivel a Múcsarnok kiállításain is szerepelt. Jellemző volt munkamódszerére, hogy a helyszínen gyűjtött gyakorlati tapasztalatot megbízásai előtt, vagy külföldre utazott egy, már meglévő épületet tanulmányozni. Szakmailag folyamatosan képezte magát, naprakész ismeretekkel rendelkezett mindig. Nevéhez fűződik a Kereskedelmi Csarnok, az Ullmann ház és a Kánitz Áruház terveinek elkészítése, melyek jelenleg az Amerikai Egyesült Államok Nagykövetségét fogadják be. Társával terveztek Kassára, Pozsonyba, Aradra, Kolozsvárra és Zágrábba is épületet. Ullmann korai halála után Kármán egyedül vezette építészirodáját. Stílusát kezdetben a szecesszió jellemezte, majd az eklektika hatotta át. Ez utóbbinak szép példája a békéscsabai postapalota épülete is. Sírja a Fiumei úti sírkertben található. (<http://budapest100.hu> - 2017-09-23)

kell levinni azt. Ebben a mélyben kell majd megépíteni a kazánháznak azt a vasbetonteknőjét, vagyis alépítményét, amely a drága gépi berendezéseket hivatott megvédeni a talajvizek ellen, amelyek ilyen mélységben már bőségesen jelentkeznek.

A csatornázás kérdése már jóval súlyosabb és bonyolódottabb ennél. Az új terv szerint ugyanis a postapalota szennyvizeit az Élővízcsatornába kell kivezetni, természetesen szabályszerűen átszűrten és megtisztítottan. Ezt a csatornát az épületből az utca útteste alá vezetnék, kétoldalt s egyúttal összekapcsolnák az egyidejűen létesítendő csatornázással, amely az Apponyi-utca házainak szennyvizeit vezetné ki a főcsőbe. Vagyis eszerint az Apponyi-utcát teljesen csatornáznák, rendes és modern földalatti csatornázással.

Ugyanakkor felmerült az a terv is, hogy a sok szennyvizet termelő Fiume szállót is összekötnék a csatornahálózattal, olymódon, hogy kivezető csöve a Szent István tér útteste alatt a főcsőbe torkollnék. Ez a megoldás, - ha csak terv formájában is - bizonyára élénk örömet fog kelteni az Irányi- és Munkácsy utca lakosai között, hiszen a Fiume szálló szennyvizének rendes csatorna útján való eltávolítása esetén a környék végleg megszabadulna mai, folyton bűzlő árkától.

Az Apponyi-utca csatornázásához azonban az szükséges, hogy az érdekelt háztulajdonosok a költségekhez hozzájáruljanak. Ebből a célból a város rövidesen érintkezést keres a házigazdákkal a hozzájárulási összeg nagyságának megállapítása miatt. Ha ez az akció a háztulajdonosok ellenkezése miatt meghiúsul, a posta és a város a maguk terhére lesznek kénytelenek megépíteni a csatornát.

Végezetül kijelentette még a műépítész, hogy a postapalotára pár napon belül kiírják a pályázatot, amely rövid lejáratú lesz. Ennek lezajlása után az építkezés azonnal megindulhat. Tehát július hó végén, de augusztus hónapban egész bizonyosan megkezdik az építkezést, amelyet majd olyan iramban folytatnak, hogy a palota még az idén tető alá kerülhessen.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 137. sz. (1925. június 20.) p. 1.

2. B. b) 34.

Megépül a postapalota

A postavezérigazgatóság már kiírta a versenytárgyalást

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Békéscsaba főterének egyik legszebb és legértékesebb saroktelke nem sokáig mered már a járókelőkre otromba, piszkos és düledező romhalmazával. Hála annak az erélyes és fáradhatatlan akciónak, amelyet Gajda Béla városi képviselő kezdeményezésére a képviselőtestület megindított a postakincstárnál, az építkezés ügye végre az indulás, a biztos kezdés stádiumába jutott. Mához egy évre már rendeltetésének átadva, befejezetten fog állni kiszemelt telkén az új postapalota.

A postavezérigazgatóság ugyanis ma arról értesítette a polgármesteri hivatalt, hogy - belátva a mai békéscsabai postaviszonyok tarthatatlanságát - kiírta a versenytárgyalást a postapalotára. A versenytárgyalás az egész építkezésre, nevezetesen a föld-, a kőműves-, az elhelyező, a vasbeton- és szigetelőmunkálatokra szól, az építkezések azonnali megkezdését tűzve ki célul.

A postapalotát 1926. május 1-éig tető alá kell hozni, 1926. október 1-ig pedig teljesen be kell fejezni és rendeltetésének át kell adni.

A versenytárgyalási ajánlatokat 1925. november 23-áig kell benyújtani a postavezérigazgatóság 8. ügyosztályához. (Budapest, II., Várfok-u. 20. VII. em.) A versenytárgyalás részletes hirdetménye és a vállalati feltételek ugyanott tekinthetők meg, továbbá a gyulai államépítészeti hivatalnál és a békéscsabai 1. számú postán.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 241. sz. (1925. október 24.) p. 2.

2. B. b) 35.

Rengeteg pályázat érkezett a békéscsabai postapalotára

Még decemberben megkezdődik a földmunka

(A Közlöny eredeti tudósítása.) A postapalota tervpályázata november 23-án, hétfőn jár le. Értesülésünk szerint óriási a konkurencia, mert bár Békéscsabáról csak nyolcan pályáznak, idegenből annál többen vesznek részt a versenyben, úgy hogy mintegy ötvenre tehető a pályázatok száma.

A beérkezett pályázatok felülbírálása tekintettel egy ilyen nagyszabású épület terveire, akkora munkát igényel, hogy az összehasonlítás és selejtezés

után valószínűleg csak december közepén kerülhet sor az eredmény kihirdetésére.

Az azonban bizonyos, hogy a kihirdetés, illetőleg odaítélés után a földmunka azonnal megkezdődik, mert a posta a jövő év közepe tájára már új palotájába akar beköltözni.

Ezzel végre az a romhalmaz, amely most szégyene városunk főterének, eltűnik s a sokáig forszírozott középítkezés megindul. A postapalotát talán követni fogja a járásbíróház épülete is.

Békésmegyei Közlöny. 52. évf. 266. sz. (1925. november 22.) p. 2.

2. B. b) 36.

Csütörtökön kitűzték a postapalota szabályozási vonalát

Ez év október elsejére készen lesz az épület - Modern kapcsolóterme lesz az új postának

Napok óta hordják már a rengeteg téglát a postapalota telkére, jeléül annak, hogy sok fáradság után végre sikerült Kovács Károly postafelügyelőnek az építési szerződést kisürgetnie. Fontos dolog volt ez azért, mert a pályanyertes építőmester, Lipták János addig míg a szerződés kezében nem volt, nem is tudhatta az óriási anyagszükségletet az építkezéshez biztosítani, már pedig ez igen fontos szükségesség volt azért is, hogy az épületet október elsejére befejezhesse.

Úgy Lipták János, mint a posta meg is tesznek mindent, ami tőlük kívánható, azonban sajnos a város, melyet a telek letakarítása kötelez, a legnagyobb nehézségekkel küzd, mert nem áll elég iga rendelkezésére. Ezért a város azzal a tervvel foglalkozik, hogy megengedi magánosoknak is a téglatörmelék elfuvarozását udvar és út feltöltésére.

Ma délután egyébként kitűzik Bálint dr. jelenlétében az épület szabályozási vonalát.

Az bizony nagyon fontos dolog lenne, hogy a telek mennél hamarabb építésre alkalmas állapotba hozassék.

Ebben a hónapban kihirdetik a nyilvános árlejtést az összes ács, asztalos, lakatos, bádogos, tetőfedő, mázoló, szobafestő, vízvezeték stb. munkákra is.

Nagyon érdekesek a berendezendő telefonközpontról nyert értesüléseink, melyek szerint az új postában egy olyan telefonközpontot nyerünk, mely rohamosan fejlődő városunk telefon szükségletét végre teljesen ki fogja elégíteni.

Az eddigi siralmas helyzetnek ugyanis az volt az oka, hogy nem lehetett a meglévő 270 állomás mellé egyetlen egyet sem bekapcsolni, mert nem állott elegendő tartalék ér rendelkezésre, úgy hogy új előfizetőnek csak akkor lehetett telefont adni, ha egy régi lemondott. Ezentúl más lesz a helyzet. Abban a percben, amint a hatalmas kábelt a vasúttól a Fiúméig, illetőleg az új postáig lefektetik, annyi tartalék érhez jut a posta, hogy legalább 135 új állomást lehet bekapcsolni és valószínűleg azonnal be is kapcsolják, mert már is 100-nál több telefon kérvény fekszik a postán.

Az új postában hatalmas központi kapcsoló terem lesz, melynek berendezése 600 állomás befogadására lesz képes. A távbeszélő központ modern lámpás úgynevezett CB-rendszerű lesz, mely teljesen azonos a budapestivel. Megszűnik a csengetés, mert az ember egyszerűen leveszi a hallgató-beszélőt és már beszélhet is.

Természetesen az egész vonalon átalakul így telefon hálózatunk és telefon készülékeinkkel is remélhetőleg nem lesz annyi bajunk, mint eddig.

Mindezekhez azonban egyelőre az szükséges, hogy a közönség is siesen a város segítségére és fuvarozza a téglá törmeléket, mert abból nemcsak a városnak, hanem az illető magánosnak is haszna lesz.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 17. sz. (1926. január 22.) pp. 1–2.

2. B. b) 37.

Bizottság hozta le a posta palota részletes terveit

Szombaton délelőtt Kármán Aladár fővárosi építész, a palota tervezője és Dvoracsek a posta műszaki osztályának építésze, Bálint Imre műszakitanácsos, valamint Kovács Károly postafőnök átadták Lipták János építésznek a posta részletes terveit és megadták a munka megkezdéséhez szükséges utasításokat.

Ugyanakkor aláírták kölcsönösen a vállalati szerződést is.

A bizottság intézkedett Kovács Károly postafőnök lakás ügyében is és pedig úgy, hogy jelenlegi lakásából meghagynak két szobát, hozzá építenek még 2 helyiséget, hol mind addig fog lakni míg a palota el nem készül.

Azonban, mint épen Kovács Károly postafőnöktől hallottuk szívesen hozza meg ezt az áldozatot, mert neki nincs semmi fontosabb, mint az, hogy a posta október 1-re készen álljon.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 25. sz. (1926. január 31.) p. 2.

2. B. b) 38.

Meghirdették a postapalota részletmunkáinak pályázatát

A magyar postaigazgatóság meghirdette mindazon munkálatokra a versenytárgyalást, melyek az alábbiakban következnek:

Ács, cserépfedő, bádogos, kőfaragó, műkő, műkőszobrász, burkoló, asztalos, lakatos, mázoló, üveges, műlakatos, redőnyös, fapadozat, linóleum burkolás, szobafestő, különleges felmázolás és takaréktűzhely munkákra.

A pályázati felhívás értelmében a munka odaítélés után nyomban megkezdendő és 1926. október hó 30-ig befejezendő.

A szabályszerű ajánlatok március 30-án déli 11 óráig beadandók, mert később érkező ajánlatokat nem vesznek figyelembe. Az ajánlatokat a postaigazgatóság 7. ügyosztálya címére, Budapest, Várfok utca 20. V. emelet, budai postapalota, kell benyújtani.

A pályázati részletes feltételek megtekinthetők a békésmegyei államépítészeti hivatalnál Gyulán.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 59. sz. (1926. március 13.) p. 3.

2. B. b) 39.

A csabai kiállítás és vásár

Májustól kezdve Csaba egy rendezkedő épülő nagy táborhoz fog hasonlítani. Az a lendületes beruházási program, amelyet a képviselőtestület a város anyagi erejének és hitelének latbavetésével hozott, megindul a megvalósulás felé. A főbb útvonalak járdaépítési és útkövezési munkálatai, a gőzfürdő, járásbíróóság építése, a postapalota tető alá hozása, a megjelenő városias öntözőautók, a súlyos viszonyok között is a fejlődéstől kényszerűen hajtott magánépítkezés mind dokumentálni fogja, hogy ez a hely, nemrég még Európa legnagyobb faluja,⁶⁵ talán még gyakorlatlan és kereső, de erőteljes és elszánt lépésekkel megindul a városias fejlődés útján.

⁶⁵ A XIX. századi történetírók gúnyneve Csabára, mivel az 1810-es években is már legalább 20 ezer fő lakta, de a templomokon kívül emeletes épülete nem volt, amely pedig az urbanizáltságnak egyik fokmérője lehet. Az egykorú forrásokban: „Ez olly Faluhelység, a' kinél (a' mint közönségessen mondgyák, s' tartják) az egész Magyar Országban Falu nevezet alatt nagyobb Helység nem találatik...” (Petik Ambrus 1784.) „Tsaba szörnyű nagy falu...” (Magda Pál 1819.) „Csaba, legnagyobb falu egész országban...” (Fényes Elek 1839.) „Annyi ember lakja, mint egész Torna vármegyét...” (Losontzi István 1849. és 1850.)

Nem lehet tagadni: ennek a nagyszerű nekilendülésnek a város lakosságának szorgalmán, régfejlett közgazdasági érzéken, közlekedési gócpontnak hivatott fekvésén felül igen nyomós indoka az a megcsonkítás, amely az országot megtépázta, bennünket pedig határvárossá tett. De bármennyire szomorú és sajgó seb is legyen az, amelyből az új élet csirája fakad, egyúttal elhivatottságot és kötelezettséget is jelent: a megcsonkított test csonkarészeit megnöveszteni, életre kelteni és a megmaradt organizmus tevékenységét biztosítani.

Ha Csaba önmagában köszönhet is valamit a szomorú Trianonnak, de a magyar Trianonnal egyszersmind nehéz feladatot is kell vállalnia. És elsőrangú nemzeti érdek, hogy ezt a feladatot és hivatást a mi vidékünk, de az ország gazdasági tényezői is felismerjék és Csabát a sors által neki juttatott nehéz szerepében támogassák.

Az új horizontú Békéscsabának első bizonyágtétele, majdnem azt mondhatnók, első nyilvános vizsgája az a kiállítás és vásár lesz, amelyet a megyére szánt működési körrel Csaba iparossága a kereskedőkkel és gazdákkal együttesen a nyár folyamán óhajt megrendezni. Azért hát ne tekintsük ezt csupán olyan megnyilvánulásnak, amely egy kis injekció akar lenni a helyben is bajokkal küzdő gazdasági élet számára. A szerep sokkal fontosabb, nagyobbszabású és főleg nagyobb jelentőségű. Csaba iparossága, kereskedői és gazdái helyesen értelmezik ezt a feladatot s most már elsősorban a megyének, de a kormánynak is kötelessége ezt a helyesen felfogott bizonyágtételel minél sikeresebbé és minél impozánsabbá tenni.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 71. sz. (1926. március 28.) p. 1.

2. B. b) 40.

Honfoglalás-kori lelet Békéscsabán

Szembetűnő jelenség, hogy az utóbbi évek gazdag aratást jelentettek a régészeti tudomány számára. Olyan emlékei kerültek napfényre a régen le-tűnt évszázadoknak, sőt évezredeknek, melyek sok tekintetben merőben új, a valóságot az eddiginél sokkal jobban megközelítő képet adnak majd azok kultúrájáról és életviszonyáról.

(...)

A nehéz viszonyok között annyi nagyértékű régészeti lelet került napfényre nálunk is, hogy sok tekintetben tisztázódott a tudományos álláspont...

(...)

Múzeumunk, mely itt a lelőhelyek középpontjában nagyértékű munkát végezhetne ezen a téren is, anyagi eszközök híján csak a véletlen segítségével gyarapíthatta - különösen őskoriakban - gazdag gyűjteményét, de már a közel jövőben abban a helyzetben lesz, hogy tervszerű kutatásokat végezhet. Ezt épen az amatőrök örvendetes elszaporodása bizonyítja a legnyomatékosabban.

Az amatőrök munkája ugyanis 99%-ban káros! Káros azért, mert a tudománynak nem lelettárgyra van szüksége, mert ezen a téren újat alig, legfeljebb változatokat lehet felszínre hozni. A tudomány a lelettárgyak feltalálásának körülményeiből tud értékes következtetéseket megállapítani, melyek nagyon lelkiismeretes tájolásokat, méréseket tesznek szükségessé a helyszínén. Nagy jelentőségű a lelőhely talajviszonyainak szakszerű ismerete, a különböző fázisokban elkövetkező fotografálás, mert a helyükről elvett tárgyakat soha többé emlékezetből helyükre tenni nem lehet. A türelem és minden izgalom teljes hiánya tehet csak alkalmassá bennünket arra, hogy kapkodásunkkal bajt ne csináljunk...

(...)

És mindez arra az apropóra jut eszünkbe, hogy az épülő postapalota földmunkálatai alkalmával a város kellős közepén nagyszerű leletet pusztított el a köteles körültekintés hiánya.

Három pompás sírt talállak - bizonyára egy sirmező egyedei lehettek - melyeket ásó, lapát percek alatt tönkretett. A három különböző napon talált és tönkretett lelettárgyakat és csontokat egy állvány alatt halomra hányták, ezzel csak tetézték a bajt. Különösen egyik sírnak lehetett volna döntő jelentősége, melyben emberi csontváz és lócsontok voltak együtt, a csontváz fejénél kézenformált,⁶⁶ égetetlen anyagedény állott, mellette pedig két kard feküdt. Hogy a sir lovas sir volt, annak bizonyossága a lócsontok mellett a zabladarab és egyéb szerszámtöredék mellékletek.

Az összetört lelettárgyak a helyes következtetések kétségtelen értékét lényegesen befolyásolják, de nem jelentéktelen, hogy a lelet körülményeire vonatkozólag is csupán a munkások „arra volt a feje”, „alatta volt a bajnét”⁶⁷ és hasonló „megbízható” bemondása áll rendelkezésre. Mégis megállapítható, hogy haladottabb népvándorlaskori lelettel van dolgunk, mely nagyon

⁶⁶ Nem korongolt, hanem kézzel kialakított.

⁶⁷ Bajánét vagy bajonett. Itt hosszú éles fémtárgyra vonatkozhat, kardra vagy törre.

valószínűvé teszi, hogy honfoglaláskori emlékek romjai kerültek múzeummunk birtokába.

Magyarország a népvándorláskori leletek klasszikus földje, de épen Csaba egyike a Körösök vidékén azon helyeknek, hol alig került eddig felszínre népvándorláskori emléktárgy. Ez ad nagy értéket a megrongált és feldúlt sírleletnek, melynek tudományos feldolgozása még a közeljövő feladata. Nem könnyű feladat, de a szakember munkakedvét csak fokozzák a munka leküzdésre váró nehézségei.

A hasonló károsodások elkerülésére nagyon üdvös dolog volna, ha a rendőrség a gyakoribbá váló építkezések megkezdésére való tekintettel közhírré tenné azokat a törvényes intézkedéseket, melyek kötelezővé teszik a régészeti leletek bejelentését.⁶⁸

Dr. Banner Benedek.⁶⁹

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 76. sz. (1926. április 4.) p. 2.

2. B. b) 41.

A postapalota részletmunkáinak pályázatát felbontották A csabai iparosok általában a legolcsóbbak

A postapalota részletmunkáira múlt hónapban meghirdetett pályázatok határideje március 30-án lejárt, amikor is a pályázatokat felbontották. A felbontás után nyilvánvaló lett, hogy a rengeteg pályázó között a csabai iparosok általában olcsóbb ajánlatokat adtak be, mint a fővárosiak vagy a vidékiek.

A futólagos szemle után a következőket jegyeztük fel:

A szobafestő munkáknál legolcsóbb Sajben Pál 24,587,210 koronával; az utána következő legolcsóbb Szaszák Pál 26,110,000 koronával. A többiek általában 40 millió körül mozognak.

⁶⁸ Egy napjainkig tapasztalható jelenségre világít rá, éppen arra, hogy ha régészeti leletet talál valaki - építkezésnél, talajjavításnál, mezőgazdasági munkák során, véletlenül -, akkor semmiképp se nyúljon hozzájuk, mert azoknak környezetéből, egymáshoz való elhelyezkedéséből tudja a szakértő megállapítani, mikori a lelet és milyen népcsoport tagja hagyta hátra. Jellemző volt még az 1960-as években is, hogy akár kunhalmoknak is nekiestek volna a munkások földmunkagépekkel, mert azt hitték, így segítik a kutatót.

⁶⁹ Régész, néprajzkutató, tanár (1884-1968). 1921-1946 között a Lorántffy Zsuzsanna leánygimnázium tanára, 1934-től igazgatója volt. Emellett 1923-1946-ig a békéscsabai múzeum régész-néprajzkutatója volt. 1954-től haláláig Budapesten élt.

A különleges falmázoló munkáknál Pataky és Mokos 37 millió 460,000, Kramer Adolf 39 millió koronás ajánlatával szemben a többiek 10–20 százalékkal drágábbak.

Az aszfalt munkáknál legolcsóbb Lipták János, a palota építője 35,400,000 és Zsibrita János 39 millió 600,000 koronás ajánlata.

A bádogos munkáknál Hankó Mihály 114,337,405 koronával a legolcsóbb, de nyomban követi Lipták János 114.483,180 koronával.

A redőny munkáknál legolcsóbb Kiss Jenő 30,933.000, Lipták János 39,579,225 és Klein Vilmos 46,074,200 koronás ajánlata.

A műlakatos munkáknál Farkas és Társa 285,680,000, Teichner Adám 347,000.000 és Dénes Bálint 365,775,000 koronás ajánlatai a legolcsóbbak.

Az ácsmunkára Lipták János konkurencia nélkül áll 148,340,000 koronás ajánlatával.

A takaréktűzhely munkáknál legolcsóbb Lipták János 12,600,000, Lerner Aladár 14,200.000 koronás ajánlata.

A műkőmunkáknál sok pályázó közül a Glóbus Rt. 72,102,000 és Lipták János 79,234,500 koronával a legolcsóbbak.

Az asztalos munkáknál Lábodi Béla 283,905,000 és Malomsoky József 360,280,000 koronával a legolcsóbbak.

Műkőszobrászatban Schmidt és Kelemen 34,080.000 és Rákos Manó 42,510,000 koronás ajánlata a legolcsóbb.

Kőfaragó munkában a Werner Testvérek 67,780,750 koronával győzi le versenytársait.

Ezen kívül a többi munkáknál inkább a fővárosiak vezetnek.

Az ajánlatokat most számítják át s az odaítélésről azután döntenek.

Generál vállalati ajánlatot csak Lipták János adott be és meg kell állapítanunk, hogy számításai igen pontosak, mert általában véve az általános ajánlati nívók fölött vagy alatt alig pár százezer koronával mozog valameny nyi részlet ajánlata.

Mindenesetre örvendetes lenne, ha az átszámítás után is mennél több csabai iparos kaphatná meg a munkákat.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 76. sz. (1926. április 4.) p. 5.

2. B. b) 42.

A postapalota részletmunkáinak 50 százalékát csabaiak kapták

Hétfőn délelőtt döntöttek a csabai postapalota, részletmunkáinak odaítélésében. Örvendetesen jutott tudomásunkra, hogy a munkák több mint 50 százalékát csabai iparosok kapták, mert ez egyrészt bizonyítja a csabai iparosoknak nemcsak technikai fejlettségét, hanem a kalkulációban való jártaságát is, másrészt pedig csak örülhetünk annak, hogy a munkák nagyrészt a csabai munkanélküliséget fogják enyhíteni.

A következő iparosok kaptak megbízást:

Lipták János ácsmunkára 166 millió 778 ezer, cserépfedő munkára 41.907.000 és aszfaltmunkára 35.400.000 koronás költségvetéssel. Hankó Mátyás bádogosmunkára 114.343.000 koronáért; a Glóbus R-T. műkőmunkára 72.107.000 koronáért; Werner Testvérek burkolómunkára 200326.000 koronáért; Sajben Pál szobafestőmunkára 23.534.000 koronáért; Pataky és Okos különleges falmázoló munkára 37.460.000 koronáért.

Az idegenek közül Müller Ernő Budapest kőfaragómunkára 93 millió 200 ezer koronáért; Rákos Manó Budapest műkőszobrászmunkáért 46,650,000 koronáért; Reiner K. Szeged asztalos és épületlakatosmunkára 265,978,000 + 108,225,000 koronáért; Krámer Adolf Budapest mázólmunkára 59,813,000 koronáért; Kajtár Lajos Budapest műlakatosmunkára 188,554,000 koronáért; Kiss Jenő Pécs redőnymunkára 35,253,000 koronáért; Balogh E. Békésgyula takaréktűzhelymunkára 12,000,000 koronáért. Az üvegesmunkára új pályázatot hirdettek.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 90. sz. (1926. április 22.) p. 1.

2. B. b) 43.

Ma délután lesz a postapalota bokréta ünnepe

A postapalota építkezése serényen halad és mint értesülünk, ma délután lesz a „gleichni”, azaz a bokrétaünnep. Az ünnepre a délutáni budapesti vonattal megérkezik a m. kir. posta vezérfelügyelősége is.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 102. sz. (1926. május 7.) p. 3.

2. B. b) 44.

Kivágták a főtéri kiöregedett akácfákat és egyszerre idegenné lett a főter városházi oldala. Valahogy úgy tűnik fel, mintha levetkőztették volna az egész házsort s így aztán meztelenségében alig ismerünk rá. Csupaszsága egyrészt élesen tárja fel az épületsor szépségeit, másrészt rámutat hiányaira is. Az a vonal, melynek közepe a városháza klasszikus szépségű épülete, nagyszerűen lendülne a gyönyörű katolikus templom felé, ha a plébánia ósdi épülete nem állítaná meg a lendületet. A másik oldalfele változatos szépségű kontúrja semmitmondóan csúszott el a postapalota alacsony épületében. Azaz hogy nem is az a baj, hogy a postapalota alacsony, hanem az, hogy a mellette levő épület magas tűzfala csupasz síkjával lenyomja a postapalota tetőzetét. Miután a Leszámítoló Bank épülete stílusos szép épület és már régóta áll, a postapalotának kellett volna alkalmazkodnia hozzá, mert az az egy méter, ami a magasságból hiányzik, nem képvisel olyan nagy összeget, amelyért ennek a szépséghibának elkövetését indokolhatná. Ékes bizonyítéka ez annak, hogy a városszépítő bizottság megalakítása és foglalkoztatása immár elkerülhetetlen szükségesség.

Békésmegyei Közlöny. 53. évf. 142. sz. (1926. június 26.) p. 3.

2. B. b) 45.

**Csütörtökön már az új posta áll a közönség rendelkezésére
Pazar kényelemmel szolgálja a postahivatal a közönség érdekeit**

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Az új postahivatal megnyitását már régóta türelmetlenül várja a közönség, annál is inkább, miután a régi posta ósdi berendezései miatt már tűrhetetlen volt az ügyes bajos emberek helyzete. Különösen a csekkfeladások torlódása ellen volt az egyik leggyakrabban hangoztatott panasz. Meg kell állapítanunk, hogy már előre is bizalommal lehetünk e szempontból az új postával szemben, mert annak berendezése legalább egyelőre a város közönségének még legfelfokozottabb igényeinek kielégítésére is felette alkalmasnak látszik.

Amint belépünk a sarokbejáraton egy hatalmas teremben találjuk magunkat, melyet jobbról-balról csinos fülkék szegélyeznek. E fülkék üvegzsaluval vannak ellátva, ami arra jó, hogy míg egyrészt nem akadályozza a felek és tisztviselő közötti beszédet, addig viszont megakadályozza az egymásra lehelést, köhögést s így az esetleges fertőzést. A fülkék felett feliratok mutatják az illető küldemény fajták neveit.

A bejárat jobb és baloldalán kényelmes telefonfülkék, míg a jobboldali szemközti sarokban a 120 fiókból álló postaszekrény foglal helyet. A bejáratl szemben van a főpénztár. A terem közepén hatalmas asztal és székek állanak a felek rendelkezésére.

A terem jobboldalára szerelték a távirat liftet, míg a szemközti bal sarokban van az az ajtó, melyen a postafőnökséghez lehet bejutni. A berendezés nehéz tölgy fa s minden foglalat feketére oxidált réz.

A földszinti épület jobb szárnyán foglal helyet a csomagfelvevő hivatal. Ide az Apponyi utcai első bejáraton jutunk. Itt is van telefonfülke s a pénztárnál mindenfajta érték cikk is vásárolható, mellyel a posta a közönség kényelmét akarja szolgál ni.

A Szent István téri első bejárat vezet a levélhordók helyiségeihez, hova akkor kell menni, ha a kézbesítő nem találja otthon a címzettet és értesítőt hagy otthon számára.

Az Apponyi-utcai második számú bejárat a fölépcsőházba vezet, honnan az emeletei elhelyezett telefon, táviró hivatalokba jutunk. A telefon egyelőre a régi rendszerű, de új berendezés, míg a világító lámpásost csak az ősszel szerelik fel. A táviró már véglegesen be van rendezve; egy hatalmas teremben áll 12 drb Morse és 2 drb Hughes-féle készülék. Érdekes a Morse készülékeknél az, hogy nem szalagra ír, hanem csak kopog s a kezelő a táviratot le hallgatja s úgy írja.

A személyzet részére külön szekrény, mosdó stb. áll rendelkezésre, úgy, hogy például a hivatali helyiségbe a személyzet csak hivatali öltözetben léphet be, kabát, kalap, bot stb. nélkül.

A telefon távírdát egyébként a péntekről szombatra hajló éjjel szerelték fel az új épületben olyan gyorsan, hogy észre se vette a közönség. A posta szolgálat zavartalan ellátása céljából önálló áramtelepe is van a postának és pedig akkumulátorok képében, melyeket a posta akkor vesz elő, ha a városban például valamely ok következtében áramszolgáltatási szünet van. Ha megemlítjük még, hogy a postának vízvezetéke is van, akkor körülbelül elmondottuk mind azt, ami a közönséget érdekli.

Meg kell azonban jegyeznünk azt, hogy a város mér saját szép érzéke miatt is bevakoltathatná az Apponyi-utcai bomladozó falat, hogy ne éktelenkedjen ott a posta szép épületének tószom-szédságában.⁷⁰

Békésmegyei Közlöny. 54. évf. 167. sz. (1927. július 26.) p. 2.

⁷⁰ Az intézmény bejárása július 25-én történhetett, július 28-án nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt.

2. B. b) 46.

Békéscsaba nekilendült gazdasági élete a postahivatal egy évi munkájának tükrében

Hatalmas emelkedést mutat a csekk- és utalványforgalom.

Csak a betét-, csomag- és táviratforgalom csökkent

(A Közlöny eredeti tudósítása.) Csak a napokban mutatta be a Békésmegyei Közlöny a csabai járásbíróóság egy évi ügyforgalmának statisztikáját, melynek néhány adata míg egyrészt az általános eladósodást, addig másrészt a város gazdasági, közelebbről hatalmas kereskedelmi nekilendülésnek csalhatatlan bizonyítéka. Hogy mennyire igaz ez a megállapításunk, azt még a hivatkozott adatoknál is pregnánsabban tünteti fel a békéscsabai postahivatal 1927. évi forgalmának kimutatása. Aki figyelmesen átnézi az alább közölt kimutatást, az igen értékes tanulságokat vonhat le annak adataiból.

Mindenekelőtt súlyt helyezvén az összehasonlítás lehetőségére és annak következtetés szempontjából való nagy fontosságára, két esztendőnek, az 1926-osnak forgalmát állítottuk szembe az 1927. évivel. Első pillantásra is fel kell, hogy tűnjön a postautalvány- és a csekk forgalom óriási mértékű emelkedése.

Még érdekesebb, egyben azonban gondolkodásba ejtő is, ha az érkezett és elküldött, azaz feladott és kézbesített utalványok és csekkek számát és értékét hasonlítjuk össze. Az összehasonlításból az tűnik ki, hogy míg 1927-ben Békéscsabáról elküldetett 48 ezer 583 postautalvány 2,930,000 pengő értékben,⁷¹ csekk pedig 80,565 darab 15,627,000 P értékben, addig Békéscsabára csak 37,789 db postautalvány, 3,494,000 P csekk pedig 23,702 drb. 5,597,000 pengő értékben érkezett.

Vagyis 18,557,000 P elküldött pénz helyett mindössze 9,091,000 pengőt kaptunk vissza, pontosan a felét annak, amit kifizettünk az elmúlt esztendőben. Miután ez a tény ugyanígy áll fenn az 1926. évi kimutatásban is, nemkülönben a többi küldemények szempontjából is, nem csalódhatunk, ha azt mondjuk, hogy gazdasági nekilendülésünknek nem voltak meg 100%-ban az előfeltételei: még egyszer annyit költöttünk, mint amennyit szabad lett volna a póstaforgalom tükréből így vetítődik elébünk a 4000 végrehajtás szomorú képe is.

⁷¹ 1927. január 1-jén vezették be a korona helyett, melynek váltópénze a fillér volt. A gazdasági stabilizáció érdekében, az infláció megfékezésére került bevezetésre.

Mindazon statisztikák, melyeket a Békésmegyei Közlöny leközölt, azt a célt szolgálják, hogy gazdasági életünk tényezői és vezetői együttesen alkossanak programot a jövő tennivalóira, hogy azzal egyensúlyba hozható legyen a város köz- és magánháztartásának költségvetése. Megfelelő munkaprogram nélkül közgazdasági életünk tovább fog csúszni a lejtőn lefele s megtörténhetik az, hogy jövőre a múlt évi 4000 végrehajtási szám már nem is lesz olyan hallatlanul nagy, mert a jövő évi még ennél is nagyobb lehet.

Ami a postaszemélyzet munkáját illeti, az alábbi kimutatás óriási munkamennyisége alapján megállapítható, hogy a Kovács Károly postafőfelügyelő vezetése alatt álló személyzet minden egyes tagját a legteljesebb elismerés illeti meg.⁷²
(...)⁷³

A feladóit közönséges levélpostai küldemények (levél, levelezőlap, nyomtatvány, áruminta és üzletipapír) darabszáma 1927. évben 1,203,130, az ugyanazonfajta küldeményekből érkezettek (kézbesítettek) darabszáma pedig 1,538,980 volt. (Az 1926. évi hasonló adatok hiányzanak.)

Az összes közölt adatok csupán a Békéscsaba 1. számú postahivatal forgalmára vonatkoznak. A Békéscsaba város összes postai forgalmának megállapításához szükséges volna még tudni a 2. számú (pályaudvari) és a 3. számú (erzsébethelyi) hivatalok forgalmát is, főként a feladott küldeményeket illetően, mert a kézbesítés, valamint a telefon és távírda központ az itteni hivatalnál van, az ezen szolgálati ágakra vonatkozó adatok tehát Békéscsaba r. t. város összforgalmát tüntetik fel.

Hozzávetőleges számítás szerint azonban az említett két hivatal felvételi forgalma a közölt adatok 1–2 %-ánál többet nem tesz ki, legfeljebb a közönséges küldeményeknél számítható hozzá a közölt felvételi adathoz annak még 10%-a.

Békésmegyei Közlöny. 55. évf. 8. sz. (1928. január 11.) p. 5.

⁷² Az építkezés és átköltözés idején minden bizonnyal ő volt a csabai posta vezetője.

⁷³ A mellékelt táblázatot nem közöljük le.

2. B. b) 47.

Az Apponyi-utcai telekből a Kereskedelmi Csarnok 150 négyszögölet tartozik a postakincstárnak átadni

A Csarnok telke 253 négyszetől marad, 26 méteres utcai fronttal

(A Közlöny eredeti tudósítása) Tudvalevő, hogy a város képviselőtestülete az Apponyi-utcai üres telket négyszögölenként 50 pengő áron átengedte a Kereskedelmi Csarnok székháza céljaira azzal a kikötéssel, hogy amennyiben a posta épülete kiterjesztésére területnagobbításra igényt tartana, a Csarnok a telekből 150 négyszögölet köteles a postakincstárnak átengedni.

Erről a határozatról a város értesítette a postát, amelynek válasza most érkezett meg. A posta a felajánlott területet hajlandó átvenni s kéri a telekel-darabolást feltüntető térkép bemutatását.

Az összesen 403 négyszögöles telek felosztásával a mérnöki hivatal elkészült s a telekügyet végleges jóváhagyás végett az e havi közgyűlés elé fogják terjeszteni. A teleknek a posta felé eső részéből pontosan 150 négyszögölet kapott a posta, míg 253 négyszögöl a Kereskedelmi Csarnoknak jut. A kereskedők székháza részére így 26 méteres utcai front marad s a telekre a városi közgyűlés határozata értelmében köteles a Csarnok emeletes és külsőleg is reprezentáló épületet emelni. Mihelyst a közgyűlés a posta válaszát tudomásul vette, a polgármester a telekigénylőkkel megköti az adásvételi szerződést. (...)

Békésmegyei Közlöny. 55. évf. 27. sz. (1928. február 2.) p. 1.

3. POSTAMESTEREK, HIVATALI ÜGYEK ÉS A POSTA ALKALMAZOTTAI A KORABELI FORRÁSOK ÉS EGYKORI VISSZAEMLEKEZÉSEK TÜKRÉBEN

A) Hírlapok tudósításai

3. A) 1.

Megyei hírek

Beküldetett

Tek. szerkesztő úr! Becses lapja 71. számában az újdonságok között egy cikk jelent meg, melyre az igazság érdekében kötelességemnek tartom már csak azért is válaszolni, nehogy a t. közönség az ily hírek által félrevezettetvén azt gondolja, hogy a helybeli kir. posta hivatalnokai mellőzve a fennálló szabályokat saját tetszésük szerint járnak el. Igaz, hogy a kereskedői közönség által mostanában nagyon felkapott s az ügynevezett „Chromograf” által sokszorosított levelek nyomtatványok gyanánt 2 kros levéljeggyel bérmentesítve nem fogadtatnak el, de ezen eljárás az e részben fennálló szabályokkal teljesen egyezik. Ugyanis a n[agy]mélt[óságú], földm. ipar és keresk. m. kir. minisztérium által folyó év ápril havában kiadott levélportó tarifa V-ik cikkében ez áll: „A díjmérsékletből ki vannak zárva a kézzel való utánzatok, az ügynevezett chromo- vagy hektograffal készített levonatok, stb.” Minthogy pedig a fentidézett újdonságban éppen a chromografról van szó, látható, hogy nem az illető újságíró úrnak van igaza. Hogy pedig a t. közönség még jobban meggyőződhesék eljárásunk helyességéről közöljük az e tárgyban a tek. m. kir. postaigazgatóság által helybeli lakos Schwarcz Soma úrhoz intézett értesítését, mely így hangzik: „2634–79. Schwarcz Soma urnák. Folyó hó 16-án kelt felkérése folytán értesítettik, hogy a chromo- vagy hektograffal⁷⁴ készített levonatok az érvényben lévő levélposta tarifa V. cikke értelmében a díjmérsékletből ki vannak zárva és csakis levelek módjára kezelendők és bérmentesítendőek. N.-Várad 1879. július hó 17-én, Reményfy Rezső titkár, magy. kir. postahivatal. B.-Csabán, 1879. július 19-én. Omaszta Gusztáv, kir.postamester.

Békésmegyei Közlöny. VI. évf. 73. sz. (1879. július 22.) p. 1.

⁷⁴ Mindkettő nyomdai sokszorosítási eljárás. Egy vegyszerekkel előkezelt sík felületet bevonnak festékkel, erről készítenek egy mesternyomatot, ezt fixálják, majd ez a nyomat szolgál a további sokszorosítás alapjául.

3. A) 2.

Megyei hírek

Beküldetett

A „Békésmegyei Közlöny” legutóbbi azaz 56 számában, Horváth János m.-berényi postamester úr közleményére mely így szól hogy „olynemű szabály nincs is, nem is volt soha, mely a pénzeslevél címének tentávali aláhúzása miatt a postai szállításból ki lenne zárva s hogy ha ilyen eset fordult elő, az méltán mondható kötekedésnek” - nehogy a t. c. közönség ilynemű hibás közlemény által félrevezettessék, kötelességemnek tartom kinyilvánítani, miszerint igenis, van ilyen miniszteri rendelet az 1879. évi postai rendeletek tára 45 számában s van még ezen kívül egy 1880. február 11-én kiadott külön körlevél is, melyben a postahivatalok fentebbi rendelet pontos megtartására utasíttatnak. Kelt B:-Csabán 1880. márc. 22-én. Omaszta Gusztáv, postamester.

Ugyanezen tárgyra nézve még a következő nyilatkozatot vettük: „Tekintetes szerkesztő úr, szíveskedjék az alábbi sorokat lapjában közölni: Horváth János urnak m. kir. postamesternek B. Berényben. Olvassa ön a 443. 1880. február hó 11-én kelt min. körlevelet, másképp fog nyilatkozni Mainertz Lajos, gyomai postamester.”

A „Békésmegyei Közlöny” 56-ik számában a Horváth János postamester úr nyilatkozatára vonatkozólag - hogy oly szabály nincs és nem is lett volna soha. mely a pénzeslevél címének tentával aláhúzása miatt a postai szállításból kizárva volna és ha ilyen eset előfordult méltán mondhatni kötekedésnek - valóban meglepett, annál is inkább mivel egy m. kir. postamestertől ered. a kinek (mint minden postahivatalnál) kezénél kell hogy legyenek az időről s időre megjelent postarendeletek, nevezetesen az 1874. évben kiadott kocsi-posta szállítási tarifa, III. szakasz 4 lap, B alatt 1-ső pont értelmében, mely így hangzik: pénzküldeményeket színes vagy gyászszegélyü borítékba helyezni, s a borítékon vastag vonásokat vagy aláhúzásokat tenni nem szabad. Továbbá az 1879. évi december 8-án kiadott magas rendeletre vonatkozva, mely minden postahivatalban a közönség részére kifüggesztve kell hogy legyen, az 1-ső pont második bekezdése így hangzik: a pénzes borítékokhoz sem a címiratban a címzett nevét, a rendeltetési helyet vagy egyéb feljegyzést aláhúzni nem szabad. - Az itt körülírt posta szabályok a nevezett postamester úr nyilatkozatát egészen megcáfolják, melyet csak a postai intézet és

a közönség érdekében kívántam nyilvánosságra hozni. Szendery Mihály Mór, kir. postakezelő.

Békésmegyei Közlöny. VII. évf. 57. sz. (1880. március 23.) p. 3.

3. A) 3. Megyei Hírek

A b.-csabai postahivatal júl. 1-én ment át az állam birtokába Sipos Antal n.-váradi postaigazgatósági tisztviselő jelenlétében. A postahivatal új személyzete a következő: Surina Károly kir. postamester, Traversz István, Fáy Sándor (Fay Mór derék csabai polgár fia) és Dutkay István postatisztek. Mindön az új személyzetet őszintén üdvözljük, óhajtjuk, hogy mentől előbb otthonosan érezzék magukat nálunk s köztük és a közönség között mihamarabb a legjobb viszony létesüljön, mi nekik az szükségképp irányadóul szolgáló szabályzatok határai közt, udvariasság és előzékenység által bizonyára sikerülni fog.

Békésmegyei Közlöny. VIII. évf. 80. sz. (1881. július 3.) p. 3.

3. A) 4. Megyei Hírek

A lapunkban a b.-csabai posta az állam által történt átvételére vonatkozó közleményekre nézve a következő helyreigazítást vettük. Az átvétel Sipos Kálmán helyettes postafelügyelő úr közreműködése mellett és jelenlétében történt meg, ki a pénztárt és hivatalkezelést átvette s ez által a b.-csabai postahivatal többé nem postamesterség, hanem kincstárilag kezelt hivatal lón. A személyzet pedig a következő: Surányi Imre postatisztfőnök; Fáy Sándor postatiszt, Traversz István, postahivatali gyakornok, Dutka István volt postakiadó, napdíjas.

Békésmegyei Közlöny. VIII. évf. 84. sz. (1881. július 12.) p. 1.

3. A) 5.

Megyei Hírek

A „**Biharmegyei Lapok**” a Nagyváradról Csabára költözött Traversz István postatiszt úrról a következőket írják: „Traversz István közönségünk egykori kedvence, a Mándoky-féle volt színi konzorcium egyik legrokonszenvesebb tagja, végkép megvált Thaliától s fiatal nejével együtt a napokban ide hagyva városunkat, Békés-Csabára költözött. Ide lett ugyanis kinevezve Traversz a postahivatalhoz. Ezután a postatiszti vizsgát a legszebb sikerrel tette le. - A színi pályától megválva, huzamosabb időt töltött Nagyváradon. Távozását őszintén sajnáljuk.”

Békésmegyei Közlöny. VIII. évf. 84. sz. (1881. július 12.) p. 2.

3. A) 6.

Hírek

Csabára Traversz István nagyváradi m. kir. postatiszt neveztetett ki postafőnöknek.

Békés. X. évf. 44. sz. (1891. november. 1.) p. 2.

3. A) 7.

Hírek

Postasikkasztás B.-Csabán

A b.-csabai vasúti postahivatalnál Pethő József postakisegítő a pénzutralványok és az érkező pénzküldeményeket elsikkasztotta és a saját céljaira fordította. A bűnös manipulációt, Traversz István, postafőnök mihamar kiderítette, s így csak 250 frtot sikkasztott el Pető. Azonban ez összeget is megtérítette a vasúti postamester. A sikkasztót vizsgálati fogságba helyezték.

Békés. XIII. évf. 16. sz. (1894. április 22.) p. 3.

3. A) 8.

Törvényszéki csarnok

Sikkasztó postatiszt

A kir. törvényszék tegnap tárgyalta Trebitsch Gyula csabai 23 éves korú ideiglenes postatisztnek lapunkban már közölt bűnpörét. Vádlott azzal volt vádolva s a végtárgyalás során tagadásával be is bizonyíttatott, hogy 399 frt értékű checcet⁷⁵ sikkasztott el; sikkasztott továbbá 43 frt 31 krt, mely postautalványon volt feladva, de azt még elfogatása előtt visszatérítette a káros félnek. Mikor lakásán házkutatást tartottak, találtak nála egy idegen címre szóló felbontott és egy még felbontatlan magánlevelet is. A törvényszék (elnök Nagy József, bírák Balogh Samu s Kun Gergely, jegyző Sebestyén Béla) Liszy Viktor kir. ügyész és Jantsovits Emil hivatalból kirendelt védő ügyvéd csinos vád és védbeszédei után [a] vádlottat egy rendbeli folytatólagosan elkövetett hivatali sikkasztás büntette és levéltitok megsértése miatti vétség illetve ezek anyagi halmazában bűnösnek mondotta ki s a 92. §. alkalmazásával 2 évi fegyházra s 5 évi hivatalvesztésre ítélte. A büntetésbe a vizsgálati fogságban eltöltött 3 hó betudatik. Úgy [a] kir. ügyész, mint [a] vádlott fellebbeztek.

Békés. XIII. évf. 16. sz. (1894. április 22.) p. 3.

3. A) 9.

Halálozások

Omazta Gusztáv csabai nyugalm. postamester neje, Bartóky Ilona asszony, folyó hó 6-án hosszas, súlyos szenvedés után meghalt. A köztisztéletben élt derék nő 59 éves volt és halálát férjén kívül gyermekei s kiterjedt rokonság fájlalják.⁷⁶

Békés. XIV. évf. 10. sz. (1895. március 10.) p. 2.

⁷⁵ Csekket.

⁷⁶ Amennyire tudjuk, ez a hölgy azonos Bartóky László tehetős vas- és fűszerkereskedő leányával, akinek a mai Jókai Színházzal átellenben volt háza és üzlete. S ugyancsak ez a hölgy volt Munkácsy Mihály gyermekkori első szerelme. Az akkor még asztalosinasként dolgozó szegény fiút azonban rövid úton kikoszorúzta a jómódú leány. Az újságíró emellett elírta az életkorát, valójában csak 49 éves volt. (CZEGLÉDI Imre. 1994 Munkácsy Békés megyében. SZABÓ Ferenc szerk. A Békés Megyei Múzeumok Közleményei 17. Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, Békéscsaba. 148-149.)

3. A) 10.

Hírek

Traversz István csabai postafőnököt a kereskedelmi miniszter Budapestre postafelügyelőnek nevezte ki.

Békés. XIV. évf. 36. sz. (1895. szeptember 8.) p. 2.

3. A) 11.

Újdonságok

A csabai postahivatal új főnöke

Traversz István, csabai postafőnöknek Budapestre felügyelővé történt előléptetésével megürült állásra postafőnökké Ducza Lajos, postaigazgatósági titkár neveztetett ki. Az új főnök már át is vette hivatalát, míg előde a napokban költözik el Csabáról.

Traversz, a pontos hivatalfőnök és lelkiismeretes, előzékeny hivatalnok távozása széles körben sajnálkozást kelt. Különösen kereskedőink érzik, hogy Traversz távozásával sokat veszítenek s hálájok tolmácsolására kedden délután Plesch M. I. vezetése mellett a csabai kereskedők küldöttsége fejezte ki Traversz iránt elismerését azért, hogy a csabai postán mintaszerű rendet, gyors és pontos kézbesítést teremtett, mely főleg a kereskedők érdekeire bír rendkívüli fontossággal. Traversz a hálás elismerést köszönettel fogadta, kifejezte, hogy a válás nehéz, mert Csabát egészen otthonának tartotta. Traversz Budapesten a levélügyi osztálynak főnöke lesz s főleg nagy organizáló tehetségeinek érvényesülésére számítanak. A távozó postafőnök tiszteletére a csabai postahivatal tisztikara kedden este a „Fiume” éttermében búcsúestélyt adott és azon Jeszenszky Gyula postatiszt meghatottan vett búcsút szeretett főnöküktől, ki az erélyt mindig párosítani tudta kartársi szeretettel.

Traversz István hosszabb beszédben köszönte meg a ragaszkodás és szeretet nyilvánítását, melyet a távolban is meg fog őrizni.

Békésmegyei Közlöny. XXII. évf. 77. sz. (1895. szeptember 26.) p. 3.

3. A) 12.
Újdonságok
Nyugalomban

Az öreg Podsztrelen Mátyás, a csabai postahivatal legrégebbi altisztje, ki mint levélhordó 31 éven szolgálta a postát s nagy pontossággal kézbesítette a leveleket, május 1-én nyugalomba vonul.

Békésmegyei Közlöny. XXXI. évf. 35. sz. (1904. április 28.) p. 3.

3. A) 13.
Újdonságok
Búcsúestély

Békéscsabáról a vasúti postahivataltól Diósgyőrré postamesterül áthelyezett Sarkadi Ignác távozása alkalmából a kereskedők, a postahivatal és vasúti állomási tisztviselők szombaton este a Nádor szálloda éttermében búcsúestét rendeztek, melyen a távozó postamester tisztelői, barátai nagy számban vettek részt. A vacsora alatt Balogh József felügyelő, postafőnök közvetlen szavakkal méltatta a távozonak kötelességtudását, a közönséggel szemben lekötelező szolgálatkészségét. Szemere Kálmán állomásfőnök arról a nagy akaratőről szólott, mellyel a távozó folytonos „tanulás és becsületes munkával megteremtette magának embertársai, felebbvalói becsülését. Sarkadi meghatottan mondott köszönetet azért a szeretetért, mellyel őt körülveszik. Hogy kötelességét pontosan teljesíteni képes volt, azt a postafelügyelő mindig szeretettel párosult utasításainak, a vasúti tisztikar közös segítésének köszönheti. - Itten említjük meg, hogy a vasúti postahivatalt, amelyet ideiglenesen átalakítottak, Müller Lajos vezeti. A beosztott hivatalnokok: Mocsuba Miksa, Sávoll Pál, Domsits Lajos és Hanits Jenő. Az új postahivatalnál ezenfelül még hét szolgálai állás is lett rendszeresítve.

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 10. sz. (1909. február 4.) p. 4.

3. A) 14. Újdonságok Jubileum

Balogh József, a csabai postahivatal köztisztelt főnöke, posta- és távírda felügyelő, kedden ülte családjá és tiszttársai körében e nehéz és nagyfelelőségű pályán töltött harminc éves jubileumát A tisztviselői kar élén Müller Lajos főtitest üdvözölte e jelentős évforduló alkalmából a ritka jó és páratlan főnököt, ki meghatottan mondott köszönetet a szeretetért.

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 16. sz. (1909. február 25.) p. 4.

3. A) 15. Az aradi vértanúk földjéért Felhívás a vármegye hazafias közönségéhez

Dicső szabadságharcunk vérbefojtásának legszomorúbb napja 1849. október 6-ika, a melyen tizenhárom hős honvédtábornokunk vérével csillapította le bosszúra vágyó dühét a letiport, de idegen segítséggel újra föléledt zsarnoki hatalom. Bár azóta „fátyolt vetett” a múltakra az ifjabb nemzedék, hős vértanúink glóriás alakja „áthatol időn s enyészeten és oly elevenen él emlékezni szerető lelkünkben ragyogó példájuk, mint az Üdvözítőé, akit szintén csúfos halállal akart megbélyegezni a kárhozat...” És a szent hantokat, amelyeken életüket áldozták a nemzet igazságáért, e haza földjéért, nemzetünk még ma sem mondhatja a maga közös kincsének, gondozásuk is a mindenkori tulajdonos kényekedvétől függ.

Az aradi vesztőhely tulajdonosa ez évben végre rászánta magát, hogy a vértanúk szent földjét megvételre ajánlja a nemzetnek. Azok az igaz magyarlelkű férfiak, akik a vértanúk kultuszának Aradon már eddig is oltárt emeltek, most a nemzethez fordulnak: tegye lehetővé a drága hantok megszerzését. Országszerte megindult a gyűjtés erre a célra, melynél nemesebbet nem ismerünk. Hiszen a vértanúk nemcsak a hősiesség erényének voltak koszorúsai, hanem a hazaszeretetnek is ragyogó példái és pedig nemcsak abban a tényben, hogy legdrágább kincsüket: életüket áldozták érte, hanem abban is, hogy bár többen voltak közülök más nemzetiségűek, szívük mindig együtt dobogott a nemzetével s így személyes példaadásukkal is beigazolták: ha nem is magyar nyelven tanított bennünket az első szóra anyánk, ha nem

is a magyar faj vére lobog ereinkben, akik csak élünk e hazában, a magyar nemzetnek vagyunk tagjai s érette mindent, ellene semmit sem szabad cselekednünk.

Alólírottak, kik részesei voltunk a dicső 48-as időknek, bizalommal fordulunk Békéscsaba s általában Békésvármegye közönségéhez, nagyhoz, kicsinyhez, gazdaghoz, szegényhez egyaránt: ihlesse meg a szívüket vértanúink szent emléke, áldozzanak a gyönyörű kegyeletes célra s adományaitat szíveskedjenek e lap szerkesztőségéhez beküldeni, mely az adományokat az illetékes helyre továbbítja és időrőlidőre nyugtatja.

Békéscsaba, 1909. április 17.

Fikker Lipót,
Omazta Gusztáv,
Sztraka György,

1848 49-iki honvédtisztek.

Békésmegyei Közlöny. XXXVI. évf. 31. sz. (1909. április 18.) p. 4.

3. A) 16.

A nagy idők egy érdekes tanúja Rozváci Omazta Gusztáv életéből

Rövid, néhány soros újdonság keretében közölték a lapok, hogy rozváci Omazta Gusztáv, volt 48-as honvédszázados, hirtelen elhunyt. A daliás idők titáni küzdelmének ezek az élő tanúi és hősiek résztvevői mindig kevesebben és kevesebben lesznek, számuk egyre fogy. Nekünk, az unokáknak, nem lehet tehát rövid néhány sorban napirendre térni egy-egy ilyen hős honvéd elhalálózása felett anélkül, hogy lelkiismeretünk hálátlansággal ne vádolna bennünket. Drága kincsként kell őrizni emlékezetüket és virágbokrétába kell fűznünk azokat a szomorú, vagy kedélyes epizódokat, amelyek életükben előfordultak. Minden egyes feljegyzett epizód egy-egy tégladarab a nagy idők históriájának fenséges templomához.

A múlt héten elhunyt Omazta Gusztáv egyik hőse volt a nagyszerű szabadságharcnak. A fiatalabb csabai generáció nem igen ismerte a visszavonultan élő aggastyánt, aki ismerte, az csak mint őszhajú öreg urat látja szeme

előtt. Pedig az a természetes öreg úr 50–60 évvel ezelőtt hatalmas, széles vállú, izmos dalia volt, akárcsak a bércek fenyőszála. De nem szeretett sem erejével, sem tetteivel dicsekedni, mert nagyon szerény volt. Még jó ismerősei, sőt fiatalabb rokonai sem tudták például róla, hogy ügyvédi oklevéllel bírt, csak akkor bámultak el, mikor gyászjelentésében látták azt a két szót, hogy „hites ügyvéd”. Az öreg úr nem szeretett dicsekedni ilyesmivel, meg aztán nem is neki való volt az a húzóvonó mesterség. Nagy, lágy szíve volt hozzá, akárcsak Jókainak.

– Nem az én természetemhez való az! - mondogatta régebben.

E helyett beírta a csabai postamesterséggel, melyet atyjától örökölt és amely régebben a jövedelmező életpályák közé tartozott.

Gusztai bácsi a legrégebb csabai családok egyikéből származott. A múlt század elején, 1823-ban született ugyancsak Csabán. Tanulmányait Szarvason, Lőcsén, később Debrecenben végezte. Abban az időben még nem a gőzkocsi kerekein jártak a világot a diákok, hanem az apostolok lován, gyalog. Gusztai bácsi bírta, mert óriási erő lakozott hatalmas testében. Több éven keresztül volt a hajdan híres debreceni diáktűzoltók nagybotosa, amihez a szó szoros értelmében herculesi erő kellett.

Huszonöt éves fiatal ügyvéd volt, mikor elkövetkezett a szabadságharc ideje. Mindjárt a veszedelem kezdetekor felcsapott honvédnek, testvéreivel együtt és Dembinszky tábornok, később hadvezér oldalán vitézül végig küzdötte a szabadságharcot. Minden jelentősebb ütközetben részt vett és bátorságával mindenütt annyira kitüntette magát, hogy csakhamar századosi rangra emelték.

A világozi szomorú következményű fegyverletétel után besorozták őt is, mint annyi magyar katonatisztet a császári ezredekhez - közembernek. Ott kínlódott két testvérevel Ferdinánddal és Szilárdal - a későbbi főszolgabíróval együtt - 1850 márciusáig. Akkor atyja, Omazta Zsigmond kérelmére elbocsátották. Érdeemes szószerint leközölni az elbocsátási engedély szövegét, mely Békésmegye akkori viszonyaira élénk világot vet:

„Nagyságos Sztachó János úrnak, Békésmegye N. N. biztosának. Hogy a cs. K. V-ik kat. ker. parancsnokságának f. hó 21-én 777. számú leirata szerint volt honvéd tiszt Omazta Gusztáv, ki cs. k. szolgálatra már fel is volt avatva, csabai postamester Omazta Zsigmond fia, azon tekintetből, hogy az utóbbinak már két fia szolgál Őfelsége hadseregében, maga pedig öreg és tehetetlen, a III-ik hadsereg parancsnoka tábornagy B. Haynau Ő Excellenciája Pesten f. hó 18-án 795. számú rendelete által szabadon bocsájtott légyen, az illetők értesítésére, kivált pedig a nevezett fölmentett további

bántatlan hagyatása végett Nagyságoddal ezennel tudatom. Ker. főbiztos úr Ő Méltósága helyett Szabó László m. k. Előadó.”

Ezt Polner Lajos, az akkori főszolgabíró a következő értesítéssel küldötte meg Omazta Gusztávnak:

„Kiadatik ezen örvendetes rendelet szám másban, csabai lakos T. c. Omazta Gusztáv úrnak hivatalos tudomásul, egyszersmind a végett, hogy ezen rendelettel magát mindenkoron és mindenütt illendően igazolhassa. Kelt Csaba, március 22. 1850.”

Ekkor tehát Guszti bácsi visszakerült Csabára, míg két testvére tovább sínylődött az osztrák rabigában. Szilárd, a későbbi szolgabíró például 1851 végéig szenvedett sáncfogságot Theresienstadtban.

Omazta Gusztávból azért az elnyomatás dacára, itthon is kitört, a tüzes pezsgő, magyar vér. Nem tudott félni senkitől. Az ötvenes években vasasnémetek tartották megszállva Csabát. Egyszer Guszti bácsi a vásártéri régi postaházból befelé igyekezett a városba. Előtte lépdelt a keskeny fapallón egy vasasnémet tiszt. Szembe velük jött egy úrilány. A vasasnémet nem akart kitérni előle, sőt elvárta volna, hogy az úrilány lépjen le a pallóról a nagy sárba. Guszti bácsinak se kellett több. Hirtelen ott termett, a német tisztet karjánál fogva felemelte a levegőbe és szépen letette a sárba. Aztán maga is félreállt és utat engedett a hölgynek. Majd dörgő hangon rákiáltott a meglepődött katonára:

– Ebadta nimetje! Most legalább tanultál egy kis magyar udvariasságot! Mars!

S a tiszt úr mukkanni sem mert...

A Népbank szenzációs bukásával Guszti bácsi is elveszítette tekintélyes vagyonát, ami igen megtörte. Csendben, bánkódva élte aztán öreg napjait. Nem ment sehova. És érdekes, hogy bár oly sok csapás érte, sokat küszködött: soha beteg nem volt. Még csak a feje sem fájta soha. Ebéd közben, hirtelen, orozva lepte meg a halál, mikor éppen egyik öreg barátja után kérdezősködött.

Kossuth Lajost nagyon szerette. Szinte megható volt ez a ragaszkodás, amellyel a nagy hazafi iránt viseltetett. Volt egy kis zsebtárcája amelyet évtizedeken keresztül drágakincsként őrzött s a világért meg nem mutatta, vagy oda nem adta volna senkinek. Mikor meghalt, a zsebtárcájában nem találtak mást, mint - néhány darab Kossuth-bankót. Talán ez volt utolsó tisztí fizetése a nagy Kossuth öreg katonájának...

Békésmegyei Közlöny. XXXVII. évf. 15. sz. (1910. február 20. p. 4.

3. A) 17.

Hírek

A II. számú önálló postahivatal

A múltkoriban ünnepelte a békéscsabai I. számú postahivatal Kovács Károly posta- és távírdafelügyelő főnökségének installációját. Mint értesültünk, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter a Békéscsaba pályaudvari postahivatalt önállósította, ennek a vezetésével pedig Lénárt István posta távírdafelügyelőt, volt salgótarjáni postafőnököt bízta meg.⁷⁷

Körösvidék. I. évf. 126. sz. (1920. szeptember 1.) p. 3.

3. A) 18.

Hírek

Halálozás. Dr. Veres János m. kir. posta- és távírdafelügyelő, szkv. honvédszázados stb. 48 éves korában, hosszas betegség után, folyó hó 21-én Budapesten elhunyt. Az elhunyt hosszabb ideig vezette a csabai 1. számú postahivatalt s halála széles körben kelt részvétet.

Körösvidék. I. évf. 197. sz. (1920. november 25.) p. 3.

3. A) 19.

Hírek

Huszonötéves jubileum

Dús Béla posta- és távírda főellenőr 1922. évi január hó 14-én tölti be államszolgálatának 25-ik évét. Ez alkalomból kartársai az említett napon este fél 8 órakor a 888-hoz címzett vendéglőben tiszteletére társasvacsorát rendeznek. Barátai és tisztelői, kik a társasvacsorán résztvenni szándékoznak az 1. és 2.

⁷⁷ Postavezető. Érettségi után gyakornokként a debreceni 1. sz. postán kezdett dolgozni. 1898-as postatiszti kinevezése, s katonai szolgálata letelte után 1913-tól postafőnök Jászberényben, Losoncon, Salgótarjában, 1920-tól Békéscsabán. 1922-ig látta el ezt a feladatot, majd Szarvason, és a Szegedi Pályaudvari Posta főnökeként vonult nyugdíjba 40 évnyi szolgálat után. (HENNYEY Vilmos. 1940 A Magyar Posta monográfiája II. Fráter és Társa, Budapest. 111.)

sz. postahivataloknál, vagy a 888-ban felfektetett ívek valamelyikét szíveskedjenek aláírni.

Körösvidék. II. évf. 295. sz. (1921. december 30.) p. 3.

3. A) 20.

Fábry Károly: Apponyi-utcák II. (3.)

Nem sorolhatom fel mind az új utca neveket, mert az hosszúra nyúlna, csak példaképen hoztam fel egynehányat, hogy tudjátok eredetüket s esetleg érdeklődjete a többi utcák neveinek keletkezése iránt. A legutóbb hallottátok, hogy keletkezett az Apponyi-utca elnevezés.

Az Apponyi nagy beltelken keresztül könnyebb volt egy rövid utcát kihasítani, mint annak így nyert házhelyeit eladni. Nem is igyekeztek sok telket kivágni, kimérték jó szélesekre és adták olcsón, csak hogy elkeljen és mielőbb beépüljön a nyitott új utca.

A volt tisztartói lakot, melyben az utolsó tisztartó, a jólelkű és általános közszeretettel állott Vidovszky János lakott Urszinyi Karolin szolid, áldott szívű nejével, Schwartz Salamon vette meg. Hogy jó példát mutassanak a vételre, Krösmárik János jegyző megvette a szomszédos telket, de még rövidesen eladta ugyancsak Schwartz Salamonnak, aki ott fiának, Schwartz Samunak épített házat.

A jobboldali körösparti saroktelket - a már említett - Zsilinszky Mihály volt bíró vette meg és épített rajta kettős házat. A baloldali sarkot Lacai József volt csabai gyógyszerész tartotta meg, eladta Thomka Emil fiatal ügyvédnek kivel egyidejűleg építtette Szeberényi István ügyvéd is a leányiskola melletti házat; legelső volt az építkezésben Omazta Gusztáv postamester, aki a Buza-piactéri sarokra építtette a mostani Kugel-házat és ide hozta be a vásártérről a postahivatalt s ebben a házban nyílt meg 1872-ben a csabai takarékpénztár egyesület és ott működött éveken át, míg meg nem vette mostani székházát Bartóky Lászlótól, melyet az atyja Bartóky Józseftől örökölt, kinek abban, a sarkon vegyes és vaskereskedése volt.

Felemlítésre méltó, hogy a posta hosszú éveken át künn, a Vásártéren volt, bent a városban egy levélbélyeget sem lehetett kapni, minden levelet ki kellett vinni a vásártéri postára (hová járda sem volt), mert bent a városban egyetlen postaszekrény sem volt a levelek bedobására.

Hát nem olyan nagy baj volt ám az akkor. Ki küldött és ki hozott leveleket? Legfeljebb a hatóságok, azok pedig maguk küldték hajdúikat reggel a postára, sőt Csaba küldött Kondorosra is, hogy ott átvegye a szarvasi küldönctől, aki viszont a csabai hivatalos postát vette ott át és vitte Szarvasra.

De amint a kereskedések szaporodni kezdtek, már ezek bizony nem néztek tétlenül s 1866 végén „számos kereskedő és gyógyszerész” folyamodtak a postahivatalnak beljebb helyezéséért, amire Omazta Gusztáv postamester hajlandó is volt, ha a város átengedett volna neki a Vasút-utcán levő házban (ahol azután a mostani járásbíróház épült) megfelelő helyiséget.

De bizony az nem sikerült, mert akkor az az épület a közbirtokosságé volt.

No! nem nagy hivatal volt az akkor.

A postán elég volt egy expeditor és a postakocsi, aki, ha ellátta a lovakat, ki is hordta a leveleket, vagy értesítőt, hogy a címzett menjen ki ajánlott leveléért, pénze vagy csomagjáért.

Utóbb Cseh Frigyes volt az expeditor és mikor beköltözött is a posta, akkor sem voltak többen 3-nál.

És most? Ugy-e szinte hihetetlen a postaforgalmi nagy haladás? Szinte hihetetlen, hogy ma 3 postahivatal van Csabán, a belsőnél mintegy 70-en, a vasútinál mintegy 30-an dolgoznak, egy része éjjel-nappal.

Körösvidék. III. évf. 76. sz. (1922. április 2.) p. 1.

3. A) 21.

Hírek

Kinevezés

A m. kir. pénzügyminisztérium 1927. szeptember 6-án kelt 111822/1927. VII./a számú rendeletével Balogh József nyugalmazott postafőfelügyelőt a békéscsabai adófelszólamlási bizottság elnökhelyettesévé nevezte ki, illetve az elnökhelyettesi teendőket ellátásával bízta meg.

Körösvidék. VIII. évf. 216. sz. (1927. szeptember 24.) p. 5.

3. A) 22.

Hírek

A postaaltisztek országos egyesületének csabai csoportja vasárnap délelőtt tartott közgyűlésén Barabás Jenő dr. postafőfelügyelőt egyhangúlag díszelnöknek választotta.

Békésmegyei Közlöny. 61. évf. 26. sz. (1934. február 2.) p. 3.

3. A) 23.

A Rádiónap megnyitó előadása

június 2-án szombaton este fél 9 órakor lesz, az Iparos Székház nagytermében, műsora a következő:

- 1 Megnyitó beszéd; tartja dr. Barabás Jenő m. kir. postafőnök.
- 2 Rádiózavarok elhárítása; Faller László postamérnök előadása.
- 3 Rádiózene.
- 4 Erősítő berendezések; Torbátti előadása.
- 5 Legújabb gramofonlemezek bemutatása. A lemezeket a helybeli rádiókereskedők ajánlották fel.
- 6 Helyes megvilágítás kérdései; Vetítettképes előadás, tartja: Pilitz Dezső ig. mérnök.

Békésmegyei Közlöny. 61. évf. 120. sz. (1934. május 30.) p. 2.

3. A) 24.

Németh Károly izgalmas végküzdelem után kerékpárhosszal futott be elsőnek a Tour de Hongrie második napján a Szent István-téri célhoz

(A B. K. tudósítója jelenti.) A Tour de Hongrie ötnapos kerékpárverseny békéscsabai befutója nem igen érdekelte a közönséget. Részben a szokatlanul nagy meleg, részben az a tudat, hogy a nagy, nemzetközinek hirdetett verseny osztrák és cseh résztvevői a cseh Krbec kivételével az utolsó pillanatban lemondottak, erősen befolyásolta a közönség érdeklődésének mérvéi, végül pedig a közönség szempontjából kellemetlen volt az is, hogy a két órára hirdetett érkezésből három óra lett.

(...)

Az utolsó métereken is nagy küzdelmet vívtak s Németh Károly, a BSE versenyzője nem egész kerékpárhosszal előbb futott át a célszalag alatt Éles Ferenc MKSz előtt. A városháza előtt elhelyezkedett katonazenekar ekkor indulót játszott, majd a versenyzők egymásután érkezése közben a virágágy előtt felállított zsűriasztalnál Barabás Jenő dr., a csabai Postás SE elnöke⁷⁸ átadta a harmadik Nótás Károly és a hetedik Gere Gyula Postás versenyzők részére a helyi társegyesület két tiszteletdíját, egy üveg és egy majolika virágvázát. (...)

Békésmegyei Közlöny. 62. évf. 145. sz. (1935. június 28.) p. 1.

3. A) 25.

Mulat a város

A postások bálja a szezon legsikerültebbjei közé számít. A rendkívül nagyszámú és elegáns közönség a legjobb hangulatban mulatott. A bálon megjelent a békéscsabai postahivatal teljes tisztikara is, Barabás Jenő dr. postafőnökkel az élen. A bálát palotással vezették be. A kilenc pár névsora a következő:

Szénásiné – Szénási
Nemes Mancika – Pásztor András
Bohus Jucika – Pásztor György
Nériné – Néri
Császárné – Császár
Sztraka Irma – Gonda György

⁷⁸ Barabás Jenő közkedvelt személy lehetett a városban. Az itt közölt források mellett kiemlehető 1933-1937 között végzett sporttevékenysége is. Nem csak a Békéscsabai Atlétikai Club és a Postás Sportegyesület helyi csoportjának elnöke volt. A CsAK új elnökének egyhangúan szavazta meg a közgyűlés, az atlétikai és tornaszakosztály vezetését ideiglenesen el is vállalta 1934 januárjában. A Réthy utcai klubház ünnepélyes megnyitóján ő fogadta elsőként a város tisztségviselőit és a sportolókat. Erről a tisztségéről 1935 májusában mondott le, a csabai Postás SE elnökeként azonban továbbra is vezető szerepet töltött be. A CsAK klubházában minden kedden és csütörtökön rendszeres tornaélet folyt. A tréningeket Barabás Jenő vezette, a tornászok legnagyobb része a Postás SE tagja volt, de hozzájuk csatlakoztak a CsAK aktív sportolói, úgyhogy legalább 30-40-en dolgoztak állandóan. 1937-ben kérte a hivatalvezetői felmentését nyugdíjazása miatt.

Kökényesiné – Kökényesi
Kocka Ilona – Molnár Ferenc
Kazár Hona – Szeményik Mátyás.⁷⁹

Békésmegyei Közlöny. 63. évf. 45. sz. (1936. február 23.) p. 2.

3. A) 26.

Hirek

Barabás Jenő dr. kitüntetése

A m. kir. honvédelmi minisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. belügyminiszter Barabás Jenő dr. m. kir. posta főfelügyelőnek, a békéscsabai 1. számú postahivatal főnökének a honvédelmi igazgatás érdekében teljesített értékes szolgálataért elismerését fejezte ki. A megérdemelt kitüntetés őszinte örömet keltett a városban.

Békésmegyei Közlöny. 63. évf. 146. sz. (1936. június 27.) p. 3.

3. A) 27.

Hirek

Barabás Jenő dr. ünneplése. A békéscsabai I. sz. postahivatal kiváló vezetője, Barabás Jenő dr. főfelügyelő harmincéves szolgálati jubileumát ünnepelte tegnap, amely alkalomból tisztviselőtársai bensőséges bankett keretében fejezték ki tiszteletüket a postafőnökkel szemben. A bankett az ipartestület nagytermében kitűnő hangulatban folyt le.

Békésmegyei Közlöny. 63. évf. 204. sz. (1936. szeptember 6.) p. 7.

⁷⁹Számos bálát rendeztek a postások, az 1897-1927-ig tartó időszakban a helyi lapok legalább 26 alkalomról tudósítanak. A békéscsabai postatisztek, altisztek tartalmas kikapcsolódásai a város kitűnő vigadóhelyein - a Vigadó összes termében, egy esetben a polgári leányiskolában - zajlottak. Purcsi János, Flóra Jancsi, Tóth Jancsi zenekarával teltházás bálakat szerveztek. A belépők árát és a jótékony célú felajánlásokat gyakran egy-egy intézmény részére ajánlották fel (pl. a csabai gimnázium javára, a postás altisztek és szolgák özvegyeit és árváit segítő egyesületnek, a szegény iskolás gyermekek felruháztatását segítették). A díszes meghívók a Corvina Nyomdában készültek, és természetesen az altisztek kézbesítették a város lakosságának.

3. A) 28.

Új megmozdulás Munkácsy Mihály békéscsabai szobrának felállítására

(A B. K. tudósítója jelenti.) Évek óta történtek már többé-kevésbé sikeres és sikertelen próbálkozások arra vonatkozólag, hogy Munkácsy Mihály, a nagy magyar festő, méltó emléket kapjon attól a várostól, amelyhez tényleg nekszusok fűzték.

Most ismét ilyen akció indult, melynek célja, hogy társadalmi uton teremtsen elő azt az összeget, mely a szobor létesítéséhez szükséges. Az akció elindítói: Barabás Jenő dr. postafőnök, Mózes Imre dr. vágóhídi igazgató és Banner Benedek dr. leányliceumi mb. igazgató a közeljövőben nagyobb előkészítő bizottságot hoznak össze, melyben helyet kap felsőöri Fülöp János budapesti szobrászművész-, képzőművészeti főiskolai tanár is.

Az elgondolás az, hogy előadásokkal, kiállításokkal, kisorsolt képek jövedelmével stb. teremtenék elő azt a mintegy háromezer pengőt, mely egy kőalapon nyugvó bronz mellszobor elkészítéséhez szükséges lenne. A cél mindenesetre, hogy a társadalom áldozatkészségét nem veszik tulságosan igénybe.

Ha sikerül, már tavaszra felállítják a szobrot, hogy hol, arról még nincs döntés.

Békésmegyei Közlöny. 63. évf. 259. sz. (1936. november 12.) p. 2.

3. A) 29.

Csabához méltó Munkácsy-szobor felállításának szükségességét hangsúlyozták az első értekezleten

(A B. K. tudósítója jelenti.) A Munkácsy-szobor előkészítő bizottsága vasárnap délelőtt 11 órakor fontos értekezletet tartott, amelyen a felállítandó emlékművel foglalkoztak az egybegyűlt művészbarátok.

Elsőnek Barabás Jenő dr. ismertette, hogy jó pár héttel ezelőtt szűkebbkörű bizottság alakult, amely céljául tűzte ki a nagy magyar festőművész emlékének megörökítését, mert - mint mondotta -, Munkácsy Mihálynak sehol az országban nincsen emlékműve. Kijelentette, hogy a bizottság hivatása lesz a szobor költségeitől való gondoskodás.

A hozzászólások során Korniss Géza dr. kulturtanácsnok kijelentette, hogy a maga részéről szívvel-lélekkel támogatja a tervet, annál is inkább, mert a békéscsabai múzeum őrzi a legértékesebb Munkácsy- emlékeket. Hangsúlyozta, hogy a szobornak művészi és anyag szempontjából minden tekintetben megfelelőnek kell lennie.

Banner Benedek dr. feltétlen szükségesnek tartja, hogy Békéscsaba szobrot emeljen a zseniális festőművésznek. A költségeket társadalmi gyűjtéssel akarja előteremteni.

Rell Lajos dr. kifejezte abeli reményét, hogy annakidején a város is hozzájárul az emlékmű községeihez.

Kovács Mihály hangoztatta, hogy mellszobor nem elégítené ki az igényeket, bár elismeri, hogy a nehéz gazdasági viszonyok mellett nem könnyű feladat egy életnagyságu emlékmű költségeinek előteremtése. Azonban, ha már áldoz a város társadalma, akkor olyan szobor emeltessék, amely nevezetessége legyen Békéscsabának.

Kovács Mihály fejtegetését élénk helyesléssel fogadta a bizottság, de még korainak találta a szobor nagyságának kérdése felől való vitatkozást és áttért arra a kérdésre, hogy miképpen történik majd az összeg előteremtése.

Mokos József lelkesíti a bizottságot, hogy ne legyen pesszimista a gyűjtést illetően, mert az ilyen magasztos gondolat feltétlen megértéssel találkozik.

Az értekezlet végeredményben öttagú bizottságot (Rell Lajos dr., Biró Ferenc, Banner Benedek dr., Barabás Jenő dr., Mózes Imre dr.) jelölt ki a gyűjtés, valamint a hely és a nagyság tervének kidolgozására. Majd Rell Lajos dr. elnök jövő vasárnap 11 órára ismét összehívta a bizottságot, amikor az ötös bizottság elő fogja adni a Munkácsy szobor tervezetet.

Az értekezlet délben ért véget.

Békésmegyei Közlöny. 63. évf. 286. sz. (1936. december 15.) p. 3.

3. A) 30.

Hírek

Szolgálati jubileum. Dudás Ferenc postaaltisztet 25 éves szolgálati jubileuma alkalmából vasárnap meleg ünneplésben részesítették kollégái s pecsétgyűrűvel, valamint ezüst serleggel lepték meg. A jubiláns érdemeit Barabás Jenő dr. főnök méltatta.

Békésmegyei Közlöny. 64. évf. 37. sz. (1937. február 16.) p. 3.

3. A) 31.

Változás a csabai postahivatal vezetésében

Barabás Jenő dr. postafőnök nyugdíjazását kérte

(A B. K. tudósítója jelenti.) A békéscsabai I. számú postahivatal vezetésében váratlan változás állott be. A közszeretetben és köztiszteletben álló Barabás Jenő dr. postafőnök a város társadalmának általános meglepetésére és őszinte sajnálatára beadta nyugdíjazási kérvényét, amit fölöttes hatósága el is fogadott.

Vele a békéscsabai köztisztviselői kar olyan tagja távozik az íróasztal mellől, aki mindig és mindenkiel szemben csak az embert nézte s túl a rideg paragrafusokon, segített jóakarattal, szívvel, hittel és meggyőződéssel, ahol csak tudott.

Barabás Jenő dr. postafőnök nyugalmabvonulásával a békéscsabai I. sz. postahivatal élére új vezető kerül.

Illetékes helyen megtörtént már a megfelelő lépés oly irányban, hogy Barabás Jenő dr. távozása ne okozzon zökkenőt: a Postai rendeletek tára már közölte a pályázat kiírását. A határidő lejárta után a szegedi postaigazgatóság véleményezi a kérvényeket, amelyeknek sorsáról a postavezérigazgatóság dönt. Addig pedig Szegedről került ideiglenes hivatali vezető Békéscsabára Cseti (*sic!*) Lajos dr. postatitkár személyében, aki a napokban már meg is kezdte munkáját.⁸⁰

Békésmegyei Közlöny. 64. évf. 77. sz. (1937. április 7.) p. 2.

3. A) 32.

Kinevezték az új békéscsabai postafőnököt

Előléptetések a postahivatalban

(A B. K. tudósítója jelenti.) Március közepén történt hirtelen üresedés a békéscsabai I. számú postahivatal vezetésében Barabás Jenő dr. váratlan nyugalmabvonulásával. Azóta már a harmadik ideiglenes főnök végzi a hivatal irányítását, míg most megtörtént a főnöki állás végleges betöltése. A postavezérigazgatóság Csepy (*sic!*) Lajos dr. postatitkárt nevezte ki az I. számú békéscsabai postahivatal főnökévé.

⁸⁰ Helyesen: Csepi Lajos. A csabai postát 1937-1939-ben vezette, majd a Szegedi Postaigazgatóságon dolgozott.

Csepy Lajos dr. már nem ismeretlen Békéscsabán, mert épen Barabás Jenő dr. távozása után elsőnek ő kapott ideiglenes jellegű megbízást a főnöki teendők ellátására. Az új főnök állását valószínűleg csak szeptember elsején foglalja el, most még épen ezért kérdéses, hogy augusztus hónapban ki lesz az ideiglenes vezető, minthogy Munkácsy István dr. csak augusztus 1-ig kapott megbízást.

Itt közöljük, hogy az általános kinevezések során több békéscsabai postatisztviselő is előlépett. Munkácsy István dr. segédtitkárt, a postahivatal jelenlegi ideiglenes vezetőjét a kereskedelmi miniszter valóságos postatitkárrá Stefanik János főtitiztei címmel és jelleggel felruházott postafelügyelővé nevezte ki. A postavezérigazgató Nagy László segédtitiztet II. osztályú titizté, Borszéki Béla gyakornokot segédtitizté, Gneith Gizella díjnokot kezelővé, Uhrincsek János II. osztályú altiztet I. osztályú altiztévé nevezte ki.

Békésmegyei Közlöny. 64. évf. 151. sz. (1937. július 7.) p. 1.

3. A) 33.

Jobb munkával köszönjük a Pártnak

A vasárnapi lapokban megjelent minisztertanácsi rendelet újabb bizonyítéka annak, hogy Pártunk, kormányunk mennyire megbecsüli és elismeri a jó eredményt elérő dolgozók munkáját. Az új rendelet igazságosan rendezi a köznevelési alkalmazottak, művezetők, postások, vasutasok bérét. A közvetlenül érintett dolgozók jobb munkával, nagyobb eredményekre vezető harccal hálálják meg a szerető gondoskodást.

(...)

A békéscsabai I-es postahivatal küldeményelosztójában élénk vita folyik a dolgozók között. Éppen a vasárnapi rendeletet vitatják.

– Nagyon igazságos ez. Eddig nem mindig a szaktudás, a képzettség és a végzett munka után béreztek. Például a távbeszélőkezelők magasabb bérezési osztályba tartoztak, mint a távbeszélőrendező, holott ő a felelős, ő ellenőrzi a kezelők munkáját s mégis alacsonyabb bérezést kapott. A mostani bérezés jobban buzdítja a szaktársakat arra, hogy tanuljanak, képezzék magukat, mert látják, hogy érdemes – mondja Darabos Sándor – s megkezdett gondolatmenetét Maur Emil folytatja:

- Az egyik osztályon teljesítménybérben dolgoznak, 800–900 forintot keresnek. Az, aki ellenőrzi munkájukat, a helyi ellenőr és számadásfelülvizs-

gáló 500 forintot kap. Az új bérezés szerint a felelősségteljesebb munkáért nagyobb kereset jár. De itt van a premizálás⁸¹ is... A jó minőségi munkáért külön jutalom jár. így mindenki igyekezik jobb minőséggel dolgozni. Vagy itt van Haraszti János esete... – Sorra vetődnek fel mindennapi életükből merített példák, amelyek mind azt bizonyítják, mennyire szükséges volt a postások bérének igazságos rendezése. Darabos Sándor így határozza meg valamennyiük érzését, köszönetét:

– Nem feledkeztek meg rólunk sem, valóra válik régi vágyunk, az igazságos bérezés és ez arra buzdít, arra kötelez bennünket, hogy még jobban dolgozzunk, jobb minőségű munkát végezzünk, fokozottabban képezzük magunkat. Köszönjük a Pártnak.⁸²

Viharsarok Népe. VII. évf. 272. sz. (1951. november 22.) p. 4.

3. A) 34.

Szovjet, népidemokratikus és haladó nyugati lapokat árusít a posta szeptember elsejétől

A nagy érdeklődésre való tekintettel a posta központi hírlapiroda november 1-től a szovjet lapok mellett népi demokratikus és haladó nyugati lapokat is árusít minden megyeszékhelyen.

Az említett külföldi sajtótermékek bármelyik postahivatalnál megrendelhetők.

Viharsarok Népe. VIII. évf. 204. sz. (1952. augusztus 31.) p. 2.

⁸¹ Jutalmazás.

⁸¹ A II. világháborút Békéscsaba viszonylag nyugodtan vészelte át. Ugyanakkor a stratégiai fontosságú vasútállomást, a közeli Kakas Szállót és Erzsébethelyet súlyos bombatámadás érte 1944-ben. Ezután szovjet csapatok foglalták el a várost, s az országgal együtt megszállás alá került. Az 1948-1949-ben történt baloldali fordulat eredményeképp a kommunista egypártrendszeri hatalom került kiépítésre. Ekkor vált Békéscsaba megyeszékhellyé, s került államosításra minden gyár, cég és intézmény. (Járolí 2014. 42-47.)

3. A) 35.

Üvegezik az ablakokat

Itt a hideg. Ki vannak törve az ablakok. Kevés a szén. A hideg ellen védekezni beüvegezett ablakokkal és csak elegendő mennyiségű szénnel lehet. A kitört ablaküvegek és ablakrámák megjavítását megkezdték a békéscsabai Ingatlankezelő Vállalat dolgozói. A felmért kár több mint 350 négyzetméter, Ennek beüvegezéséhez a vállalatnak nincs elegendő üvege. A szovjet kormánytól kapott segítség egy része csak úgy ér el Békéscsabára, ha vasutas dolgozóink minden gondolkodás nélkül hiánytalanul felveszik a munkát és megindítják a közlekedést.

Békés Megyei Népujság. I. évf. 6. sz. (1956. november 11.) p. 1.

3. A) 36.

Megindult a postaforgalom

A vonatok közlekedésével egyidejűleg lehetővé vált a postaforgalom beindítása. Az 1. sz. posta hivatal jelenleg még nem működik, mivel az ablakok nincsenek beüvegezve. Addig is, míg ez megtörténik, a 2. sz. postahivatal bonyolítja le a forgalmat. Táviratot - és levelet már az ország bármely részébe lehet feladni. A csomagfeladás jelenleg még szünetel. Néhány napon belül a békéscsabai 1. sz. postahivatal is megkezdi a levelek és táviratok továbbítását.

Békés Megyei Népujság. I. évf. 21. sz. (1956. november 29.) p. 2.

3. A) 37.

Távbeszélő előfizetők figyelem!

Felkérjük mindazon állami vállalatokat és magánosokat, akik postai távbeszélő berendezéssel vannak ellátva (távbeszélő készülék, alközponti kapcsoló stb.) és ezen berendezésekben az október 23-át követő események folytán meghibásodás, rongálás, vagy eltulajdonítás történt, azt a következő címre a hibák sürgős kijavítása és a hálózat további zavartalan működtetése érdekében távbeszélőn (26-14, 26-15) szóbelileg vagy írásban sürgősen jelentsek be.

Szegedi Postaigazgatóság, Műszaki Fenntartási Üzem, Békéscsaba, Szarvasi út 7. sz.⁸³

Békés Megyei Népiújság. I. évf. 21. sz. (1956. november 29.) p. 2.

B) VISSZAEMLEKEZÉSEK

3. B) 1.

Vezérigazgatósági és postaigazgatósági ellenőrzések a Békéscsaba 1. sz. postahivatalban

A Békéscsaba 1. sz. postahivatalban, mint mindenhol az országban az ellenőrzéseket a Postaigazgatóság, illetve a Postavezérigazgatóság különböző ügyosztályainak dolgozói végezték. A miénk a Szegedi Postaigazgatóság területén üzemelt, így természetes, hogy az is végezte a hivatali munka minden ágának ellenőrzését.

1946-tól még a postai szolgálat – minden ágazatának ellátása – a hivatal hatáskörébe tartozott. Távközlés (műszaki és forgalmi szempontból), rádió-ügykezelés, és természetesen az úgynevezett „klasszikus posta” (a küldemények felvétele, szállítása, kézbesítése), valamint e munkák tárgyi és személyi feltételeinek biztosítása. Az igazgatósági ellenőrzéseken kívül – részben az igazgatósági munka ellenőrzése érdekében, részben a hivatal ellenőrzésére is – vezérigazgatósági ellenőrzéseket is

⁸³ 1956. október 26-án Békéscsabán is voltak forradalmi megmozdulások, 27-én városi és megyei Forradalmi Bizottság is alakult, mely utóbbinak Fekete Pál lett az elnöke. Ő tárgyalt azokkal a szovjet csapatokkal is (gyakorlatilag a tankok elé állva), akik a város határában megjelentek. November 4-től központi munkástanácsok szerveződtek, Fekete Pált letartóztatták, s lassan megkezdődtek a megtorlások, melyeknek legismertebb eseménye Mány Erzsébet és Farkas Mihály kivégzése volt 1957-ben. A karhatalom megalakulása utáni megtorlásokban számos embert kínoztak meg vagy ítéltek el „kirakatpercek” során. (Járolai 2014. 48-49. Békéscsabán az ezeknek az eseményeknek emléket állító intézmény a Fekete Pál Gyűjtemény, amely a Kazinczy Ferenc Általános Iskola Csaba utcai épületében található, ennek gondozója Vánsza Pál, a POFOSZ Történelmi Bizottságának ügyvivője, az '56-os események egyik szemtanúja és túlélője.) Ami a forradalmi események közben esett károkat illeti, azokról a postát tekintve hiteles forrásaink vannak, mivel a hivatali épületben felvett jegyzőkönyv megmaradt.

tartottak. Az előforduló hibák megszüntetésére a hivatal határidőt kapott, s aztán a végrehajtást a hivatalvezetőnek jelentenie kellett az igazgatóság felé. Általában 8, illetve 30 napos határidők voltak.

A II. világháború után a postai szolgáltatások újraszervezése nem volt egyszerű, de mégis sikerült aránylag rövid idő alatt megvalósítani. Már 1945-ben úgynevezett hivatali szemlét tartottak a Békéscsaba 1. postahivatalban. A szolgáltatásoknál még nem voltak olyan szerteágazó szabályok, mint később, de azokat szigorúan be kellett tartani. Különös tekintettel a postatitokra, amelybe a hivatal minden ágazata beletartozott. Pl. távközlés, levél, távirat, stb., hiszen akkor még a postahálózat volt az ország „idegrendszere”, míg a MÁV az ország „érrendszere”.

Mivel a posta igen összetett ágazat volt, az első időben ezeket a külön-külön ellenőrizték, például: pénztár, távközlés, gazdálkodás, tüzelőanyag, tűzvédelem stb. Ha összességében áttekintjük Békéscsaba 1. postahivatal munkáját 1945 és 1947. július hó között, az szinte kifogástalan volt. Itt érdemes megemlíteni, hogy a háborús viszonyok miatt az ellenőrzés alkalmával az egyik napon lezárt főpénztári napló egyező tétele másnap reggel nyitáskor már nem volt igaz.

Ebben az időben Török Miklós volt a hivatalvezető, majd 1947-ben nyugdíjazták és utódja ideiglenesen Zarándy Ferenc postafőfelügyelő lett. Az átadást dr. Csepi Lajos postaigazgatósági dolgozó végezte.

Az 1948-as ellenőrzésnél, a forint bevezetése után érdekes olyan kifogásról tudomást szerezni, hogy az értékcsikk rovancsolásakor 6 fillér eltérést találtak, a másik kézipénztárnál pedig 1 Ft 10 fillér hiány volt. Pl. olyan kifogásolás is volt a munkával kapcsolatban, hogy nem megfelelő a hivatali ellenőrzés. A táviratok szószámának a megállapítása nem a Magyar Helyesírási Szótár szerint történt. A távbeszélő-kezelők fegyelmetlenek. Nem a bejelentés sorrendjében kapcsolják a távolsági beszélgetéseket. A leírt észrevételek (eltérés, ellenőrzés hiánya, beszélgetések besorolása, táviratok késve továbbítása) szinte minden évben megismétlődött. Ezek olyan visszatérő hibák, amit nem tudtak a későbbi évek folyamán sem kiküszöbölni.

1949. március 5-én Zarándy Ferenc ideiglenes hivatalvezetőt dr. Koncz Sándor váltotta fel. Dr. Vojnár László volt jelen az átadásnál.

1950-től már a bérgazdálkodás is lekerült a hivatalhoz. Ellenőrzéskor megállapították, hogy a dolgozók általában magasabb bérkategóriába vannak besorolva, mint azt lehetett volna a rang és munkakör szerint. Megállapították, hogy a hivatalnál létszámtöbblet van: 3 tiszti és 2 altiszti munkakörben.

Itt kezdték a teljesítménybér ösztönzését! Kifogásolták, hogy csak a dolgozók 20%-a dolgozott teljesítménybérben, s nem jegyzték fel a munkalapokon a selejtet.

Kifogásolták, hogy a hivataltól kevés újítást küldtek be a dolgozók.

1955. szeptember 3-án Ferro Borbála átvette a hivatal vezetését Líbor József hivatalvezető helyettől.

1956-ban március 9-én volt általános hivatali szemle, ahol főleg az előzőekben leírtak domináltak. A pénzkezeléssel kapcsolatos észrevételek jellemzően minden egyes alkalommal jelentéktelenek voltak. A hivatalra jellemző volt a biztonság. Komoly eltérést egyetlen ellenőrzés sem fedett fel. Az 1956-os ellenőrzés alkalmával volt az első olyan eset, amikor osztályozták a hivatal munkáját. Az elért eredmény 4-es (azaz jó) volt.

Az 1956-os események miatt Békéscsaba 1. postahivatalban teljes leltárt kellett készíteni. Ettől függetlenül különösebb események nem történtek. Sajnos a munkaügyi-és személyzeti ügyekkel kapcsolatos okiratok állítólag megsemmisültek, így amikor egy-egy dolgozó nyugdíjba vonulását készítettük elő, csak a „Munkakönyv”-re, vagy ha ez nem volt, két tanúra volt szükség ahhoz, hogy a postánál töltött munkaviszonyt igazolni tudjuk a Társadalombiztosítási Igazgatóság felé.

1957 áprilisában volt a következő szemle, melyet – mivel ekkor már Békéscsaba 1. postahivatal megyei hatáskörrel dolgozott egyes területeken (pl. hírlapterjesztés, melyet 1951-ben vett át a Magyar Posta, vagy az egyes anyaggazdálkodással kapcsolatos ügyek, stb.) a dr. Dános István, az Igazgatóság helyettes vezetője alá rendelt bizottság végzett. Sajnos itt 29 hibapontot kapott a hivatal, s emiatt a munka minősítése is csak közepes (3) lett. A hibák megszüntetését még abban az évben, szeptemberben újra ellenőrizték. A hibapontokat 2–3 kivétellel megszüntették, de a minősítés sajnos már nem volt javítható.

Még ebben az évben volt egy ún. Rádiószemle, amit a Rádiófőosztály és a RAVEL végzett.⁸⁴ Összesen 18 fő végezte ezt el olyan formában, hogy a várost bejárva, lakásokban megnézték, van-e rádiókészülék, s ha van, akkor be van-e jelentve. A megállapítások szerint a hivatalnál jelentős hibát nem találtak. Azaz a lakosság a beszerzett rádiókészüléket bejelentette, és rendszeresen fizette a díjat.

A hivatalnak év végén ún. I. sz. Beszámolójelentést kellett készíteni, ami magába foglalta a hivatal havi és éves forgalmát minden területen. Volt, amikor ezt

⁸⁴ A Posta Rádióvételechnikai és Elektroakusztikai Üzeme. Ennek elődjét 1948-ban alapították, ez a hálózat rádiók, lemezjátszók, a filmvetítéshez szükséges gépek és más elektroakusztikai eszközök javításával foglalkozott. Az 1950-es évek elején megszüntették, funkcióját pedig a Magyar Posta vette át. Ekkor alakították meg a Rádióvételechnikai és Elektroakusztikai Üzemet, amelynek rövidítése volt a RAVEL. Ennek feladata volt az országos szervízhálózat működtetése, a lakossági tévék megjelenése után a tévészervíz is hatáskörébe tartozott. (Szemethy Róbert, Néhány adat Vörös Rezső életrajzához. Elektronikus cikk. 2012. március 29. Rádió Historia - <http://www.radiohistoria.hu/>)

is a helyszínen ellenőrizték, hogy valóban a tényeknek megfelelően készítették-e el.

Ezekben az időkben a hivatali szemléket évenként végezték. Különös tekintettel arra, hogy 1957-ben 3-as minősítést kapott a hivatal, így 1958-ban újabb ellenőrzés következett, melyet a Hódi István által vezetett bizottság végzett. Itt viszont már csak 15 hibapont akadt, az is sokkal kisebb hibákat tárt fel, mint az előző ellenőrzés, így ismét négyes (4) lett a minősítés, ami egy megyei hivatalnál igen jó munkavégzést jelentett minden dolgozónál.

A távközlési szemlét általában külön végezték, nem azonos időpontban az általános hivatali szemlével. Meg kell jegyezni azonban, hogy a hivatal munkájának minősítésénél azt is figyelembe vették, de ott lényeges hibákat éveken keresztül nem tártak fel. A kezelők fegyelmetlensége is – a közvetlen vezetők következetes szigorúságával – megszűnt teljesen.

1959-ben dr. Dános István vezette a szemlét, ahol szintén 9 hibapont került bejegyzésre, így a hivatal újra négyes minősítést kapott. Ugyanez történt 1960-ban a távközlési szemlén is. Ekkor az ellenőrzést dr. Czirják László vezette, s 1961-ben sem állapítottak meg jelentős hibát. Zömében a távbeszélőjegyek „besorolása” és a távírdán a „szószám” megállapítása volt a jellemző hibapont. 1961 végén volt ismételten hivatali szemle. 9 hibapontot állapítottak meg. Annak vezetője dr. Hódi István volt, s az eredmény négyes (4), azaz „jó” lett.

Megjegyzendő, hogy a Megyei Hírlap osztályon (MEHIV), ahol Honti József volt a vezető, külön végezték az ellenőrzéseket, s azok nem kerültek feljegyzésre azokban az iratokban, ahol a hivatali szemlék, távközlési szemlék, vagy a városi hírlaposztály munkájával kapcsolatos ellenőrzések bejegyzésre kerültek, annak ellenére, hogy a megyei hivatalvezető volt felelős elsősorban a munkáért, és a MEHIV vezető beosztottként dolgozott, de megyei hatáskörrel.

1962-ben az igazgatósági ellenőrzés megállapításainak megszüntetését a Vezérigazgatóság ellenőrizte, majd a Vezérigazgatóság ellenőrzésének megállapításait az Igazgatóságnak kellett jelenteni. A Vezérigazgatóság részéről az ellenőrzést dr. Tordi László, dr. Csala János és Janovics György végezte, és amikor a Felsőfokú Tiszti Tanfolyamra jártam Budapestre (az előadóink a Vezérigazgatóság dolgozói voltak), örömmel hallottam, hogy a Békéscsaba 1. sz. Megyei Postahivatalra mindig szívesen emlékeztek vissza, mert ott mindig rendben voltak a lényeges dolgok, nem volt gond a munkavégzéssel.

1963-ban 13 hibapont volt az ellenőrzés alkalmával, de a hivatal minősítése 4-es (jó) volt ekkor is. Ebben az évben már az „Élüzem feltételek” teljesítését is ellenőrizték, ami azt jelenti, hogy a Postán is komolyan megindult a munkaversenymozgalom. Még ebben az évben volt távközlési szemle is, melynek a megállapítása

1 pont volt: a létszámi és műszaki nehézségek ellenére a rátermett vezetés eredményeképpen a helyközi kapcsolószolgálat kezelése dicséretes, állapította meg dr. Breznay Béla és Zádori Istvánné főtiszt.

Ezek aztán megismétlődtek 1964 évre vonatkoztatva is, sőt egészen 1970-ig. Legfeljebb az ellenőrzést végzők személyében történtek változások, hiszen a Szegedi Postaigazgatóságon is változtak a dolgozók, mert vagy nyugdíjba mentek, vagy más munkakörbe kerültek át. Pl. 1965-ben az ellenőrzést végzők között található Ákosi Imre főfelügyelő. Vele később, mint vezérigazgatósági dolgozóval hozott össze a sors, és nagyon szívesen beszélt a Szegedi Postaigazgatóságnál eltöltött időre, sőt Békéscsaba 1. sz. Megyei Postahivatal munkájára is emlékezett, amit mindig jónak értékeltek.

Feltétlenül meg kell említenem, hogy a szemleponatok (hibapontok) bejegyzése minden esetben úgy történt, hogy a megfelelő Postai Szabályzatok megfelelő pontjára hivatkoznak.

(...)

A lértak adták meg annak a lehetőségét, hogy a különböző hivataloknál végzett munkát a több mint 3200 postahivatalnál összehasonlíthassák. Természetesen voltak eltérések a kezeléseknél, mert a megyei hivataloknál 300–350 ember dolgozott, míg egy kishivatalnál 8–10 fő. Ezért voltak a posták osztályba sorolva: 1–6. osztályú hivatalok, illetve megyei postahivatalok voltak ebben az időben. Minél magasabb volt ez a besorolás, annál nagyobb volt a megterhelés, a felelősség a munkavégzés területén. Nehezebb volt összehangolni 30–40 fő munkáját, mint 2–3 ember munkavégzését.

Kis hivatalnál kezdtem a munkát Csanádapácán 1958-ban, és Békéscsaba 1. sz. postahivatalban még több mint 300 ember dolgozott, ahonnan nyugdíjba mentem 1990 végén. Azóta olyan átszervezések voltak a Magyar Posta Zrt.-nél, hogy már az történelem, ami ezelőtt 20–30 évvel volt. Nagyon nehéz megítélni, mi volt a jobb! Abban az időben, pl. ha egy táviratot 2 óra alatt nem kézbesítettek, akkor elmarasztalták a hivatalt. A régi, szigorú szabályzatokra akkor nagyon haragudott a postás társadalom, ma azt hiszem, sokan visszasírjuk, de nem csak mi, nyugdíjas postások, hanem azok az emberek is, akik igénybe veszik a Magyar Posta Zrt. szolgáltatásait. Ugyanis nem mindenki rendelkezik internettel vagy hordozható mobilkészülékkel, amivel bármikor elérheti a hozzátartozóit, vagy el tud intézni hivatalos dolgokat. A Posta mindig szolgáltatást végzett a lakosság részére!

A szemlekönyvi bejegyzésekben tallózva - általában 10–15 hibapont volt minden évben később is a hivatali szemle megállapítása, az eredmény pedig 4-es volt, azaz jó. Nem változott az eredmény annak ellenére sem, hogy 1971. április 1-én

a hivatal vezetését – Ferro Borbála hivatalvezető nyugdíjba vonulása miatt – Sándor János postafőfelügyelő vette át. Újházi László területi biztos működött közre az átadásban. Az 1971 júniusában tartott hivatali szemle továbbra is 4-re minősítette a hivatal munkáját. Sikerült ezt a szintet tartani, bár az 1970-es évek igen sok változást hoztak a hivatal életébe.

Ez idő alatt változott a hivatalvezető helyettes személye is, ezt a tevékenységet Békefi István főfelügyelő vette át. A hivatal az igazgatóságtól átvette a rendszeres helyettesek irányítását, amit a megye területén végzett. 1972-ben az általános előadói munkakör mellé „munkaügyi előadó” munkakört is bevezetettek, mert a szocialista munkaverseny átfogása, az új dolgozók alkalmazása az általános előadónak olyan plusz munkát jelentett, amit már egy ember nem tudott ellátni. Így viszont betegség, szabadság, egyéb távollét idején a két dolgozó egymást helyettesíteni tudta. 1978-tól újként jelentkezett a „hivatali oktatótiszt”, valamint az „általános osztályvezetői” munkakör, ami addig nem létezett. Közben a létszámbiány is sok gondot okozott, mert a fizetés alacsony volt, a fiatalok sokszor már csak „ugródeszkának” tekintették a postai munkát. A Magyar Nemzeti Bank és az Országos Takarékpénztár szívesen vette át a dolgozóinkat, hiszen a postán megtanulták a pontosságot, a pénzkezelés szabályait, így könnyebb volt betanítani őket a banki munkára.

1979. szeptember 10-én Sándor János, a postapalota utolsó postavezetője nyugdíjba vonult, s a hivatal vezetését Szántó István postatanácsos vette át. 1980 októberében dr. Balla Ferenc – a Szegedi Postaigazgatóság Ellenőrzési osztályvezetője – irányításával a hivatalt teljes átfogó ellenőrzés alá vonták. Sajnos, mivel ez nagyon mélyreható ellenőrzés volt, emellett nemrég álltak munkába új főpénztárosok és az új postaosztályvezető is, bizony a hivatal eredménye 3-as (közepes) lett. Nem tudtunk mást tenni, mint tudomásul venni a fennálló hiányosságokat, s mielőbb kiküszöbölni azokat. A munkavégzés javítása olyan jól sikerült, hogy 1982-ben végzett munkánk alapján 1983. május 1-jén megkaptuk a „Kiváló Hivatal” kitüntetést, s ez úgy fellelkesítette a dolgozókat, hogy az 1983-as munka alapján 1984-ben megisméltődött.

Emlékezés a Békéscsaba 1. sz. postahivatalban ellenőrzést végző igazgatósági és vezérigazgatósági dolgozókra

A postahivatalok munkáját váratlan ellenőrzéssel követték nyomon a vezető szerveink. Ők is emberek voltak, csak az volt a feladatuk, hogy a mi munkánkat ellenőrizzék, segítsék. Ezt a segítséget szó szerint értem, mert nemcsak a hibát vették

észre, de sok jóindulatú dolgozó volt közöttük, aki egyben azt is megmondta, hogyan lehet a hibákat legkönnyebben megszüntetni. A második világháború utáni ellenőrzést végző dolgozókról nem maradt fenn feljegyzés, amire hitelesen támaszkodhatnánk, de a régi nyugdíjasainktól még hallottunk róluk.

A Szegedi Postaigazgatóság dolgozói voltak: dr. Deák László, Csúri Sándor, Fábrián Gábor, dr. Csepi Lajos (1946), Király József, Elekes Károly, Kéry József, Ökrös Sándor, dr. Jakab Imre, Szabó Mátyás, Eördög László, Vojnár László, Székely Béla, dr. Dános István, (ekkor ő volt a Szegedi Postaigazgatóság vezetőhelyettese), dr. Szemerédy Lajos, dr. Hatvani Jenő, Ábrahám Imre, Hajdusák Ferenc, Farkas István, Szabó Károly, Haász Ferenc, Bachman Ferenc, Bihari István.

Ez idő alatt természetesen a Vezérigazgatóságtól is kaptunk ellenőrzéseket, a szemlekönyvi bejegyzések alapján néhányuk nevét megörökítettük: dr. Hortobágyi Ferenc, dr. Szőke Lajos, dr. Lendvay György, dr. Ramócsai László, Sándor Tibor, dr. Havas Ernőné, dr. Lantos Ferenc, dr. Makrai István, Bodnár László.

Később, az '50-es években már a Vezérigazgatóság ritkította ellenőrzéseit, tekintettel arra, hogy a megyeszékhelyeken lévő postahivatalok Megyei Hivatalokká lettek átminősítve, a megye területén lévő ellenőrzési hatáskörrel megbízva. Ennek következtében a vezérigazgatósági látogatások inkább csak látogatások voltak, ellenőrzést csak nagyon különleges esetben végeztek, s elsősorban a megyei hivatalvezető munkáját figyelték. A dolgozókkal nem találkoztak, s az észrevételeket elsősorban az Igazgatósággal közölték.

Az Igazgatóság Ellenőrzési Osztályán dolgozókat az idősebb postás nyugdíjasok személyesen ismerték. Az ott dolgozó néhány szaktársunkra emlékezünk az alábbi felsorolással: Ács Sánta Sándor, dr. Hódi István, Kastóczy József, dr. Czirják László, dr. Marosváry Vilmos, Kónya Imréné, dr. Bán Ferencné, Újházi László, Dorogi Lajos, Dózsa Mihály bizottságvezető (1956–1966), MEHIV ellenőr: Kónya Imréné hírlap osztályvezető (1961), dr. Csepi Lajos (a Szegedi Postaigazgatóság Postaosztályvezetője, 1966–1978-ig bizottságvezető), 1978-tól dr. Balla Ferenc az Ellenőrzési osztály vezetője, bizottságvezető.

A bizottságvezetők általában éveken keresztül nem változtak. Változott viszont a beosztottak személye. A bizottsági tagok a következők voltak általában: Bárdos Jenő, Ákosi Imre, Szilárd László, dr. Szűcs Tibor, Szabó Béla, Tóth József, Veres István, Bencsik Imre, Túri István, dr. Sipos József, Pataki József, dr. Józsa Gyula, Molnár Károly, Lóczi János, Szitás István, Hajnal Lászlóné, Lakatos Albert, és még sokan mások, akik kimaradtak a névsorból.

Igyekszünk valóban csak a szépre emlékezni, még akkor is, ha néha-néha úgy éreztük, hogy az a hibapont, nem is volt „igazán” hibapont.

Békés megye területi biztosai: Tóth József, Újházi László, Bencsik Imre, Oláh Sándor, Pécs László, Kovácsné Figus Éva, Püski Tamás, Kovács László, Dalicsék Béla, Kőszegi István, Dányi László, Kissné Seres Mónika.

Az ellenőrzések céljaként az alábbi ellenőrzéseket végezte a megbízott személy: pénzkezelési ellenőrzés, általános kezelési ellenőrzés, hivatali szemle, kezelési ellenőrzés, postaszemle, céll ellenőrzés, rendszeres helyettes ellenőrzés.

2004-től más elnevezéssel: minőség általános ellenőrzése, vizsgálat, minőség részleges ellenőrzése, küldemény- és kezelésbiztonsági céll ellenőrzés. Az új típusú lap a szemlekönyvekben: céll ellenőrzési lap minőség ellenőrzéséhez.

3. B) 2.

Emlékek a postapalotában töltött évekről

1958 őszén egy év bentlakásos, szegedi segédtszti tanfolyam elvégzése után kezdtem dolgozni. Akkor még az emeleten, a későbbi átalakítás után a távirda helyén volt a kultúrterem, amelynek a végében volt kialakítva egy kis színpad, ahol a postás színjátszókör fellépett és gyakorolt.

Ebben a teremben rendezték meg a jeles társadalmi ünnepeket, megemlékezéseket. Télen teadélutánokat szerveztek házi süteményekkel. Mi, fiatalok szolgáltuk fel a citromos teát és a süteményeket. Szilveszteri mulatságot is tartottak többször az itt dolgozók. Abban a helyiségben gyakorolt az akkor még működő Postás zenekar, ami később összeolvadt a Vasutas zenekarral. Tagja volt többek között Gellért Zsigmond, Pusztai István, Erdélyi András.

A színpadra kihelyezett zárható állványra volt elhelyezve az első televízióképszülék, amit csak az arra kijelölt személyzet kezelhetett. Akkor még csak egy csatorna volt, és hétfői napon adásszünet.

A május elsejei felvonulásokon a postás dolgozók is részt vettek.. A Postás zenekar játszott, méghozzá a „Radeczky Marsch”-ot. A felvonulás után az udvaron raktuk le a táblákat és a zászlókat, ahol Máténé Marika és társai friss lángossal várták az érkezőket.

Nyilas József területi oktatótisztt (...) tartotta a segédtszti felkészítőket a szegedi bentlakásos tanfolyamok előtt, a szakma ifjú mesterei versenyekre. Itt kaptak oktatást a Békéscsabáról és a megyéből jelentkező szakképzettség nélküliek, akik tiszti és kézbesítői munkakörben dolgoztak. Az oktatás vizsgával zárult, és szakképesítést adott a munkakörükre.

Lejegyezte: Rung Józsefné Takács Mária (2017. január 26.)

3. B) 3.

Szocialista brigádok a békéscsabai postán

Áchim L. András Szoc. Brigád: Általános osztály
Ezermester Szoc. Brigád: Általános osztály
Egyetértés Brigád: Kézbesítő osztály
Graham Bell Brigád: Távközlési osztály, ifjúsági
Hámán Kató Brigád: Városi Hírlap osztály, kézbesítők
Kongresszusi Szoc. Brigád: Kézbesítő osztály
Martos Flóra Szoc. Brigád: Távközlési osztály
Március 15. Brigád: Kézbesítő osztály
Puskás Tivadar Szoc. Brigád: Távközlési osztály, távírda
Ságvári Endre Szoc. Brigád: Postaosztály
Szputnyik Szoc. Brigád: Megyei Hírlap osztály
Valentyina Tyereskova Szoc. Brigád: Városi Hírlap osztály

3. B) 4.

Ifjúsági Brigád, kézbesítő osztály

A munkaverseny- mozgalomból nőttek ki a különböző hivatal-, igazgatósági-, illetve országos egyéni versenyek. Ilyen volt a „Szakma Ifjú Mestere”, amit évenként szinte minden munkakörben megtartottak. A brigádtagok részére az ezen való részvétel feltétlenül szerepelt a felajánlásokban, amennyiben az életkor megfelelő volt. Érdekességként: volt olyan verseny is, hogy „Ki tud többet a Szovjetunióról?”.

A munkával közvetlenül összefüggött a Kiváló Hivatal verseny. Itt azonos osztályba sorolt hivatalok versenyeztek éves szinten a kitüntetésért, ami egyben anyagi juttatással is járt. A hivatalnál a brigádok felajánlásai elsősorban a munka panaszmentes végzésére, a társadalmi munkára és a közös rendezvényeken való megjelenésre irányultak. A hivatalvezetés (szakmai, párt, KISZ, szakszervezet) támaszkodott is a brigádok munkájára, illetve a mozgósításukra.

Így alakult ki egy „mag” a hivatalnál, aminek résztvevői nemcsak a brigádtagokat mozgósították, ha valamilyen megmozdulás volt, hanem a posta dolgozóit is. Ezen már nem csak brigádtagok vettek részt, hanem a többi kolléga is, akik egy-egy rendezvényen, kiránduláson ott voltak. Így tudtuk a hivatal dolgozóit bevonni a közösségi életbe, ami példamutató lett.

Volt olyan évünk, amikor februárban farsangi postás bál volt, márciusban nőnap, májusban és júniusban belföldi kirándulás közösen a megyében lévő kis hivatalokkal

(3 autóbusz indult Hajdúszoboszlóra). Szeptemberben ugyancsak belföldi kirándulás, valamint barátságos focimérkőzés a Szegedi Postaigazgatóság dolgozóival Békéscsabán. Októberben nyugdíjastalálkozó, egyben nyugdíjasbúcsúztató. Ez nagyon igénybe vette a szervezőket, s igyekeztünk úgy összehozni ezeket a rendezvényeket, hogy egyszerre ne jelentkezzen ilyen sok szervezési munka. Még férfinapot is tartottunk.

Nem kapcsolódik közvetlenül a brigádmunkához, de feladata volt a megyei hivatal szakszervezeti bizottságának, hogy részt vegyen a Szakszervezetek Megyei Tanácsa által szervezett Rehabilitációs bizottság munkájában, ahol a csökkent munkaképességű dolgozóknak igyekeztünk munkát találni. Ugyanilyen feladata volt az is, hogy az alacsony nyugdíjjal rendelkező nyugdíjasainknak megyei szinten rendkívüli nyugdíjmelést javasoljunk, s öt év alatt kb. 90–95 fő nyugdíjasunkat sikerült soron kívüli nyugdíjmelésben részesítenünk. (...)

A vöröskeresztes szervezetünk minden évben megszervezte a nők részére a rákszűrést, sőt a középvezetők részére vöröskeresztes tanfolyamot szervezett, ahol megtanultuk az elsősegélynyújtás minden feladatát, amíg a beteghez orvos nem érkezik.

Nem csak a brigádmozgalom fejlődött, a hivatalnál a közösségi élet is példamutató volt. Tartottunk dolgozóink részére névadóünnepséget Kotroczó Dezső és Voják Éva gyermekének, Zsoltnak születése alkalmából, de rendeztünk kézimunkakiállítást, varrótanfolyamot is. Csarejs János csorvási születésű dolgozónk⁸⁵ remekül festett, részére képkiallítást rendeztünk, amit Ezüst György festőművész nyitott meg. Békéscsabai Postás Színjátszókör is működött, néhányan a tagok

⁸⁵ Csarejs János szakmai életútja során a Magyar Posta Vezérigazgatóság Pénzforgalmi Osztályára került, ahol a kor követelményeinek megfelelő legkorszerűbb pénzforgalmi termékek bevezetésén dolgozik a mai napig is. Az első bevezető oktatásokat mindig ő tartotta, de soha nem szakadt el Békéscsabától. Postai munkájáról a Múltidéző 3. kiadványban írja a csekkforgalomról: "Az új csekket (készpénzátutalási megbízást) én terveztem az informatikai feldolgozó rendszer követelményei szerint." „Első nagy munkám a pénztárszámadás évszázados hagyományának a feladása és a Napi Pénztárjelentés (ez a nyomtatványrendszer), valamint a Napi Elszámolási rendszer (ez az adatfeldolgozás) megalkotása és annak bevezetése. A szervezésben olyannyira szabad kezet kaptam, hogy minden eszköz a rendelkezésemre állt, és meghozhattam a döntést." Miskolcon a Postások Szakmai Egyesülete szervezésében 2015. február 7-én mutatta be legújabb fejlesztését a ma már pénzforgalmi technológiai és fejlesztési osztályvezető: „Csekkautomata a Postán” c. előadásában, amely az eszközök telepítésével egy időben ismertette ezt a XXI. századi megoldást. (HUGYECZ Györgyné-NYEMCSOK Pál-CSAREJS János-GÁSPÁRNÉ MEGYERI Teréz. 2015 Emlékek a 150 éves csorvási posta életéből. LOVÁSZI. József szerk. Múltidéző 3. Tanulmányok és visszaemlékezések a dél-alföldi postaszolgálat történetéből. Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány Szentes 323-335., <http://www.psze.info> - 2017-09-27)

közül: Leszkó György, Budai Mihályné Valastyán Ilona, Bukris Vincéné Schneider Emma, Gaburek Károly, Békefi István, Gábor Károlyné, Liker Mihály.

Berekméri Zoltán a postai munkaviszonya közben világhírű fotóművész lett.⁸⁶ A megyében több postán felléptek, és bemutatták a darabokat. Vagy itt van az a Békefi István, aki operettdalokat énekelt. Gaburek Károly csabai születésű festőművész is tagja volt a békéscsabai postás színjátszókörnek. A szakszervezetnek volt fotolabor – és asztalitenisz – felszerelése, sőt még biliárdasztala is. Időnként ezeket is igénybe lehetett venni.

Sajnos ezek fogyóeszközök voltak, s miután a szakszervezettől megvonták a befolyt tagdíjak 40%-át, amit be kellett fizetni a központ számlájára, nem maradt annyi anyagi fedezet, hogy ezek javításáról gondoskodjunk, s le kellett selejtezni, újat venni pedig nem volt miből. A befizetett 40%-ból épült egy postásüdülő Balatonalmádiban, amit a szakszervezeti tagok befizetett tagsági díja finanszírozott. Az üdülőben a postás dolgozók és a postás nyugdíjasok folyamatosan pihenthetnek, üdülhetnek.

Lejegyezte: Fodor Ferencné Csepregi Etelka, a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub tagja. (2009. szeptember 3.)

3. B) 5.

Nemcsak dolgoztunk, a sportra is jutott idő

A Közgazdasági Technikum harmadik osztályának elvégzése után, 1965 nyarán alkalmi munkát kerestem Békéscsabán, számolván egy kis mellékes zsebpénzre, ami majd a következő tanévben „kitart” az érettségig.

Akkor még nem volt munkaügyi központ, minden munkával kapcsolatos információt a Városi Tanácsnál lehetett beszerezni. Ott tanácsolták, hogy próbáljam meg a Postánál, hátha van idénymunkára felvétel.

⁸⁶ Ő és Gellért Géza, a békéscsabai 1. sz. posta munkatársai tagjai voltak a II. világháborút követően az Aurora-körnek, mindketten szívesen fotóztak. 1945-ben a kör kiállítást rendezett, ahol Berekméri első, Gellért Géza harmadik díjat nyert. A postások a csabai bábjátásban is képviseltették magukat. Ilyen volt az a Gellért Erzsébet, akinek vezetésével alakult meg a Napsugár Bábegyüttes 1949. szeptember 9-én. Aztán a városvezetés javaslatára 1952-ben a Postás Szakszervezet vette át ezt az akkor még csak nőkből álló csoportot. Ekkor is jelentek meg az első férfi bábosok, köztük Lenkefi Konrád, aki a távközlési szolgáltatás dolgozója volt, és aki később bábtervező és - készítő iparművész lett, nemzetközileg is elismert bábjátékos. (SASS Ervin. 1998. Fotográfusok és mozisok. KÄFER István, KÖTELES Lajos szerk. A művelődés évszázadai Békéscsabán. Békéscsaba Megyei Jogú Város, Békéscsaba. 483-505., Balog Zsuzsanna. 1998. A bábjátás. uo. 728-740.)

Elmentem az akkor még István király tér 1. szám alatt üzemelő 1. sz. Posta-hivatalhoz. A hivatalvezető meghallgatott, kikérdezett és sikerült másfél hónapra táviratkézbésítői munkát kapnom.

Első munkanapjaim után – emlékezetem szerint – talán az akkor főpénztárosként dolgozó Bukris Vince szólított meg, nem szoktam-e focizni? Elmondta, hogy a postának nagypályás focicsapata van, és elkelne egy kis „frissítés”. Mivel az érvényes „sportorvosim” megvolt a Vörös Meteorban való kézilabdázás miatt, nem volt akadály a „bemutatkozásnak”. Ez két mérkőzésen meg is történt egy-egy negyedóra időtartamra.

A nyári szünet hamar eltelt, és én már augusztus 15-én befejeztem postai pályafutásomat, ezzel együtt a postás focistákkal is megszűnt a kapcsolatom. Akkor még nem tudtam, hogy egy év múlva újra ott lehetek, és 41 évi postai munkaviszony után attól a szolgáltató cégtől megyek nyugdíjba, ahol a munka mellett megszámlálhatatlan szabadidős élmény, sportesemény, sztori tevékeny részese lehetek.

1966-ban, érettségi után – mivel az előző évben a postán eltöltött hat hét mély nyomot hagyott bennem – jelentkeztem az akkori hivatalvezetőnél, Ferro Borbálánál, munkavégzésre. Valakinek a születési szabadsága idejére szerződéssel alkalmaztak. Fiatal voltam, minden érdekelt. A sport irányába is nyitott voltam, hiszen már volt „múltam”. Emlékezetem szerint abban az időben a kollektíva is sokkal egységesebb, összeforrottabb volt, mint a mai időben. Ahhoz, hogy egyenrangúnak tekintsék az újonnan érkezőt, meg kellett szenvedni. A sport terén is így volt ez.

A sporttevékenységet Szénási András hivatalvezető-helyettes fogta össze. A futballcsapat mellett női kézilabdacsapata is volt a Békéscsaba 1. postának. Sajnos az feloszlott, hiszen a lányok sorra férjhez mentek, és utánpótlás nemigen volt.

A férfi nagypályás focicsapat a körzeti bajnokságban szerepelt. Közéjük sikerült beépülni. Akkor még közlekedési eszközként csak a kerékpár jöhetett szóba. Azzal mentünk focizni Gerlára, Telekgerendásra, Szabadkígyósra. A csapat trénerre, egyben akkori kapusa Kopcsák Gyula volt. Az edzéseket munkaidő után a Megyei Tanács tüzfala, a József Attila utca, a teherforgalmi nagykapu és az akkori Körzetmesterség között elterülő udvari részen tartottuk. A szerelésünkből a mezt és a cipőt (stopli is volt valamikor rajta, csak lekopott, újra meg nem volt pénze a csapatot támogató szakszervezetnek) kaptuk. A mérkőzések vasárnap voltak. (Akkor még a szombat teljes munkanap volt.) Sok kellemes emlék fűződik ehhez az időszakhoz. Voltak meleg helyzetek (tégladarabokkal dobálták Telekgerendáson a kapusunkat mérkőzés közben, többször jöttünk koromsötétben kivilágítatlan kerékpárral vidékről haza, és az út sem volt elég széles), szóval eseménydús vasárnapokat éltünk meg.

43 év távlatából mindenképpen meg kívánom említeni az utókornak az akkori csapat gerincét alkotó postásokat. Tisztelettel és szeretettel emlékezek Kopcsák Gyulára, Darida Lajosra, Veszélka Jánosra, Knyihár (zöldséges) Jánosra, Bukris Vincére, Briezsnik Jánosra. Sajnos több nevet már elfelejtettem, ezért elnézést kérek. Azt már említettem, hogy a csapatot a szakszervezet támogatta, de mindenképpen meg kell említeni egy nem postás, de szívvel-lélekkel a csapatért élő játékosunkat, aki mint csapatkapitány, egyben középhátvéd, címfestő kisiparosként sokszor anyagilag is támogatta bennünket. (Ő fizette a legtöbb sört a meccsek után, AMO szappant vett, ami abban az időben egyedüli márkának számított.) Ő volt Szabó Zoltán, aki a Lenin u. 14. szám alatt lakott. Azt már én is csak hallo-másból tudom, hogy az a csapat 1962-ben edzőmérkőzésen megverte az Előret és a VTSK-t is.

Ferro Borbála után Sándor János lett a hivatalvezető, aki sport-, elsősorban labdarúgást szerető vezető volt nyugdíjba vonulásáig. Ha egészségi állapota engedné, talán még most, 2009-ben is kijárna az Előre meccsekre.

A határőrséghez való bevonulásom miatt egy időre a munkaviszonyom és a sporttal való kapcsolatom is megszűnt. Leszerelés után segédtsízi tanfolyam, egy év a 2. Postán, majd újra a Békéscsaba 1. posta következett, most már végérvényesen.

1971-re a nagypályás csapat feloszlott, de a „mag” tovább folytatta kispályás városi bajnokság keretében. Nem dicsekedhettünk kimagasló eredményekkel, de több-kevesebb sikerélményünk mindig volt. Akkor még a Posta hírközlési tevékenységet folytatott, tehát a forgalom mellett a műszak is szorosan együtt volt helyileg és szervezetileg is az István király téren. (...) A csapat is közös volt.

A munka mellett a szabadidő hasznos eltöltésének velejárója volt a minden évben megrendezett postán belüli kispályás torna. A résztvevők: 1 Posta, Műszak, Postagarázs, 2. Posta. Ez a tömegeket megmozgató rendezvénysorozat a postaforgalom és a műszak különválását követően pár év után megszűnt. Az 1980-as évek közepétől csak a 2. Postával volt tömegsport jellegű focirendezvényünk. A támogatást továbbra is a szakszervezet biztosította, Fodor Ferencné SZB titkár vezetésével.

1979-ben új épületbe, a Szabadság tér 1–3. alá költöztünk, Sándor János nyugdíjba vonult, utódja a hivatalvezetői székben Szántó István lett. A kispályás csapatunk tovább szerepelt a városi bajnokságban, a csapatot forgalmi, műszaki dolgozók és kívülállók alkották. A teljesség igénye nélkül egy-két név: Havrán József, Nagy Lajos, Botyánszki Mátyás, Várnai Béla, Fűri Mihály, Eperjesi Mihály, Maróti László.

Pontosán nem emlékszem, de a 80-as évek vége felé egy új, évente egyszer megrendezett, de annál inkább presztízsnak számító focirendezvény is született, mely, még ha akadozva is, de napjainkban is tart. Ez a Békéscsaba–Szeged nagypályás mérkőzés, későbbiekben Békés megye–Csongrád megye öregfiúk mérkőzés. Egyik évben Szegeden, másik évben Békéscsabán, majd Békés megye egyéb településein. Akik részesei lehettünk, sok-sok emléket őrzünk e bulikról. Szikrázó összecsapások, „eladott mérkőzések”, TSZB titkárinzultálás stb. Olyan is volt, hogy a szegedieket a szokásos vacsora elfogyasztása után fő szervezőnk megkérte, hogy fizessék ki Békéscsabán, mint vendégek az általuk elfogyasztottakat.

A negyvenegy év alatt megtörténtek közül sportvonatkozásban talán ez volt a legsúlyenteljesebb „esemény” életemben: Az 1990-ben bekövetkezett rendszer-váltás megítélésem szerint tönkretette a munkahelyi közösségeket... Ez a munkahelyi sportrendezvényekre, sportéletre is igaz. A Békéscsaba 1. postánál is megszűnt a kispályás csapat. A szakszervezet által Szegeden megrendezett Területi Postás sportnap maradt csak. Még szerencse, hogy a Békéscsaba 1. posta Körzeti Szakszervezeti Bizottságának – Marosvölgyi Károlyné személyében – olyan titkára volt, aki teljes odaadással, nagy lelkesedéssel igyekezett a megmaradt tagságot együtt tartani, mozgósítani és programokat szervezni részünkre.

A szabadidő hasznos eltöltésére általa szervezett kirándulások, színházlátogatás, sportrendezvények egyértelműen bizonyították, hogy volt még igény az évtizedeken át megszokott és jól bevált sémákra. Ez mára sajnos szinte teljesen megszűnt. Az okok keresése nem feladatom. Én csupán az elmúlt negyvenegynéhány év sporttörténeseit kívántam feleleveníteni, mielőtt a teljes feledés homályába merülnének.

Tisztelet az egykori sporttársaknak, akikkel felejthetetlen éveket töltöttünk a focipályán, majd a zöldasztal mellett, akik akkor is úgy érezték, szükségük volt egymásra, az együtt töltött napokra, órákra.

Lejegyezte: Kotroczó Dezső nyugdíjas postavezető-helyettes. (2009. január 27.)

3. B) 6.

Sándor János, a postapalota utolsó postavezetője (1971–1979 között)

Vezető úrnak történetét hiteles forrásból tárom az olvasóközönség elé. Hiszen életútját 2008-ban megosztotta velem, és értékes dokumentumokat is rendelkezésemre bocsátott.

Sándor János 1919. június 27-én született Vésztőn, az érettségi vizsgát Szeghalmon a Péter András Reálgimnáziumban szerezte. Postai munkaviszonyát szülővárosában kezdte 1938-ban, és Békéscsabán fejezte be 1979-ben, nyugdíjazásakor. 1940-ben Erdélybe vezényelték Nagyderzsidára postavezetőnek, majd a szörnyű katonai évek következtek 1941–1946 között. Sok viszontagságot élt át ezalatt: 1943-ban leszerelt, de négy hónap után az orosz frontra vitték. Aztán 1945 májusában Ausztria területén amerikai hadifogságba került, ahonnan egy év után szabadult. Közben házasságot kötött a sarkadi Bondár Irénnel 1945. április 18-án, Ausztriában egy fenyveserdőben, ami katonai esküvőként zajlott. Ezt hivatalosan meg kellett erősíteni Vésztőn 1946. augusztus 30-án, a hazatérésük után. Élete során több katonai kitüntetést kapott.

1946 áprilisában tért vissza Vésztőre, és folytatta a postai munkát: Szeghalmon postavezető-helyettesként, majd Vésztőn és Gyulán postavezetőként dolgozott. Békéscsaba 1. sz. postahivatalban, a postapalota épületében 1958. június 28–1979. szeptember 10-ig, nyugdíjba vonulásáig különböző munkakörökben, 1971–1979-ig pedig postavezetőként tevékenykedett. Élete során elvégezte a postás szakmához tartozó postakiadói, postatiszti tanfolyamokat, folyamatosan képezte magát, társadalmi munkássága miatt is nagyra becsülték. Számtalan kitüntetést kapott, a legmagasabb, miniszteri kitüntetést 1973-ban vette át. Feladatvégzését a fegyelmesség, a szolgálatói alázat, a nagyfokú szabálykövetés, az igényesség, a munkatársai felé tartott tisztelet és megbecsülés jellemezte.

Amikor Sándor János 1979. szeptember 10-én nyugállományba vonult, a posta vezetését Szántó István postatanácsos vette át. Sándor János sajnos már nem lehet köztünk, Békéscsabán hunyt el 2009. augusztus. 19-én. Temetésén a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub tagjai, valamint az aktív dolgozók is részt vettek, kegyelettel emlékeztünk és emlékezünk rá mind a mai napig.

Felesége postai dolgozóként kísérte végig férje életútját és segítette a szakmai pályán. Békéscsaba 1. sz. postán nagybani értékcikk kezelő munkakört látott el, illetve mint postafőellenőr dolgozott. 2017 nyarán köszöntöttük a 95. éves születésnapján!

Lejegyezte: Ogrincs Pálné (2017)

3. B) 7.

Visszaemlékezések a területi oktatótisztekre

A szakmai oktatás két szintre tagozódott: magasabb rendű területi oktatótiszti és helyi szintű hivatali oktatótiszt munkakörökre.

Területi oktatótiszti munkakört látott el: Kovács Imre, Nyilas József, Tóth László, Ogrincs Pálné. Az 1950-es évek elején ezt a feladatot Nyilas József szaktárs töltötte be, akit már sajnos nincs lehetőségünk munkájáról megkérdezni. Akkor még felvételizni kellett, ha valaki a postán akart dolgozni, s így arra emlékszem, hogy 1957-ben, amikor forgalmi gyakornok lettem, a felvételi vizsgán már ott volt, és nagyon szigorú volt.

Természetesen a felvételi vizsgán a Szegedi Postaigazgatóság oktatási csoportjának tagjai is részt vettek, s volt bizony olyan felvételiző, aki nem felelt meg a követelményeknek. Természetesen ez nem csak Nyilas szaktárson múlt.

A megyei oktatótisztek feladata a különböző tanfolyamok szervezése volt, továbbá a hallgatók ellenőrzése a gyakorlat alatt, véleményadás a hallgatók szakmai és az ügyfelekkel való foglalkozásról az Igazgatóság felé, s ennek alapján kerültek ki a hivatalokhoz a végzett hallgatók. Emlékezetünk szerint 1961–62-ben Nyilas József elkerült Békéscsabáról, s helyébe Kovács Imre lépett. Ő csak pár évig dolgozott oktatótisztként.

1967-ben hivatalvezetőnek áthelyezték Orosháza 1. sz. postához. Nyilas József újra megyei oktatótiszt lett. Egészen 1967-től 1981-ig töltötte be ezt a munkakört, s ekkor ment nyugdíjba. Nyugdíjazása után a feladatát Tóth László vette át, aki 1985-ben ajánlatot kapott a Szegedi Postaigazgatóságtól más munkakör betöltésére. Ezért újabb megyei oktatótiszt kinevezésére került sor Ogrincs Pálné személyében, aki addig a rendszeres helyettesek munkáját irányította Békéscsaba 1. sz. postahivatalában. Átszervezés miatt 2008-ban munkaköre – nyugdíjba vonulása után – betöltetlen maradt.

Hivatali oktatótiszti munkakör bevezetése Békéscsaba 1. Megyei Postahivatalnál

A munkakör bevezetésének szükségességét a Sarkadi Gimnáziumban beindított Postaforgalmi Szakközépiskolai tagozat létrehozása indokolta, s a Békéscsaba 1. postahivatal gyakorló hivatalként lett kijelölve ennek következtében, ahol minden nyáron több diákot is fogadnunk kellett gyakorlatra. Sarkadon a képzés az 1976/77-es tanévben indult, igazgatóhelyettesként Vass András hivatalvezető

került át az iskolába, de a postai oktatás még nem volt teljesen megoldott. Ezért Békéscsaba 1. postahivatalból Békefi Istvánt, Kotroczó Dezsőt és Fodor Ferencnének iskolázták be az oktatótiszti tanfolyamra.

Békefi István és Kotroczó Dezső óraadó tanárként vett részt Sarkadon, Fodor Ferencné pedig a békéscsabai 1. sz. postán hivatali oktatótisztként is oktatott az 1978/79-es tanévtől. A hivatali oktatótiszt feladata volt a szakképzetlen dolgozók levelező oktatása alsó és középfokú tanfolyamokon.

A hivatali oktatótiszt nagyon sok segítséget kapott a Szegedi Postaigazgatóság Oktatási csoportjától. (Ki kell emelnem Komócsinné Rózsika néni, Kemenesi Piroska, dr. Balla Ferencné, Nagy Istvánné és a megyei oktatótisztek segítségét.) Fodor Ferencné három tanévet tanított, de más munkakörbe helyezték. Így Romhányi Istvánné vette át a feladatot. Ő későbbi egészségi állapota miatt nyugdíjba került, helyette újabb hivatali oktatótisztet neveztek Bíró Ilona személyében, aki az 1981/82-estől az 1988/89-es tanévig végezte ezt a munkát. Bíró Ilona Nagyszénáson postavezetői feladatot látott el a továbbiakban, utóda Kása Józsefné lett.

Átszervezés miatt a munkakör 2004-ben megszűnt, az oktatás újra átkerült teljes egészében a megyei oktatótisztek feladatai közé, illetve a Szegedi Postaigazgatóság Oktatási csoportjához. Napjainkban nincs hivatali oktatótiszt munkakör, a betanításoka, új és ismétlődő oktatásokat az osztályvezetők és a csoportvezetők végzik.

Lejegyezte: Fodor Ferencné

3. B) 8.

Emlékek a hírlapterjesztésről, a MEHIV

1950-ben a Magyar Posta átvette a hírlapterjesztést Békéscsabán is. A megyei hatáskörrel ellátott hírlapiroda Békéscsaba 1. számú posta szervezeti egységébe tartozott, de nem az István király téri postapalotában volt a székhelye. A Megyei Hírlaposztály első állomáshelye a régi Tanácsköztársaság útján (ma: Andrássy út), a régi Sebes György Közgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola (ma ez a BSzC Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakgimnáziuma) és a mai Univerzál Áruház épületének Andrássy út–Irányi utca kereszteződése között volt. Innen költözött át az akkor véglegesnek mondható épületbe, az akkori Lenin út 6. ma Baross út 6. szám alá. Itt üzemelt a MEHIV⁸⁷ saját vezetővel, helyettesekkel,

⁸⁷ Megyei Hírlap Hivatal. Megyei hatáskörrel ellátott hírlapiroda.

számadásellenőrökkel, piackutatóval, szervezőkkel, lapleghívóval, expeditőrökkel, remittendaraktárosokkal 1979 őszéig. A ma is meglévő épület első három ablakának a szobái voltak az irodák.

A kezdetektől 1977-ig Honti József volt a MEHIV vezetője. Helyettese Pilisi Zsuzsanna, aki később az 1-es postán a főnöki irodában dolgozott tovább, helyette Bakai Sándort nevezték ki helyettesnek.

Lapleghívó: Krajcsó Pálné (később Kecskemétre került), őt követte Marosvölgyi Károlyné.

Hírlapszámadás-ellenőrök: Kiss Lászlóné, Plesovszki Judit, Bondár Erzsébet (Budapestre költözött), a munkakörét Budai Mihályné töltötte be a továbbiakban, Szabó Józsefné, Árgyelán Jánosné, Dávid Andrásné, 1963-tól Szőke Zsuzsanna, 1967-től Tövisháti Fűfa Márta, Kovács Éva.

Piackutató: Szőke Zsuzsanna.

Szervezők: Nagy Lajos, Garai Béla (orosházi lakos), Leszko György, Kurilla Gyula, Tövisháti Lajos, Szántó István.

Raktáros: Mezővári András, Kertész Imre.

Expeditőr: Zleovszki Mihály, Zleovszki János.

Honti József a betegsége miatt nem dolgozhatott, a vezetői állást 1978–1979-ig Szántó István kapta meg. Bakai Sándor halála után Szőke Zsuzsanna vette át a munkakört.

Remittenda raktáros: Mezővári András, Kertész Imre és 4 órában Bottó János.

Ideiglenesen pár hónapig Békefi Istvánné (külföldi számadáskészítő munkakörben), Monostori Józsefné (Kiss Lászlóné távolléte idejére) hírlapszámadás-ellenőr munkakörben dolgoztak.

A Szputnyik Szocialista Brigád vezetője: Leszko György, később Dávid Andrásné lett.

Gépkocsivezető: Pribojszki Pál.

1979 őszén, a Szabadság téri új posta épületébe, a II. bejárat emeleti szintjére költöztek a MEHIV dolgozói, ahol a hivatalvezető és a helyettese irodáinak a folytatásaként foglalták el a munkahelyeket. 1979. szeptember 11-től Szántó Istvánt kinevezték a nyugdíjba vonuló Sándor János postavezető utódjaként a békéscsabai 1. sz. postavezetőjévé.

1979. szeptember 21-től a MEHIV-vezető munkakör ellátására Gátszegi Ferenc kapott megbízást. A Szabadság-téri postára költözött, s vele Szőke Zsuzsanna, Tövisháti Fűfa Márta, Budai Mihályné, Marosvölgyi Károlyné, Plesovszki Judit, Árgyelán Jánosné, Dávid Andrásné, Kertész Imre. 1979 után Kapás Józsefné (Véha Mária), Bugjó Péterné, Vizsnyai Borbála, Hodozsó Mária.

*Remittenda raktárosként Zátonyi János dolgozott Kertész Imrével.
Szervezőként Bukris Vince és Kovács Sándor, Kapossy Gábor kapott megbízást.*

Lejegyezte: Szőke Zsuzsanna (2017. július)

3. B) 9.

A munkaerőgazdálkodással kapcsolatos munkavégzés

Postai munkámat Békéscsaba 1. Megyei Postahivatalban 1960. július 1-jén kezdtem a Távközlési Osztályon. Innen 1970-ben kerültem át a Postaosztályra a főpénztárba, pénztári tiszti beosztásba.

Az 1950-es évektől Békéscsaba város erős ipari fejlődésnek indult. A vonzókörzetében a termelőszövetkezeti munka helyett inkább az ipari munkát választották, ami azzal járt, hogy az 1960-as évek végére már három lakótelep építése folyt (Kazinczy, Mokry, Lencsési). Természetesen a város más területén is folytak építkezések. (Ez azért lényeges, mert 1970-re a város lakosainak száma elérte a 75.000 főt.)

Ennek következménye, hogy az 1. sz. postahivatalt bővíteni kellett, annak ellenére, hogy a 2. sz. pályaudvari postahivatal is üzemelt, és Erzsébethelyen is megnyílt már régen a 3-as posta. Az 1-esnek a bővítése főleg létszámemeléssel történt az 1960–70-es évek elején, tekintettel arra, hogy a kézbesítő hivatal is az volt, ugyanakkor itt történt a küldemények feladásának is a zöme. 1972-ig az általános előadó (Pilisi Zsuzsa) látta el az összes adminisztrációs munkát, ami a hivatal működésével kapcsolatos volt, de ez akkorra már úgy felszaporodott, hogy egy ember képtelen volt ellátni.

1972-ben befejeztem a Felsőfokú Tiszti Tanfolyamot, s ekkor, 1972. július 16-tól munkaügyi előadó munkakörbe helyeztek át. Munkaköri feladataim közé tartozott a már a hivatalnál dolgozók nyilvántartólapjainak naprakész vezetése. Ebben az időben minden dolgozóról ki volt töltve egy nyilvántartás, amin minden személyes adata szerepelt, s ezt napra készen kellett tartani, mert soha nem lehetett tudni, mikor kapunk a Szegedi Postaigazgatóságtól ellenőrzést. Ez úgy zajlott le, hogy ugyanazok az adatok náluk is szerepeltek ugyanolyan nyilvántartólapon, s ha pl. nálam nem segédellenőr volt feltüntetve rangként, vagy nem azonos rang és munkaköri bér került feljegyzésre, bizony ez már hiba lett volna. (Szabó Béla szaktárs, a Postaigazgatóság munkaügyi ellenőre ezt már hibapontnak írta volna be.)

Az új dolgozók felvételével kapcsolatos adminisztratív tevékenység során hét nyomtatványt kellett kitöltenem. Ami nem volt egyszerű, hiszen mindent a régi

hagyományos írógéppel kellett végezni, s utána még külön egy jelentést írni a Postaigazgatóságnak. Miután ezt elvégeztem, munkavédelmi-, tűzvédelmi-, majd általános oktatást kellett tartanom: pl. a postai titoktartásról, a posta általános tennivalóiról. Utána végig kellett kísérni a hivatal összes helyiségein, hogy megismerje, s őt is megismerjék a régi dolgozók. Különösen nyáron volt ez megterhelő, mert ebben az időben, sőt 1990-ig sok diákot foglalkoztattunk szabadság biztosítására. Különösen jellemző volt a táviratkézbesítésnél, hírlapkézbesítésnél, távbeszélőközpontban.

A fentiekén kívül az okozott gondot, hogy általában a postán igen magas volt a munkaerővándorlás, mert a fizetések minden munkakörben – az ipari üzemekhez viszonyítva – nagyon alacsony volt. Központi támogatást nem kapott a Posta, mert olyan személyeknek biztosított munkát, akik a II. világháborúban részt vettek. Sajnos azt nem vették figyelembe, hogy a dolgozóink zöme még vagy csak kicsi gyermek volt 1940-es évek elején, vagy meg sem született.

A munkaügyi előadó feladatai közé tartozott a szocialista brigádmozgalommal kapcsolatos feladatok elvégzése, az általános előadó távolléte idején a helyettesítése, a dolgozók munkalapjainak megküldése havonta a Postaigazgatóság Bérelszámoslási Osztályára. 1972-től a rendszeres helyettesek irányítását és a Megyei Hírlaposztályok irányítását a megyék 1 sz. postahivatalai kapták meg, így változott az elnevezés Megyei Postahivatal Békéscsaba 1. névre. A rendszeres helyettesek irányítását Juhász Sándor szaktárs kapta meg, de ha távol volt, őt is helyettesítenem kellett.

Miután bevezették a megyei hivatali rendszert, nálunk öt osztály jött létre: Kézbesítő Osztály, Megyei Hírlap Osztály, Posta Osztály, Távközlési Osztály, Városi Hírlap Osztály. Ezen kívül voltak, még akik nem voltak közvetlenül osztályba sorolva. Pl. fűtők, takarítók, portások, hivatali előadók. Összességében több mint 220 fő volt a hivatal létszáma. A hivatalvezetéstől – Sándor János hivatalvezető, Békefi István hivatalvezető helyettes, Pilisi Zsuzsa általános előadó, Kocsor Ilona gazdász – minden segítséget megkaptam, éppen úgy, mint a Szegedi Postaigazgatóság munkaüggyel foglalkozó dolgozóitól. (Szabó Béla, Lakatos Albert, Hilák Endre, Hegyközi Gáborné).

Nagyon szerettem ezt a munkakört, amit 1976–1981-ig láttam el. 1981-ben újra visszakérültem ebbe a pozícióba, és mivel addig osztályvezetői, illetve oktatótisztai feladatköröm volt, mindig ott volt a munkaügy is, amit figyelemmel kellett kísérenem, ha én magam nem is ezt a tevékenységet láttam el. 1981-ben az addigi munkaügyi előadónk áthelyezését kérte a távbeszélőközpontba, s újra megkaptam a kedvenc munkaköröm, de nem tartott soká, mert 1983-ban általános osztályvezető lettem.

Ez az osztály 1978-ban lett kialakítva. Munkámat Szakáll Tamásné vette át. Azért nem távolodtam el a munkaügytől, hiszen az Általános Osztályhoz tartozott az ügyintézés. Tulajdonképpen azt hiszem, akkorra már (1980-as évek) a hivatali létszám meghaladta a 300 főt. Bizony volt elég gond, baj. A fizetés még mindig alacsony volt. Akkor már mi fizettük a béreket, és mi magunk is láttuk, de sajnos a Posta soha nem fizetett úgy, mint általában más intézmény vagy ipari üzem.

Azt hiszem, csak azok maradtak itt a postán, akik megszállottak voltak, és úgy szerették a postai munka minden formáját, hogy eszükbe sem jutott, más munka is létezik. Amikor a Távbeszélő Osztály dolgozói átszervezés miatt a Megyei Távközlési Üzem létszámába kerültek, nem szívesen mentek el tőlünk. A nyolcvanas évek közepétől már saját létszám- és bérgazdálkodás volt, de ezt nagyon szigorúan be kellett tartanunk, mert ellenkező esetben bizony a hivatalvezető (Szántó István) vonták volna felelősségre, ha bármilyen szabálytalanságot tapasztalnak.

Ekkorra már régen megszűnt a két tételből összetevődő bér. A postai rangok még léteztek, amit szakképzettség, iskolai végzettség és a ledolgozott évek alapján lehetett elérni. Nyugdíjas állományba kerülésemkor a rangom posta főfelügyelő volt.

Lejegyezte: Fodor Ferencné Csepregi Etelka, a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub tagja. (2009. február 12.)

3. B) 10.

Kiemelt munkakörben dolgozók névsora

Hivatalvezető helyettes

- 1. Líbor József posta-főfelügyelő 1951-ben*
- 2. Papp József vezető főellenőr 1957-ben (rövid ideig)*
- 3. Szénási András posta főellenőr 1957-től*
- 4. Sándor János 1968-tól 1971. március 31-ig*
- 5. Békefi István főfelügyelő 1971. április 1-től*
- 6. Kotroczó Dezső 1982-től 2006. május 1-ig*
- 8. Börcsökné Burján Ildikó*
- 9. Szovszki Szilvia*

Főpénztárosok

- 1. Nagy László főtiszt 1948-ben*
- 2. Ákos Imre*

3. Csáki Sándor főellenőr 1950-ben
4. Gábor Károly 1985-ig
5. Bukris Vince 1987-ig
6. Mikó Lászlóné
7. Andó Edit
8. Szántó Ágnes
9. Farkasinszki Csilla
10. Miklósi Attila
11. Víg Erzsébet

Főpénztáros helyettesek: Lőrincz Mihályné, Hegedűs Horina

Osztályvezetők

- *Békefi István főfelügyelő (1961) Kotroczó Dezső, Fodor Ferencné Szakáll Tamásné, Moráthné Fabinyi Gabriella.*
- *Kézbesítő osztály- osztályvezetők:*
Papp József, Szénási András, Sándor János, Gábor Károly, Liker Mihály, Hack Edit, Püski Tamás
- *Csoportvezetők: Schmidt János, Szabó Mátyás, Hack Edit*
- *Kézbesítő ellenőr: Császár Lajos (1968), Kovács Sándor*
- *Távközlési osztályvezető (távíró, távbeszélő):*
Békefi István, Szilágyi Józsefné, Kovács Etelka
- *Postaosztály vezetők:*
Papp József, Zelei József, Fodor Ferencné, Lőrincz Mihályné, Búzásné Tar Zsuzsa, Romhányi Istvánné, Csorba Jánosné, Drahá Éva, Fabinyi Gabriella
- *Városi Hírlaposztály vezetők:*
Kopcsák Gyula, Gellért Zsigmondné, Szabó Ida, Hegyesi László
- *Csoportvezetők: Kopcsák Gyula, Miklós Dezsőné, Szabó Ida*
(...)
- *Gazdasági ügyek:*
Kurilla Gyula, Kocsor Ilona, Bucsi Lászlóné, Bujdosó Imre, Gulyás Ildikó
- *Általános előadó, Főnöki iroda:*
Papp József, Pilisi Zsuzsa, Bucsi Lászlóné, Nyilas Józsefné, Rung Józsefné, Csicsely Györgyné, Börcsökné Burján Ildikó, Csillag Tünde
- *Rádió-TV ügyintézők:*
Pusztai István, Wagnerné Prorok Eszter, Filozof Györgyné, Kotroczó Dezsőné, Hidvégi Éva

- *Munkaügyi előadók:*

*Fodor Ferencné, Nyilas Józsefné, Fodor Ferencné, Szakáll Tamásné,
Tövishátiné Fűfa Márta, Fülöp Ilona, Bíró Ilona, Fekete Edit, Marton Anett*

- *Békés Megyei területi oktatótisztek:*

*Nyilas József, Kovács Imre, Nyilas József, Tóth László, Ogrincs Pálné
(1985. augusztus 1–2008. december 31-én történt nyugdíjazásáig; utána a
munkakör nem lett betöltve)*

- *Hivatali oktatótisztek: Fodor Ferencné, Romhányi Istvánné, Bíró Ilona,
Kása Józsefné (ez a munkakör 2004-ben megszűnt)*

- *Csoportvezetők:*

- *Általános osztály: Szakáll Tamásné*

- *Kézbesítő osztály: Erdélyi András*

- *Távközlési osztály: távbeszélő központ: Lagzi Györgyné, Rung
Józsefné, Kovács Etelka*

- *Távírda: Hrabovszky Mátyásné Fehér Márta, Botta János, Ács Mária*

- *Postaosztály Csorba Jánosné*

- *Városi Hírlaposztály: Kopcsák Gyula*

Lejegyezte: Fodor Ferencné Csepregi Etelka, a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub tagja.

III. Függetlenség

A) POSTAMESTEREK ÉS POSTAVEZETŐK NÉVSORA (1788 - 2017)

Postamesterek és postavezetők (1788–1922)

Masnitiusz (későbbi vezetéknevén Omaszta) János Tóbiás (1787–1788; a csabai posta alapítója)

Omaszta Sámuel (1788–1832)

Omaszta Zsigmond (1832–1842)

Omaszta Gusztáv (1842–1881?)

Ezekben az években kerülhetett a posta a postamester saját házából bérleménybe.

Surányi Imre (1881–?)

Róth Márton (1891)

Traversz István (1891. november 1–1895. szeptember 8.)

1895. február 23-án postavezetőként ő vezényelte le az első csabai távbeszélő központ átadását a dr. Szondy Lajos főorvos házában működő postahivatalban.⁸⁸

Ducza Lajos (1895. szeptember 8–?)

Balogh József (1897–?)

Lénárt József (1920–1922) (a Békéscsaba 1. sz. és a pályaudvari posta vezetője volt)

Postavezetők a Magyar Királyi Postapalotában⁸⁹ (Szent István tér)

Kovács Károly (1922–1933)

Dr. Barabás Jenő (1933–1937; 1935–1937 között a Békéscsaba 2. postát is vezette)

Dr. Munkácsy István (1937. augusztus 1-ig)

Dr. Csepi Lajos (1937. szeptember–1939; 1-es és 2-es posta)

Török Miklós (1940–1947)

⁸⁸ „A csabai posta 225 éve„ c. kiadványban a távbeszélőközpont átadásának időpontjában postavezetőként Balogh Józsefet neveztem meg. Ma már a hiteles újságcikkek alapján mondhatom, hogy 1895. február 23-án Traversz István postavezető bonyolította le a nevezetes eseményt a város postáján, a dr. Szondy Lajos főorvos házában bérleményként működött hivatalban.

⁸⁹1945 után: Postahivatal.

Zarándy Ferenc (1947. július 31–1949.március 5.)
Dr. Koncz Sándor (1949.március 5–1951. február 8.)
A posta államosítása 1950-ben.
Libor József (1951. február 8–1951. május 30.)
Czeglédi Józsefné (1951. május 30–1955?)
Heine Károly (1953?)
Szénási András (1958. január–augusztus; helyettesítés)
Ferro Borbála (1955?–1971. április 1.)
Sándor János (1971. április 1–1979. szeptember 10.)

A Postavezetők a Szabadság tér 1–3 sz. alatti postán

Az épület átadásának időpontja: 1979. november 4.
Szántó István (1979. szeptember 10–1996. április 26.)
Illin József (1996. április 27–2005 január)

Postavezetők a Munkácsy u. 6–8 sz. alatti postán

(Az épület átadásának időpontja: 2005 január)
Illin József (2005. január–2014. december 31.)
Csordás Gyula (2015. január 1-)

B) A BÉKÉSCSABA 2. SZ. (PÁLYAUDVARI) POSTA POSTAMESTEREI, VEZETŐI (1894–2013)

Pályaudvari postahivatal a MÁV tulajdonában lévő pályaudvari épületében volt elhelyezve.

Ozsváth Sándor postamester (1894–?)

1872-ben új posta épült, ma ez az Andrássy út 58. szám.

Sarkadi Ignác (?–1900. február)

Kovács Károly (1922–1924; ekkor mindkét csabai intézmény vezetője)

Miklós János postafelügyelő (1924–1925)

Radenich György (1925–1926)

Miklós János (1926–1927)

Mátyás Béla (1927–1928)

Nagy István (1928–1933)

Unghy Vince (1933–1935)
 Dr. Barabás Jenő (1935–1940; ekkor mindkét csabai intézmény vezetője)
 Török Miklós (1940–1946; ekkor mindkét csabai intézmény vezetője)
 Bustyaházi Béla (1946–1949)
 Újházi László (1949. július 19–1950. április 5.)
 Kozma Ferenc (1950. április 5–1950. október 31.)
 Honthy József (1950. október 31–december 15.)
 Vörös István (1950. december 15–1956. május 3.)
 Frankó László (1956. május 3–1971. október 5.)
 Rács Balázs (1972. október 5–1984. január 13.)
 Kovács Pál (1984. január 13–1984. április 2.)
 Tóth János (1984. április 2–1985. május 8.)
 Kis József (1985. május 8–1990. április 4.)
 Ács Imre (1990. április 4–1994. június 30.)
 Illin József (1994. július 1–1994. december 31.)
 Tóth János (1995. január 1–1998. február 28.)
 Kurainé Sándorfalvi Annamária (1998. március 1–1999. március 1.)
 Kálmánné Csarnai Mária (1999–2004)
 2004. szervezeti átalakulás; a Logisztika Üzletág Szolnoki Posta Feldolgozó
 Üzem irányítása alá került, a postaforgalmi szolgáltatás a Békéscsaba 1. pos-
 ta létszámába szerveződött.

C) POSTAI ALKALMAZOTTAK LISTÁJA

Békéscsaba 1. sz. posta (1931)

Hivatalvezető: Kovács Károly főfelügyelő, magyar királyi postamester
 Beosztottak: Técsy Lajos főellenőr, Nikolet Lőrinc, Stefanik János, Laczkó Péter, Schilhán Ferenc, Koritsánszky László, Gordos Lajos, Gaál István, Tari János, Gyursánszky Ferenc, Király József, Saja Imre, Izsó Lajos, Nésinger Béla, Filipinyi Mihály, Hajnal György, Filipinyi György, Horváth Lajos, Gulyás Lajos, Sebosik László, Bak Károly, Andrassy Gizella, Szulimán Ella, Berényi Erzsébet, Izsó Mária, Bártfai Zoltánné, Nésinger Béláné, Ulrich Erzsébet, Szabó Mária, Teleky Margit, Örley Sarolta, Kopcsák Gyuláné, Filipinyi Mihályné, Weinberger Helén, Ribszi Ilona, Izsó Gizella, Nagy László, Braune Ödön, Örsi Ferenc, Börösök Árpád, Tassy Róza, Mayerhoffer Józsefné, Grneth Gizella, Huszár Erzsébet, Szendrőy Dezső, Zsiga

Mihály, Krucsó József, Gellért Zsigmond. Szabó Mátyás, Megyeri János, Varga H. Géza, Dudás Ferenc, Vincze Lajos, Kiss Lajos, Pásztor András, Vincze György, Uhrincsek János, Csicsely János, Pataj András, Molnár István Tótkomlós, Szarvas Pál, Méhes Lajos, Kovács Márton, Botyánszky György, Dombi Áron, Krnács János, Lipták F. Pál, Héger György, Tuska Mátyás, Szabó Lajos, Takács János, özv. Orvos Mátyásné, Molnár János, Szlifka István, Gudmon Sándor, Horváth Antal verseci, Bruttó Ferenc, Döme Sándor, Baski Mihály I. o. vonalfelügyelő, Wernitzer Lajos, Gulicska István II. o. vonalfelügyelő.

Békéscsaba 2. sz. posta (Vasúti pályaudvari posta) (1931)

Hivatalvezető: Nagy István felügyelő

Beosztottak: Fazekas Ferenc felügyelő, Lampert Miklós, Nyitrai József, Bornemissza Imre II. o. t., Huszár Sándor, Endresz Antal, Török Dezső, segédellenőr, Lohozár Ferenc, Sánta Ferenc segédtszt, Tamássy Anna segédellenőr, Kemény Miklós, Fazekas Béla, Gyebrovsky Pál, Nemes Ádám, Csébi Gábor, Mucsi Gábor, Kvasz Mátyás, Somogyi Sándor, Turi Sándor, Nagy Gábor, Sztrimbely Péter, Kovács Z. András, Lopták P. János, Budik Lajos, Lopták Pál, Gál Márton, Lakos György, Borok Antal, Kondor Kálmán, Frajsták Pál, Botta János, Tóth Jenő, Németh Imre, ifj. Ratay András, Szőke Péter, Kojnok Ilona takarítónő.

Békéscsaba 1. sz. posta (1942)

Hivatalvezető: Török Miklós igazgató

Helyettes igazgató: Stefanik János felügyelő.

Főpénztáros: Zarándy Ferenc felügyelő

Beosztottak: Nagy László, Horváth László, Horváth Mihály, Bánhidi Mátyás, Fülöp Károly, Fekete Vilmos, Gellért Zsigmond forgalmi gyakornok, Nésinger Béla főellenőr, Filipinyi Mihály ellenőr, Várkonyi János ellenőr, Gulyás Lajos, Kádas Ferenc, Rácz Sándor segédellenőr, Tamássy Anna, Berényi Erzsébet, Bártfai Zoltánné, özv. Kopcsák Gyuláné segédellenőr, Körös Helén, Gneth Gizella, Aranyi István, Adavári János, Dén József, Szabó László, Dorogi Lajos, Bárány Béla, Endrényi Imre, Baji Lajos, Balázs András, Somodi János, Turi Károly, Kató József, Berka Margit, dr. Horváth Gyözőné, Kaba Malvin, Braun Irén, Adavári Mária, Brant Irén, Galli Éva, Danilla Irén díjnoknő, Gellért Géza, Szalai János, Zsikla László, Pető József, Budai Irén, Fekete Eszter Irén időszakos kisegítő női tisztviselő,

Szendrői Dezső, Lángy Lénárd, Tímár Péter, Megyeri János, Vincze Lajos, Túri Sándor, Nagy Gábor, Kovács Z. András, Lehel János, Pásztor András, Uhrincok János, Szarvas Pál, Méhes Lajos, Szőke Péter, Boros Márton, Botyánszky György, I. osztályú altiszt, Dombi Áron, Gál Márton, Földesi Pál, Gerle Pál, Lakos György, Lugosi Pál, Hargitai György, Kondor Kálmán, Rózsavölgyi Mátyás, Botta D. Mátyás, Szabó Lajos, vitéz Nagy István, Végh Imre, Fekete László, Botta János, Rábai András, Kökényesi Mihály, Szénási András, Vári István, Hidvégi Imre, Kaposvári Károly, Császár Lajos, Bakos János, Haraszi János, Kamasz András, Vitéz János, Dandár János, Fejes János, Berndt József, Priskin János, ifj. Pásztor András, Blaskó András, Kerepesi Mátyás, Somogyi Károly, Póra Miklós, Rajtár János, Juhász Mihály, Karai János, Fábián János, Ambrus József, Czeitler József, Kojnok Ilona takarítónő, Villányi Lajos, Garamvölgyi István, Lenkefi Konrád, első osztályú vonalfelügyelő, Már Imre, Venkei István, Ipacs László, Szluka János II. osztályú vonalfelügyelő.

Békéscsaba 1. és 2. sz. posta (1943)

Hivatalvezető: Török Miklós igazgató (az 1. számúé is)

Hivatalvezető helyettes: Zarándy Ferenc felügyelő

Főpénztáros: Nagy László I. o. tiszt

Kirendeltség vezető: Borszéki Béla I. o. tiszt

Beosztott dolgozók: Horváth László, Dévényi István I. o. tiszt, Horváth Mihály II. o. tiszt, Fülöp Károly, Fekete Vilmos, Gellért Zsigmond, Martinovszki József, Somodi János, Túri Károly, Szendrői Zoltán II. o. t. Déri József, Frankó László, Stefanik Miklós, Szabó László, Nésinger Béla, Filipinyi Mihály, Várkonyi János ell. Gulyás Lajos, Kádas Ferenc, Rácz Sándor, Filipinyi György, Tamássy Anna, Bártfai Zoltánné, özv. Kopcsák Gyuláné segédellenőr, Körös Helén, Gneth Gizella, Marsovszki Józsefné kezelőnő, Pethő József üzemi gyakornok, Dorogi Lajos, Bárány Béla, Endrényi Imre, Baji Lajos, Balázs András, Gellért Géza, Szalai János, Honti József, Györbiró László, Sándor József, Uhrin György, Maur J. Emil, Brandt Irén, Kis Imréné, Budai Irén, Fekete Eszter, Apatóczky Jolán, Huszár Irén, Süveges Pál, Michnay Ilona, Gyebrowszky Gézáné, Elefánt Etelka, Nagy Margit id. Szendrői Dezső, Lángy Lénárd, Tímár Péter II. osztályú alt., Megyeri János, Vincze Lajos, Turi Sándor, Nagy Gábor, Kovács Z. András, Lehel János, Pásztor András, Uhrincok János, Szarvas Pál, Méhes Lajos, Boros Márton, Botyánszky György, Dombi Áron, Gál Márton I. osztályú altiszt, Földesi Pál,

Lakos György, Lugosi Pál, Hargitai György, Kondor Kálmán, Rózsavölgyi Mátvás, Botta D. Mátvás, Szabó Lajos, vitéz Nagy István, Végh Imre, Fekete László, Botta János, Rábai András, Kökényesi Mihály, Szénási András, Vári István, Hidvégi Imre, Kaposvári Károly, Császár Lajos, Haraszti János, Kamasz András, Vitéz János, Dandár János, Fejes János, Berndt József, Priskin János, Rajtár János, Papp János II. o. alt ifj. Pásztor András, Kerepesi Mátvás, Somogyi Károly, Juhász Mihály, Karai János, Fábrián János, Ambrus József, Czeitler József kis. M. Bucsi Lajos, Darabos Sándor, Liker János, Selmeczi Tóth András, Szelcsányi Vendel, B. Kovács István, Nagy Pál, Kojnok Ilona takarítónő, Villányi Lajos, Garamvölgyi István, Lenkefi Konrád I. osztályú üzemi altiszt, Venkei István, Ipacs László, Szluka János, Máhr Imre, Sovtyi György, Kálmán Ádám II. osztályú altiszt.

Békéscsaba 1. és 2. sz. posta (1944)

Hivatalvezető: Török Miklós forgalmi igazgató

Hivatalvezető helyettes: Zarándy Ferenc főfelügyelő

Főpénztáros: Nagy László főtiszt

Kirendeltségvezető: Borszéki Béla főtiszt

Beosztottak: Horváth László, Dévényi István, Horváth Mihály, Varga Koritár György, Marsovszki József, Somodi János, Szendrőy Zoltán, Túri Károly, Fülöp Károly, Dén József, Baji Lajos, Balázs András, Bárány Béla, Dorogi Lajos, Endrényi Imre, Fekete Vilmos, Frankó László, Gellért Zsigmond, Görgényi Imre, Györbíró László, Sándor József, Stefanik Miklós, Ulrik György. II. o. t., Gellért Géza, Honti József, Maur J. Emil, Szalai János Nesinger Béla főell. Filipinyi Mihály, Várkonyi János, Filipinyi György, Gulyás Lajos, ell., Kádas Ferenc, Rácz Sándor, Szénási András, Pethő József, Békefi István, Domsik András, Huszár Pál, Kurilla Gyula, Puskás László, özv. Bártfai Zoltánné, özv. Kopcsák Gyuláné, Körös Helén, Molnár Lajos, Krauszpé György, Jenei László., Brandt Irén, Budai Irén, Fekete Eszter Irén, Huszár Irén, Domsik Andrásné, Bátori Ilona, Gidró Lászlóné, Huszár Ilona, Szendrőy Dezső, Lángy Lénárd, Lakos János Szentpéteri János, Gyebrovszki Gézáné, Nagy Margit, Bankó Mária, Katona Antónia, Takács Irma.

A) csoport

Gneth Mária, Paulik Zsófia, Györgypál Mária, Szolár Györgyné, Botyánszki Judit, Pete Rozália.

B) csoport

Tímár Péter II. osztályú szakaltiszt, Megyeri János, Vincze Lajos, Turi Sándor, Nagy Gábor, Kovács Z. András, Lehel János, Pásztor András, Uhrincsek János, Szarvas Pál, Méhes Lajos, Boros Márton, Botyánszki György, Dombi Áron, Gál Márton, Földesi Pál, Gera Pál, Lakos György, Lugosi Pál, Hargitai György, Kondor Kálmán, Rózsavölgyi Mátyás, Botta D. Mátyás, I. o. alt. Szabó Lajos, Császár Lajos, vitéz Nagy István, Végh Imre, Fekete László, Botta János, Rábai András, Kökényesi Mihály, Vári István, Hidvégi Imre, Kaposvári Károly, Haraszi János, Vitéz János, Kamasz András, Bereczki István, Fejes János, Dandár János, Priskin János, Rajtár János, Papp János, Juhász Mihály, Kerepesi Mátyás, Somogyi Károly, Selmeczi Tóth András. II. o. altiszt, Ifj. Pásztor András, Karai János, Ambrus József, Czeitler József, Bucsi Lajos, Darabos Sándor, Liker János, Szelcsányi Vendel, Nagy Pál, Schweitner János, Lenkefi Konrád vonalmester, Villányi Lajos, Garamvölgyi István, Máhr Imre. I. osztályú vonalfelügyelő, Venkei István, Ipacs László, Szluka János, Sovtyi György. II. osztályú vonalfelügyelő, Aknai Mihály, Újházi János, Becsei János, Kojnok Ilona takarítónő, Botyánszki Mihály, Varga Lajos, K. Frisnics Mihály, P. Szabó Lajos Ber. Izsó Lajos ny. főell., Szulimán Ella ny. főell., Reisz Miksáné nyugalmazott ellenőr, Brandt Ferenc nyugalmazott ellenőr, Bauer Illésné, S. Nagy Dezsőné ny. segéd tiszt, Kuti Pálné, Winkler Károlyné.

Békéscsaba 1. és 2. sz. posta (1948)

Hivatalvezető: Zarándy Ferenc főfelügyelő

Beosztottak: dr. Csuri István főfelügyelő, Ákosi Imre főtiszt (főpénztáros), Fülöp Károly, Gellért Zsigmond, Somodi János, Turi Károly, Sándor József, Zelei József, Endrényi Imre, Honti József, Berekméri Zoltán (fotóművész) Molnár Lajos, Kovács Imre (I. osztályú tiszt Filipinyi Mihály, Várkonyi János, Csáky Sándor, Filipinyi György, Kurcsa Géza főellenőr, Kádas Ferenc, Szénási György, ellenőr, Rácz Sándor segédellenőr, Domsik András, ifj. Balázs György, Nagy András, Puskás László, Gábor Károly, Kenyeres Balázs, Kovács Imre, Nagy Lajos segéd tiszt, Kovács Györgyné főellenőr, Körös Helén, Kudelich Jenőné ellenőr, Bánki Irén, Huszár Ilona, Bankó Mária, Botyánszki Judit, Gneth Mária, Gyebrovsky Gézáné, Kruspé Györgyné, Kocsor Ilona (későbbi időkben gazdasági előadó), Katona Antónia, Pete Rozália, Rácz Mária, dr. Terék Elemérné, Török Erzsébet, Ágoston Aranka, Polnai Ilona, Subasitz Teréz, K. Varga Izabella segéd tiszt, Balázs György

kezelő altiszt, Méhes Lajos, Kökényesi András, Hargitai György, Lugosi Pál, Rábai András, Császár Lajos, Rózsavölgyi Mátyás, Szabó Lajos, Haraszti János, Hidvégi Imre, Hollós András, Vári István, Vitéz János, Fejes János, Dandár János, Fekete László, Kulcsár János, Végh Imre, Kamasz András, Kovács Mihály, Juhász Mihály, Pásztor András, Schwertner János, Marjai Sándor, Nagy Károly, Selmeczi T. András, Pribojszki János, Szpevár Antal, Darabos Sándor, Franyó Pál, Liker János, Nagy Pál, Németh József János, Kvasz Mátyás, Szluka Márton, Sztaczenszki Mátyás, Tyirják Pál, Vantara Mihály.

Békéscsaba 2. sz. posta (1950)

Hivatalvezető: Bustyaházi Béla főfelügyelő

Beosztott dolgozók: Főpénztáros: Marsovszky József, Horváth Mihály

További beosztottak: Dén József, Frankó László, Görgényi Imre, Kútfej Béla, Gellért Géza, Süveges Pál, Kurilla Gyula, Ökrös László, Györgypál Margit, Túri Sándor, Tímár Péter, Lehel János, Boros Márton.

Kezelőaltiszt: Marsó Sándor, Gál Márton, Gál János, Botta János, Kondor Kálmán, Botta Mátyás, Bereczki István, Kökényesi Mihály, Nagy István, Papp János, Priskin János, Rózsa Sándor, Somogyi Károly, Komlósi Ferenc, Botyánszki Mihály, Varga Lajos, Czeitler József, György Gyula, Salamon János, Bánszki György, Bucsi Lajos, Szelcsányi Vendel, Nagy László, Nagyvárad Pál, Furi Gábor.

Segédmunkás: Krnács Jánosné.

FORRÁSOK

Békés (1869–1937)

Békésmegyei Közlöny (1877–1938)

Körösvidék (1920–1927)

Viharsarok Népe majd Békés Megyei Népújság (1950–2010)

(Folyóiratok: <http://library.hungaricana.hu>)

MNL BÉML - Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára, Gyula

Postai hivatali szemlekönyvek (Postatörténeti Gyűjtemény, Szentes)

KOVÁCS József szerk.

1931 Közlekedési Szaknaptár az 1931. évre. 35. évf. Regiszteres kiadás, Budapest.

KOVÁCS József szerk.

1942 Postás Szaknaptár az 1942. évre. 46. évf. Regiszteres kiadás, Budapest.

KOVÁCS József szerk.

1943 Postás Tájékoztató Könyv (Postás Szaknaptár). A Magyar Királyi Posta Alkalmazottainak a Tájékoztató Könyve és Névtára. 47. évf. Regiszteres kiadás, Budapest.

LUKÁSZ Alfonz, KOVÁCS József szerk.

1944 Postás Tájékoztató könyv (Postás szaknaptár). 48. évf. Regiszteres kiadás, Budapest.

1948 Postás útmutató. I. évf. Magyar Posta Személyzetének Jóléti Alapítványa, Budapest.

<http://postamuzeum.hu> – Postamúzeum, online adatbázis

Minden elektronikus forráshivatkozás utolsó hozzáférési dátuma:
2017. november 5.

ZÁRSZÓ

Baranyi Ferenc: A hírhozókhöz

*Ki jégesőben, hóban, éjsötétben
ácsol hidat „lélektől lélekig”,
kinek az arcát szinte meg se nézem,
de száz közül is kihallom lépteit,
ki folyton fárad mások érdekében,
még akkor is, ha észre sem veszik –
övé legyen e néhány kurta strófa,
a postásé, ki hírek hordozója.
Mert hírre vár mindenki a világon,
hiszen a hír világokat fon át,
kifoghatunk a kozmikus magányos,
ha hallatunk magunkról legalább,
adjunk életjelet mindig, mindenáron:
tudjunk egymásról – így leszünk család!
Higgyétek el: nem didergünk a földön,
csak a postás naponta ránk köszönjön!
Ha olykor-olykor távoli barátunk
üzen a zengő huzalon át,
ha megjön a levél, amire vártunk,
s szobánkba hozza vén szülénk szavát,
ha táviratban minden jót kívánunk
annak, ki nekünk minden jót kíván –
hazák határait lépi át házak
különbékéje s békességet áraszt.
Ki folyton fárad mások érdekében,
még akkor is, ha észre sem veszik,
kinek az arcát szinte meg se nézem,
de száz közül is kihallom lépteit,
ki jégesőben, hóban, éjsötétben
ácsol hidat „lélektől lélekig” –
övé e vers, mit borítékba téve
elküldök minden postás lakcímére.*

Minden település életében fontos szerepet tölt be a postai szolgáltatás. Ezt a korábbi években „a gazdasági élet vérkeringéseként” emlegették. Ma már megváltoztak a körülmények az internet elterjedésével, ezzel meggyorsult a kommunikáció. Békéscsabán 2005 januárjában, a legmodernebb és legkorszerűbb felszerelésekkel adták át a Munkácsy utcai főpostát, ma már a „palota” jellegű kifejezést nem használjuk. Az Omaszták postaköltöztetéseinél körülményeit nem ismerjük, de az István király téri postapalota (1927), a Szabadság tér 1–3 sz. alatti (1979) és a Munkácsy utcai (2005) főposták üzembe helyezésekor teljesen új bútorzattal, a legmodernebb biztonsági berendezésekkel és korszerű postatechnológiai rendszerrel felszerelt épületbe költöztek a kollégák.

Az elmúlt évtizedekben a posta szolgáltatásai nagy változásokon mentek keresztül. A jelen postája a leggyorsabb és a legbiztonságosabb hálózatokon továbbítja az információt, az ügyfelek érdekeinek megfelelően, a szabályok betartása mellett. Ma már felvételi vizsga, intelligenciateszt, földrajzi ismeretek, magyar nyelv és irodalom írásbeli felvételi vizsga nélkül lehet munkára jelentkezni a postán. Előnyt jelent a nyelvtudás és a számítástechnikai ismeret. A régi postát és annak emlékeit azonban nem szabad efelejteni, hanem őrizni és ápolni kell. Ahogy Babits Mihály írta: „Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltunk, annál több fonálon kapaszkodhatunk a jövőbe.” Szép gondolat! Ez vezérli a Békéscsabai Postás Nyugdíjas Klub tagjait is, akik élen járnak a postás szakma emlékeinek megőrzésében, és nagyon sok segítséggel járultak hozzá ennek a könyvnek az elkészítéséhez.

Azonban ennyivel még nem lett volna teljes ez a kiadvány. Itt mondok köszönetet Csordás Gyulának, Békéscsaba 1. sz. posta vezetőjének, Fabinyi Gabriella postahelyi üzemeltetési vezetőnek, Szovszki Szilvia és Simonné Vagyon Mónika postahelyi értékesítési vezetőknek és valamennyi munkatársuknak a Postás Nyugdíjas Klub munkájának támogatásáért.

Bízom benne, hogy a Tisztelt Olvasók élvezték ezt a kirándulást a múltban. Abban is bízom, hogy nem csak a békéscsabai postatörténetnek egy ritkábban olvasott részébe nyújthattam bepillantást, de sok szép pillanatot is sikerült felidézni a visszaemlékezésekkel. Mindezek egészének fényében talán egy kicsit mindannyian átértékeljük, mit jelent egy postahivatal egy városban, mit jelent a Postapalota Békéscsabának. S legfőképpen mit jelent az nekünk, postásoknak!

Ogrincs Pálné szerző

Fotótár

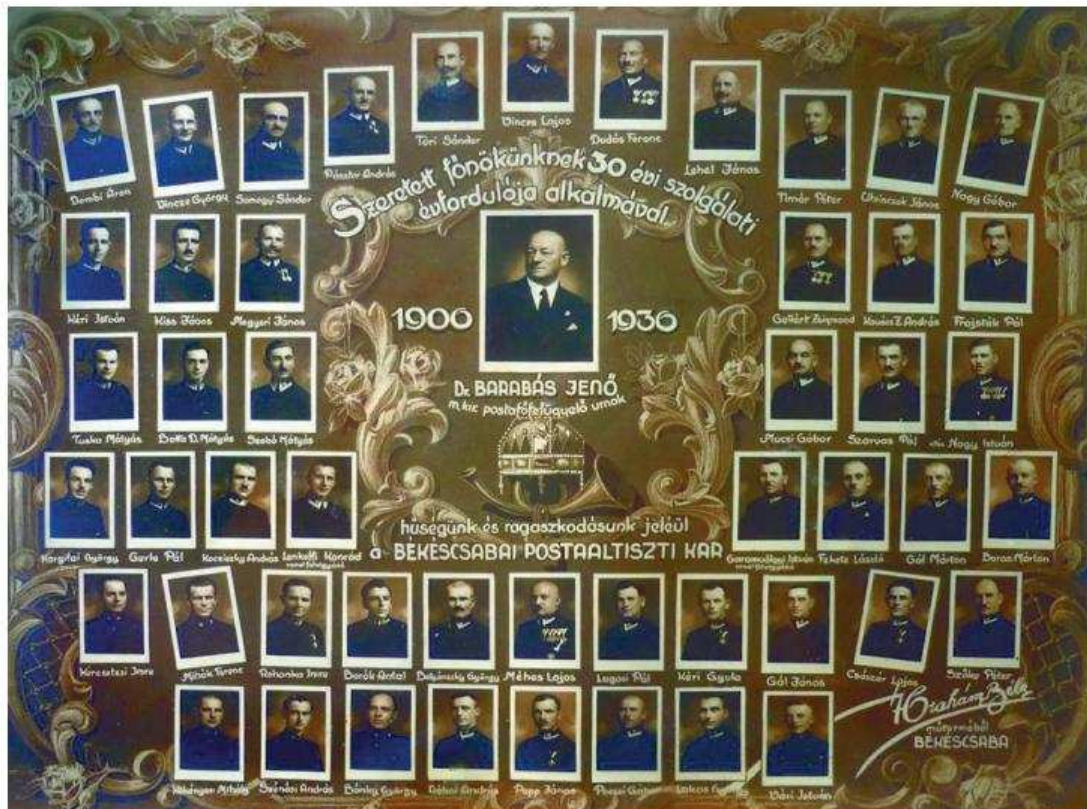
1. kép. A postapalota Szent István tér felőli homlokzata az átadást követően, civil járókelőkkel. (Képeslap, 1927. Tuska János József magángyűjteményéből.)

2. kép. A békéscsabai postahivatal tisztikara az 1910-es években. Elő- és hátoldalán is feliratozva. Hátsó sor balról jobbra: Gruber N., Dús Béla, Müller K. (a hátlapi írás szerint, de valószínűbb, hogy Müller Lajos), ismeretlen személy, ismeretlen személy, Mocsuba Miksa. Középen ülnek balról jobbra: Keller Gizella, Dús Béláné, Balogh József postavezető, Andrassy Gizella, Mocsubáné. Alsó sor, balról jobbra: Fazekas F., Komlósi L., Izsó (?) Lajos. (Fotó, 1910-es évek. Leltári szám: 24.078.0. Postamúzeum, Budapest.)

3. kép. A postapalota belső helyiségében. Telefonközpont kezelők az 1940-es évek első felében, hátul Török Miklós postavezető. (Fotó: Körösvidék)

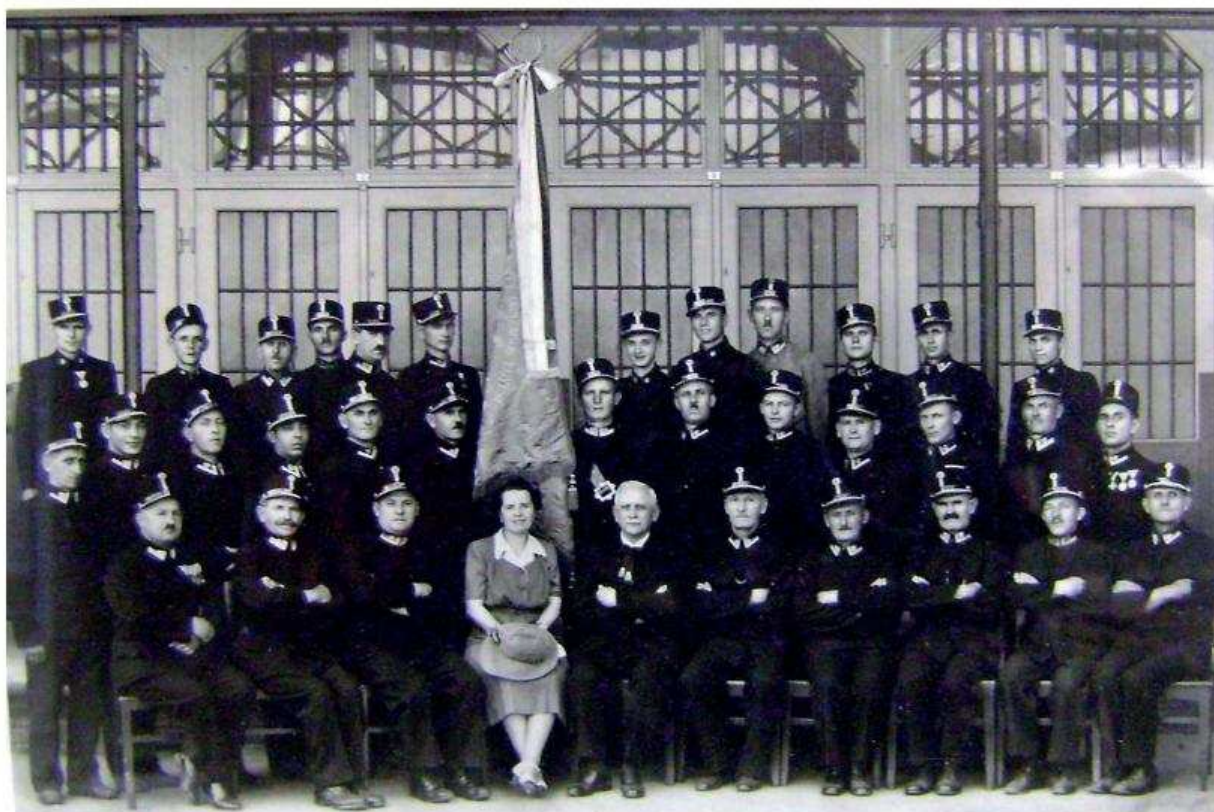
4. kép. Dr. Barabás Jenő postavezető 30 éves jubileumára készült emléktabló az altsztekkel. (1930-as évek. Postatörténeti Gyűjtemény, Szentes.)

5. kép. Zelei József osztályvezető postakiadói személyazonossági igazolványa. (1940, Postatörténeti Gyűjtemény, Szentes.)

6. kép. Gellért Géza turista igazolványa. (1944, Gellért Mária magántulajdona.)

7. kép. Török Miklós postavezető és az altisztek a postapalotában.
(1945, Postatörténeti Gyűjtemény, Szent-es.)

8. kép. Postás dolgozók kirándulásra készülődnek. (1950-es évek. Kopcsák Gyuláné magántulajdona.)

9. kép. Postás dolgozók a postapalota főbejáratánál. Balról jobbra: Papp József, Gellért Zsigmondné, Gábor Károly, egy ismeretlen hölgy, és Kopcsák Gyula.
(1950-es évek. Gellért Mária magántulajdona.)

10. kép. Postás dolgozók május 1-jei felvonuláson.
(1950-es évek. Gellért Mária magántulajdona.)

11. kép. Postás dolgozók május 1-jei felvonuláson. A képen középen Hankó Ibolya és Valastyán Ilona. (1950-es évek. Budai Mihályné magántulajdona.)

12. kép. A postás színjátszókörrel készült csoportkép. (1950-es évek. Budai Mihályné magántulajdona.)

13. kép. Próba a színjátszókörben. Középen Kiss Erzsébet és Leszko György.
(1950-es évek. Budai Mihályné magántulajdona.)

14. kép. A színjátszókör előadásán. Középen ül Gaburek Károly festőművész, közvetlenül jobb oldalán Valastyán Ilona (Budai Mihályné).
(1950-es évek. Budai Mihályné magántulajdona.)

15. kép. Egyenruhás postászenészek a Békéscsabai Színház zenekarában. Balról a második ülő alak, közvetlenül a hegedűt tartó alak mögött Gellért Zsigmond postatávírász, jobbra középen nagybőgővel a kezében Vitéz János postaaltiszt.
(1950-es évek. Gellért Mária magántulajdona.)

16. kép. Postás futballcsapat. (1950-es évek. Bukris Vince magántulajdona.)

17. kép. Postás futballcsapat. (1950-es évek. Bukris Vince magántulajdona.)

18. kép. Békéscsabai postások. Középen ül: Ferro Borbála postavezető, tőle jobbra Nyilas József oktatótisz. (1960-as évek. Rung Józsefné magántulajdona.)

19. kép. Nőnapra köszöntés. Szakáll Tamásnének virágot nyújt át Zelei József osztályvezető. Háttul középen: Bukris Vince.
(1960-as évek. Szakáll Tamásné magántulajdona.)

20. kép. Kollégánk kisfia, Bukris Vince postai gépkocsin.
(1968, Bukris Vince magántulajdona.)

**21. kép. Kollégánk kisfia, Bukris Vince a postahivatalban.
(1968. Bukris Vince magántulajdona.)**

**22. kép. Bukris Vincéné postás dolgozó munka közben.
(1968. Bukris Vince magántulajdona.)**

23. kép. Bukris Vincéné és kisfia a postahivatalban.
(1968. Bukris Vince magántulajdona.)

24. kép. Bepillantás a távbeszélőkezelők munkájába. Budai Mihályné és Szilágyi Józsefné Valyuch Zsófia. (1960-as évek. Budai Mihályné magántulajdona.)

25. kép. Távbeszélőkezelők munkában a postapalotában. Balról jobbra Györgypál Margit, Fodor Ferencné, Illyés Julianna, Harmati Judit. (1960-as évek. Fodor Ferencné magántulajdona.)

26. kép. Csoportkép a postapalota II. sz. bejárata mellett. Balról jobbra: Kvasz Mátyás 9. sz. kézbesítő, Kotroczó Dezső, Resetár Lászlóné Bulyovszky Dorottya, Brieznyik János 25. sz. kézbesítő, és Szabó Mihály 11. sz. kézbesítő. (1960-as évek. Kotroczó Dezső magántulajdona.)

27. kép. Postás futballcsapat. A jobb szélén Ferro Borbála postavezetővel.
(1960-as évek. Bukris Vince magántulajdona.)

28. kép. A hírlaposok meglátogatják Neisinger Béláné postás nyugdíjast. Balról jobbra, ülő sor: Kotroczó Dezsőné, Neisinger Béláné, Szabó Ida, Bukris Vincéné, balról jobbra, hátsó sor: Kopcsák Gyula, Gajdács András, Németh Margit.
(1970-es évek. Gellért Mária magántulajdona.)

29. kép. Szabó Bálint munka közben
(1970-es évek. Dr. Kukola Mihályné magántulajdona.)

30. kép. Postásünnepségen készült pillanatkép. Középen: Sándor János postavezető,
jobb szélén: Kotroczó Dezső. (1970-es évek. Kotroczó Dezső magántulajdona.)

31. kép. Bolgár vendégek a postapalotánál.
(1970-es évek. Dr. Kukola Mihályné magántulajdona.)

32. kép. Postás futballcsapat. (1970-es évek. Kotroczó Dezső magántulajdona.)

Horváth Gyula

Gellert Zsigmondné

Bukris Vincéné

Sebő Jolán

Gyöngyösi András

Resztár Lászlóné

Fövisházi Lajos

Hatosz Dersőné

Mészáros Mária

Horváth Jánosné

33. kép. A hírlaposztály dolgozói a Szputnyik Brigád naplójából.
(1970-es évek. Postatörténeti Gyűjtemény, Szentes.)

34. kép. Aktív és nyugdíjas dolgozók kirándulni indulnak. A balról álló épület helyén állt Omaszta Gusztáv postamester háza, jobbról a postapalota, szemközt pedig az akkor épülő új hivatal látható. (1977. Fodor Ferencné magántulajdona.)

35. kép. A postás kupa 3. helyezettei. (1971. Kotroczó Dezső magántulajdona.)

**36. kép. Sportverseny utáni eredményhirdetés.
(1971. Kotroczó Dezső magántulajdona.)**

37. kép. Csoportkép kollégákkal. Balról jobbra: Szántó István, Bukris Vince, Békefi István, Nagy Jánosné, Bukris Vincéné. (1980-as évek. Bukris Vince magántulajdona.)

38. kép. Az egykori MEHIV-nek helyet adó épület. A bal oldali első három ablakhoz kapcsolódó helyiség állt a posta rendelkezésére. A Munkácsy Mihályt 1852-ben örökbe fogadó nagybátyjának, Reök Istvánnak ugyanez az épület volt az első csabai lakása. Innen sétált el Miskával naponta a Steiner-kúriába. (2017. Ogrincs Pálné fotója.)

39. kép. Békéscsabai Távközlési Üzem egykori épülete a Szarvasi út 7. sz. alatt. (2016. Gellért Mária fotója.)

TARTALOM

Előszó.....	5
I. Bevezetés. Csaba, Békéscsaba postaépületei 1787-2017 között	
A csabai postaállomások	9
II. Forrásgyűjtemény	23
1. Korabeli tudósítások a vasúti posta építéséről	24
2. Az 1909-1928-ig eltelt időszak története – Az új belvárosi posta építéstörténete	27
A) Levelezés a Nagyváradi Postaigazgatóság és Békéscsaba nagyközség előjárósága között	27
B) A belvárosba tervezett postapalota építésügye a korabeli sajtó tükrében	32
a) A világháború előtti viták (1909-1913)	32
b) Trianon utáni egyeztetésektől a postapalota használatba vételéig (1920-1928)	57
3. Postamesterek, hivatali ügyek és a posta alkalmazottai a korabeli források és egykori visszaemlékezések tükrében	102
A) Hírlapok tudósításai	102
B) Visszaemlékezések	125
III. Függelék	149
A) Postamesterek és postavezetők névsora (1788 - 2017)	150
B) A Békéscsaba 2. sz. (pályaudvari) posta postamesterei, vezetői (1894-2013)	151
C) Postai alkalmazottak listája	152
Források	158
Zárszó	159
Fotótár	161

